T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİMİN FELSEFİ SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ PROGRAMI

MAHREMİYET EĞİTİMİNDE AİLELERİN DÜŞÜNCELERİ SAMSUN ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Sevde YÜKSEL

Danışman
Prof. Dr. Niyazi USTA

SAMSUN
2021

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİMİN FELSEFİ SOSYAL VE TARİHİ TEMELLERİ PROGRAMI

MAHREMİYET EĞİTİMİNDE AİLELERİN DÜŞÜNCELERİ SAMSUN ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Sevde YÜKSEL

Danışman

Prof. Dr. Niyazi USTA

SAMSUN
2021

TEZ KABUL VE ONAYI

Sevde YÜKSEL tarafından, **Prof. Dr. Niyazi USTA** danışmanlığında hazırlanan **''Mahremiyet Eğitiminde Ailelerin Düşünceleri Samsun Örneği''** başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 12.11.2021 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı **Üniversitesi** **Ana Bilim/Ana Sanat Dalı**	**İmza**	**Sonuç**
Başkan	Prof. Dr. Niyazi USTA Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyoloji Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Özgür ATAKAN Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Nagihan TEPE Samsun Üniversitesi İletişim Tasarımı ve Yönetimi Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY
… / … / …
Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet ☒ (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır ☐

İmza
… /… / 2021
Sevde YÜKSEL

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: Mahremiyet Eğitiminde Ailelerin Düşünceleri Samsun Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 01.11.2021 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 15

Tek kaynak oranı : % 1 çıkmıştır.

İmza
… /… / 2021
Prof. Dr. Niyazi USTA

ÖZET

MAHREMİYET EĞİTİMİNDE AİLELERİN DÜŞÜNCELERİ SAMSUN ÖRNEĞİ
Sevde YÜKSEL
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Programı
Yüksek Lisans, Aralık/2021
Danışman: Prof. Dr. Niyazi USTA

Aile, bireyin dünyaya geldiği andan itibaren içinde yer aldığı, bireyin yaşamını devam ettirebilmesi için ebevenyleri tarafından gerekli bakımının ve desteğin sunulduğu ve hem bireysel hem de toplumsal değerlerin kazanıldığı en temel sosyal kurumdur. Toplumsal değerlerin aktarılması açısından geleneksel toplumlarla modern toplumlar arasında ailenin rolü bakımından önemli bir fark olduğu söylenebilir. Toplumsal değerler geleneksel toplumlarda bireylere daha çok aile tarafından aktarılırken modern toplumlarda ailenin yanında eğitim kurumlarının da etkisi olduğundan bahsetmek mümkündür. Her ne kadar modern eğitim kurumları toplumsal değerlerin aktarılması bakımından önemli görülsede aile bireyin birincil sosyalleşme alanı olduğu için vazgeçilmez önemini korumaktadır.

Bu araştırmada bireylerin toplumsal yaşama katılmadan önce aile ortamında kazanması gereken bir değer olan mahremiyet ele alınacaktır. Ülkemizde cinsellik eğitimi olarak ele alınan ve sınırları net olarak çizilmemiş olan mahremiyet eğitimi, cinsel eğitimden daha kapsamlı bir olgudur. Bir değer olarak mahremiyete ilişkin farkındalık, birey ve toplum arasındaki sınırları belirlemede kilit bir rol oynamaktadır. Bu nedenle mahremiyet eğitimi, toplumsal hayatın sağlıklı bir biçimde yaşanabilmesi için karşılanması gereken bir ihtiyaçtır. Bu araştırma aileyi oluşturan ebeveynlerin mahremiyet eğitimi konusunda üstlendikleri rolleri ve mahremiyet eğitimine ilişkin düşüncelerini analiz etmektedir.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın konusu, problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımları, yöntemi, evreni ve örneklemi, verilerin toplanması ve analizi hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi üzerinde durularak mahremiyet eğitiminin tanımı, önemi, mahremiyet eğitiminde ailenin rolü ve önemi, cinsellik eğitimi, cinsel taciz-istismar ve mahremiyetin dönüşümü ile birlikte mahremiyet ihlalleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde mahremiyet eğitiminde dikkat edilen noktalar ele alınmıştır. Dördüncü bölümde ise araştırmadan elde edilen bulgular ve bu bulguların değerlendirilmesi yapılmıştır. Sonuç bölümünde araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda tartışma yapılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Aile, Çocuk, Mahremiyet, Mahremiyet Eğitimi, Cinsellik Eğitimi

ABSTRACT

IN PRIVACY EDUCATION THOUGHTS OF THE FAMILY THE EXAMPLE OF SAMSUN
Sevde YÜKSEL
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Educational Sciences
Philosophical, Social and Historical Foundations of Education Programme
Master, December/2021
Supervisor: Prof. Dr. Niyazi USTA

The family is the most basic social institution in which the individual is included from the moment she is born, the care and support necessary for the individual to continue her life are provided by her parents, and both individual and social values are provided. It can be said that there is an important difference between traditional societies and modern societies in terms of the role of family in terms of conveying social values. While social values are transferred to individuals in traditional societies by more families, it is possible to mention that educational institutions have an impact in modern societies as well as family. Although modern educational institutions are seen as important in terms of conveying social values, the family remains indispensable because it is the primary socialization area of the individual.

In this research, privacy, which is a value that individuals should gain in a family environment before joining social life, will be discussed. Privacy education, which is considered as sexuality education in our country and whose boundaries are not clearly drawn, is a more comprehensive phenomenon than sexual education. Awareness of privacy as a value plays a key role in determining the boundaries between the individual and society. For this reason, privacy education is a need that must be met in order to live social life in a healthy way. This research analyzes the roles of parents who make up the family about privacy education and their thoughts on privacy education.

The research consists of four parts. In the first part, information is given about the subject, problem, purpose, importance, limitations, assumptions, method, universe and sample of the research, data collection and analysis. In the second part, the conceptual framework of the research is emphasized, the definition and importance of privacy education, the role and importance of the family in privacy education, sexuality education, sexual harassment-abuse and the transformation of privacy and privacy violations are explained. In the third chapter, the points that are considered in privacy education are discussed. In the fourth chapter, the findings obtained from the research and the evaluation of these findings were made. In the conclusion part, a discussion was made in line with the findings obtained from the research and suggestions were presented.

Keywords: Family, Child, Privacy, Privacy Education, Sexual Education

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Aile, bireylerin gelecekte nasıl bir insan olacağını belirleyen toplumsal bir kurumdur. Anne-baba tarafından çocuğa verilecek olan doğru eğitim, çocuğun sağlıklı ruh ve bedene sahip birey olmasında en önemli etkendir. Ancak aile ortamında ve doğru bir biçimde verildiğinde sağlıklı bir netice verecek olan mahremiyet eğitimi, öncelikle bireyin güçlü bir ruh sağlığına sahip olmasında ve bireyin toplumsal hayata aktif ve güvenli bir biçimde katılabilmesinde büyük bir önem taşımaktadır. Bireylere mahremiyet konusunda kazandıralacak farkındalık, toplumsal yaşama katkı sağlayacağı gibi, bireyin mutluluğu ve huzuru yakalamasına yardımcı olacaktır.

Toplumsal değerleri hiçe sayan popüler kültürün, kitle iletişim araçları ile özel alanları dahi kuşattığı bu dönemde, mahremiyet eğitimi çocukların ruh ve bedenen sağlıklı yetişkinler haline gelerek topluma katılmaları noktasında öncelik verilmesi gereken bir konu haline gelmiştir. Toplumun ruh sağlığının korunabilmesi, gelecek nesillerin sağlıklı bir kişilik yapısı içerisinde yetişebilmesi için koruyucu tedbirler alınması gerekmektedir. Bu sebeple mahremiyet eğitimi toplumsal bir mesele olarak ciddi bir şekilde ele alınarak ailelerin bilinçlendirilmesi ve çocuklara küçük yaşlardan itibaren verilmesi sağlanmalıdır.

Toplumsal hayatın var olduğu her ortamda mahremiyetten bahsetmek mümkündür. Bireyin bu olguyu her yaşta kazanma şansı vardır. Ancak eğitimin temellerinin atıldığı kurum olan ailede bu eğitimin okul öncesi dönemde başlatılıp temellerinin sağlam atılması önemlidir. Çocuklukta alınacak bu eğitim sayesinde bireyler kendilerinin ve başkalarının sınırlarını öğrenebilmektedir. Mahremiyet eğitimi sayesinde birey başkalarının hak ve sınırlarına saygı duymayı öğrenirken, kendi sınırlarını da belirleyecek bilincine ulaşmış olacaktır.

Çalışma sürecim boyunca tez danışmanlığımı yaparak bana yol gösteren Prof. Dr. Niyazi USTA'ya, araştırmam da katkılarını esirgemeden bana yol gösteren Prof. Dr. Zekeriyya ULUDAĞ ve hayatımın her alanında varlıklarından güç bulduğum, bana inanan ve güvenen kıymetli aileme, son olarak da değerli arkadaşım Meltem YILMAZ'a minnettar olduğumu bildirmek isterim.

Sevde YÜKSEL

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI.....ii
ÖZET.....iii
ABSTRACT.....iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....v
İÇİNDEKİLER.....vi
KISALTMALAR.....vii
TABLOLAR DİZİNİ.....ix
1. GİRİŞ 1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi 1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi 2
1.3. Araştırmanın Varsayımları 3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları 3
1.5. Araştırmanın Yöntemi 3
1.6. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 4
1.7. Verilerin Toplanması 4
1.8. Verilerin Analizi 4
2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ 5
2.1. Mahremiyet Kavramı 5
2.1.1. Mahremiyetin Boyutları 9
2.1.2. Mahremiyet Eğitiminin Önemi 14
2.1.3. Mahremiyet Eğitiminde Ailenin Önemi 21
2.2. Cinsellik Eğitimi 25
2.2.1. Cinsel Kimlik ve Rol 28
2.2.2. Cinsel Taciz ve İstismar 29
2.3. Mahremiyetin Dönüşümü ve Mahremiyet İhlalleri 31
2.3.1. Özel Alan ve Kamusal Alan 35
2.3.2. Değişen Toplumsal Yapıda Aile 36
2.3.3. Kitle İletişim Araçlarında Mahremiyetin İhlali 38
2.4. Mahremiyet Eğitiminde Dikkat Edilen Noktalar 43
2.4.1. Çocuklara Özel Alan Tanımlama 43
2.4.2. Bedenim Bana Ait, İzin Verirsem Dokunabilirsin Bilinci 44
2.4.3. Ev İçi Tutum ve Davranışlar 46
2.4.4. Cinsellik ve Mahremiyet İçeren Soruların Cevaplanma Süreçleri 48
2.4.5. Çocuğa İyi Bir Model Olma 49
2.4.6. Kitle İletişim Araçlarının Dikkatli Kullanılması 49
3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ 51
3.1. Ankete Katılım Gösteren Ebeveynlerin ile İlgili Genel Bilgiler 51
3.2. Ankete Katılım Gösteren Ebeveynlerin Mahremiyet Eğitimi İle İlgili Düşüncelerinin Analizi 53

3.3. Ankete Katılım Gösteren Ebeveynlerin Cinsel Eğitim ile İlgili Düşüncelerinin Analizi 61
4. SONUÇ VE TARTIŞMA 66
KAYNAKÇA 71
EKLER 76
Ek 1: Anket Soruları 76
Ek 2: Etik Kurul Kararı 82
ÖZ GEÇMİŞ 83

KISALTMALAR

AKT. : aktaran

ASPB : Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı

C. : cilt

ÇEV. : Çeviren

ED. : Editör

HAZ. : Hazırlayanlar

ILM : Uluslararası Akademisyenler Birliği

KRAM: Keçiören Rehberlik ve Araştırma Merkezi

S. : sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Ebeveynlerin Cinsiyete Göre Dağılımı 51

Tablo 3.2. Ebeveynlerin Yaşa Göre Dağılımı 51

Tablo 3.3. Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı 52

Tablo 3.4. Ebeveynlerin Çalışma Durumuna Göre Dağılımı 52

Tablo 3.5. Ebeveynlerin Çocuk Sayısına Göre Dağılımı 52

Tablo 3.6. Ebeveynlerin Çocuk Sayısına Göre Dağılımı 52

Tablo 3.7. Ebeveynlerin Mahremiyet Eğitiminin Tanımı, Önemi ve Amacına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı 53

Tablo 3.8. Ebeveynlerin Mahremiyet Eğitiminin Verirken Dikkat Ettiği Hususlar .. 54

Tablo 3.9. Ebeveynlerin Mahremiyet Eğitiminin Ne Zaman Başlamasına Gerektiğine Dair Düşüncelerin Dağılımı 55

Tablo 3.10. Ebeveynlerin Çocuğa Mahremiyet Eğitimini Kimin Vermesi Gerektiği İle İlgili Görüşeri 55

Tablo 3.11. Çocuğun Cinsiyetine Göre Mahremiyet Eğitimi Verme Durumunun Dağılımı 56

Tablo 3.12. Ebeveynlerin İnandıkları Dinin ve Toplumsal Normların Mahremiyet Eğitimi Üzerindeki Etkisinin Dağılımı 56

Tablo 3.13. Çocuğun Kontrol Mekanizmalarından Uzaklaştığı Durumda Davranış Değişikliği Göstermesi Durumuna Göre Dağılımı 57

Tablo 3.14. Çocuğun Kendisine Ait Özel Alanının Olma Durumu ve Ebeveynlerin Özel Alana Girerken İzin Alma Durumunun Dağılımı 57

Tablo 3.15. Cinsiyetleri Farklı Olan Çocukların Ayrı Odalarının Olması Durumuna Göre Dağılımı 57

Tablo 3.16. Çocukların Ebeveyn Odasına Girerken İzin Alma Durumuna Göre Dağılımı 58

Tablo 3.17. Tuvalet-Banyo Kuralları ve Çocuğun Ebeveyn ile Banyo Yapma Durumunun Dağılımı 58

Tablo 3.18. Soyunma ve Giyinme ile İlgili Soruların Dağılımı 58

Tablo 3.19. Çocuğun Flört Ettiği Kişiyi Eve Getirebilme Durumunun Dağılımı 59

Tablo 3.20. Ebeveynlerin Çocuğun Kıyafet Tercihlerine Karışma Durumuna Göre Dağılımı 59

Tablo 3.21. Ebevenylerin Kitle İletişim Araçları ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı..... 60

Tablo 3.22. Ebevenylerin Sosyal Medyada Çocuğunun Fotoğrafını Paylaşma Durumu 60

Tablo 3.23. Ebeveynlerin Cinsellik Eğitimi Tanımı ve Çocukları ile Konuştukları Konuların Dağılımı 61

Tablo 3.24. Ebeveynlerin Çocuğa Cinsel Eğitim Verme Durumu ve Tutumlarının Dağılımı 62

Tablo 3.25. Ebeveynlere Göre Çocuğa Cinsel Eğitim Vermesi Gereken Kişilerin Dağılımı 63

Tablo 3.26. Ebeveynlerin Çocuğu Sevme Yaklaşımına Göre Dağılımı 63

Tablo 3.27. Ebeveynlerin Çocuk İstismarına Karşı Sorulan Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımı 63

Tablo 3.28. Ebeveynlerin Evlilik Öncesi İlişkiye (Bekaret) Karşı Düşüncelerinin Dağılımı 64

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu, problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, yöntemi, evren ve örneklemi, verilerinin toplanması ve analizi hakkında bilgi verilmiştir.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Mahremiyet toplumsal hayatın önemli değerlerinden biridir. Toplumsal hayatın var olduğu her alanda mahremiyetten bahsetmek mümkündür. Diğer toplumsal değerlerde olduğu gibi mahremiyetin de kültürden kültüre hatta aynı toplum içinde dahi zaman zaman farklılık gösterdiği bilinmektedir (Çelikoğlu, 2007: 9). Bu durum mahremiyet kavramının sınırlarının çizilmesini ve genel geçer bir tanıma sığdırılmasına engel olmaktadır.

Mahrem kelimesi Arapça 'haram' kelimesinden gelen bir kavramdır. ''Yasaklamak, men etmek, mümkün olmamak, el sürmemek, herhangi bir şeyi terk etmek, kişinin namusunu koruduğu yakınları, saygı gösterilecek şey; kadın ve kendileriyle evlenmenin haram olduğu yakın akraba gibi anlamlar içerir'' (Diler, 2014: 72). Mahremiyet, kişinin kendisiyle ilgili bir şeyin -bu şey gerçek, somut bir şey veya düşünsel, soyut bir şey olabilir- gizli kalması hakkına sahip olmasıdır. Genel olarak da mahremiyet, bir insanın derinlerinde var olan kazanımları olarak tanımlanabilir (Şen, 2008: 111). Kişisel gizlilik, özgürlük ve kişinin mutlaka sahip olması gereken bir gereksinim olarak da tanımlanabilir. Mahremiyetin sınırlarını belirleyen bireydir. O sınırlara riayet etmesi gereken ise diğer bireylerdir. Bu nedenle mahremiyet hem kişisel hem de toplumsal bir değerdir.

Aile bireyin dünyaya geldiği andan itibaren, bireyin hayatını devam ettirebilmesi için gerekli olan desteğin verildiği yerdir. Bu yönüyle aile toplumun en küçük kurumu ve kişinin içinde bulunduğu en önemli ve asli gruptur. Mahremiyet eğitimi; öncelikle ailede başlamaktadır. Ebeveynler çocuğun mahremiyet eğitimi konusunda en çok sorumluluğa sahip bireylerdir. Ailede iyi bir mahremiyet eğitimi alan çocuklar sonraki süreçte sosyal hayata uyumlu davranışlar sergileyen bireyler olmaktadır. Çocuk, mahremiyet eğitimi sayesinde hem kendi sınırlarını hem de başkalarının sınırlarını erken yaşta bilmekte ve korumasını öğrenmektedir. Anne babalar bu bilinçte çocuklarını yetiştirdiğinde, çocukların sağlıklı bir kimlik gelişimi içerisinde olması beklenir (Eraslan, vd., 2017: 13).

Mahremiyet eğitimi denildiğinde zihne doğan ilk olgu cinselliktir. Ancak mahremiyet eğitimi cinsel eğitimden daha kapsamlı bir kavramdır. Cinsel eğitim çocuğun kendi cinsiyetini tanıması, hayatında cinsellik ile ilgili fiziksel ve duygusal farklılıkları öğrenmesidir. Mahremiyet eğitimi ise cinsel eğitimi kapsayan daha geniş bir kavramdır. Çünkü mahremiyet eğitimi cinsel bilgilerin yanı sıra çocuğa kendisinin ve diğer insanların özelini öğretmektedir. Bu eğitimle çocuk öncelikle kendi özel alanının korunmasını ve diğer insanlarında özel alanına saygı duymayı öğrenir (Pedagoji Derneği, 2013: 1).

Saha alan araştırması olarak yürütülen bu çalışmada 20-49 yaş aralığına sahip olan ebeveynlerin çocuklarına verdikleri mahremiyet eğitimindeki tutumları, mahremiyet eğitimi hakkında ki bilgi düzeyleri ve mahremiyet eğitimi verirken nelere dikkat ettikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın temel problemi; Ebeveynlerin mahremiyet eğitimi hakkındaki düşünceleri nelerdir? Araştırmamızın alt problemleri ise;

- ‘Mahremiyet Eğitimi’ denildiğinde ebeveynlerin en çok aklına gelen konular nelerdir?
- Ebeveynlerin mahremiyet ihlalleri ile ilgili düşünceleri nelerdir?
- Ebeveynler mahremiyet ve cinsellik eğitimi verirken hangi hususlara dikkat ederler?
- Ebeveynlerin ‘Cinsellik Eğitimi’ hakkında düşünceleri ne şekildedir?

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çocuk eğitimi, toplumun temelini oluşturan aile için zor ama çok önemli bir konudur. Uzun yıllar boyunca çocuklara doğru eğitim veremeyen ailelerin daha sonra bu açığı kapatmaları oldukça zordur. Bu açıdan çocuk eğitiminde ebeveynlerin zorlandıkları en önemli konulardan birisi de mahremiyet eğitimidir.

Mahremiyet kavramı her zaman hayatın içinde olan bir kavramdır. Ebeveynlerin, gelecekte anne baba olacak çocuklarına mahremiyet anlayışını küçük yaşlardan itibaren kazandırmaya çalışmaları doğru olacaktır. Günümüzde bazı ebeveynlerin ihmal ettiği bir konu olmasına rağmen çocuğa mahremiyet eğitiminin verilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Anne babalar çocuklarına eğitim verirken kendilerini de unutmamalı, çoçuklarına birer rol model olmaları gerekir. İyi bir model olamadıkça çocuk üzerinde verdikleri eğitim etkili olmayacaktır.

Bu araştırmanın genel amacı, ebeveynlerin mahremiyet ile ilgili bilgi düzeyleri ve çocuklarına mahremiyet eğitimi kazandırırken nelere dikkat ettiklerini tespit etmektir. Ayrıca çocuklarına mahremiyet eğitimi içerisinde cinsel eğitim verip vermedikleri ve mahremiyet ihlalleri ile ilgili düşüncelerini tespit etmek araştırmanın alt amaçları arasındadır. Ayrıca ebeveynlerin mahremiyeti nasıl algıladıkları, mahremiyet eğitimini verirken nelere dikkat ettikleri ele alınacaktır.

Yetişkinler tarafından toplumsal değerlerin ihmal edilmesinden ve gençlere aktarılamamasından dolayı pek çok ülkede sosyal ve ahlaki ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar başında aile kurumunun toplumsal işlevini yitirecek ölçüde zayıflaması gelmektedir. Teknolojik gelişmeler, yeni buluşlar ile birlikte yaşanan sosyal değişimler tarihsel olarak taşınan toplumsal değerlerin unutulmasını beraberinde getirmiştir. Sonuçta toplumda şiddetin, manevi duygular ve maddi duygular arasında yaşanan çatışmaların, yolsuzlukların ve çocuklara karşı istismar olaylarının ve benzerlerinin görülme sıklığı artmıştır. Değişen toplumsal yaşam içerisinde modern birey giderek insancıl yönünü kaybeden ve yalnızlaşan bir varlık haline gelmiştir. Bu araştırma ailenin, bireyin toplumsal değerleri benimsenmesinde ve kuşaktan kuşağa aktarılmasında oynadığı rolü tekrar hatırlatmayı amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırma, ebeveynlerin mahremiyet eğitimi hakkındaki bilgi düzeylerinin, çocuklarına verdikleri eğitimde önemli olduğu varsayımı üzerine kurulmuştur. Bu çalışma, araştırmaya katılan ebeveynlerin düşüncelerini doğru bir şekilde ifade edeceği varsayımına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2021 yılında Samsun ili Atakum ilçesinde yaşayan 20-49 yaş aralığına sahip 100 ebeveynler ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma; ebeveynlerin çocuklarına verdikleri mahremiyet eğitimindeki düşüncelerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın deseni nicel araştırma desenlerinden anlık tarama araştırması olarak belirlenmiştir. Tarama araştırmaları, bir konuya veya olaya karşı katılımcıların düşüncelerinin ya da tutumlarının belirlendiği araştırmalara denir. Değişkenleri herhangi bir şekilde değiştirme veya etkileme çabası gösterilmez. Tarama araştırmasının bir türü olan anlık tarama modelinde ise amaç;

belli bir zamanda mevcut durumun var olduğu şekliyle betimlenmesidir (Büyüköztürk, vd., 2018: 185). Bu model altında ebeveynlerin mahremiyet eğitimi ile ilgili düşünceleri analiz edilmeye çalışılmıştır.

1.6. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini 2021 yılında Samsun ili Atakum ilçesinde yaşayan 20-49 yaş aralığına sahip olan ebeveynler oluşturmaktadır. Evreni temsil ettiği düşünülen örneklem incelenmiş ve araştırmada uygun kazara örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

100 adet veri toplama aracı ebeveynler ile yüz yüze görüşülerek yapılmıştır. Eksik veya hatalı doldurulan veri toplama aracı bulunmadığından toplanan verilerin tamamı araştırmaya dahil edilmiştir. Böylece araştırmamızın çalışma grubunu 100 ebeveyn oluşturmaktadır.

1.7. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı olan anketi desenleme aşamasında ilk olarak problem tanımlanmıştır. Veri toplamaya ilişkin literatür taranarak ve benzer araştırmalarda yer alan sorular incelenerek anket maddeleri tasarlanmıştır. Benzer araştırmalar ve konuya ilişkin kuramsal çerçevenin incelenmesi maddelerin tasarlanmasında ve yazımında kolaylık sağlamıştır. Anketin maddeleri ile ilgili uzman görüşüne başvurulmuştur (Büyüköztürk, vd., 2018: 136). Anket çalışmamızda ön uygulama yapılmamıştır.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, çocuk sayısı ve çocukların cinsiyetleri) betimlemeye yönelik olgusal sorulara, ikinci bölümde ebeveynlerin mahremiyet eğitimi ile ilgili ne bildiklerini ve düşüncelerini belirlemeye yönelik bilgi sorularına, üçüncü bölümde ise cinsel eğitim ile ilgili ne bildiklerini ve düşüncelerini belirlemeye yönelik bilgi sorularına yer verilmiştir. Araştırmamızın uygulanmasında kontrolü sağlamak amacıyla anket yüz yüze görüşme şeklinde ebeveynlerle bireysel olarak uygulanmıştır.

1.8. Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesi Microsoft Excel 2016 programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada katılımcıların demografik özellikleri, mahremiyet ve cinsellik eğitimi ile ilgili düşünceleri frekans ve yüzde dağılımları ile sunulmuştur.

2. ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Mahremiyet Kavramı

Mahremiyet kelimesi Türkçeye Arapçadan gelmiş olup kökü haram kelimesidir. ‘Yasaklamak, men etmek, mahrum etmek, el sürmemek, kişinin iffetini koruduğu yakınları’ manalarına gelen mahrem; gündelik dilde ‘yasaklanan, haram olan şey’ anlamında kullanılmaktadır (Aydın, 2015: 291). Mahremiyet ise aynı kök itibariyle gelip, gizli olan şey, bir şeyin gizli hali anlamlarını içerir. Türk Dil Kurumu’na göre ‘mahremiyet’ gizlilik anlamına gelmektedir (Kaplan, 2019: 8). Türkçede buna karşılık olarak bugün kullanılan kavram özel alandır. Ancak mahremiyet özel alanla kast edilenden daha geniş bir anlama sahiptir. Çünkü mahremiyet sadece somut, fiziksel özel alanları değil soyut, düşünsel özel alanları da kuşatmaktadır. Aynı zamanda mahremiyet, ilahi belirleyiciliğinde söz konusu olduğu bir kavramdır (Bağlı, 2011: 199). Mahremiyet bireylere, ailelere ve topluma ait özel alanların dokunulmazlığını ifade eder (Aydın, 2015). Mahremiyetin içerdiği alanın belirlenmesinde kültür faktörünün önemli bir etken olduğu bilinmektedir. Bu nedenle toplumlarda mahremiyet alanın belirlenmesi farklılık gösterebilmektedir. Fakat bütün toplumlarda bu kavramın içeriğinin belirlenmesinde dinin en önemli unsurlardan biri olduğunu söylemek mümkündür (Diler, 2014: 72).

Mahremiyet geçmişten günümüze kadar insanların her dönemde, her dinde ve her toplumda karşılaştıkları ve anlam açısından değişiklik gösteren bir kavramdır (Çalışkan, 2019: 12). Bu kavrama yönelik bakış açısının, farklı kültürler ve farklı coğrafyalarda çeşitlilik gösterdiği bilinmektedir. Hatta aynı kültürün farklı bölgelerinde bile çeşitlilik gösterdiği görülmüştür. Kültür insan topluluklarınca tarihsel olarak şekillenen ortak bir olgudur. Toplumu oluşturan insanların birlikteliklerini devam ettirerek oluşturduğu kültür olgusu, sosyal yaşamın temel öğesi olarak kabul edilebilir. Diğer canlı türlerinde olduğu gibi insanın doğasında esasta aynı olmaktan kaynaklı beraberlikler vardır. Sosyal açıdan aile kurmaları, cemiyet halinde yaşamaları buna örnek verilebilir. Benzer iktisadi şartlarda ve benzer iklimlerde yaşayan toplumların kültürlerinde de benzerlik görülebilmektedir. Örneğin sıcak kesimlerde yaşayan toplumlar ile soğuk kesimlerde yaşayan toplumların giyim kuşam ve kültürleri farklılık göstermektedir. Mahremiyet kavramının anlamı tarihsel süreç boyunca toplumdan topluma ve kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Bu süreçte toplumsal değişmeler neticesinde mahremiyet olgusu yeniden dönüşmüş ve

kamusal alana eklenmiştir. Özellikle bireysel mahremiyet alanı yeniden dönüşüp şekillenmektedir (Şimşek, 2019: 11).

Birey ve toplum ilişkisi noktasında mahremiyet ihtiyacının çerçevesi evrensel olmakla birlikte mahremiyetin içeriğini düzenleyen en önemli mekanizmalardan biri kültürdür. Kavram kültürel sınırlamaya göre şekil almaktadır. Kültür sadece mahremiyetin oluşumunda değil korunmasında da rol oynayan temel faktördür (Sezen ve Erden, 2018: 85). Örneğin doğu toplumları mahremiyet kavramını, görünmezlik olarak algılarken, batı toplumları dokunulmazlık olarak algılamaktadır. Doğu toplumlarında mahremiyet kavramının sınırları uzaktan başlarken, batı da ise bu sınır tam tersi olarak yakından başlamaktadır (Sepetçi, 2017: 56). Çelikoğlu, mahremiyet kavramının batı kültür yapısında insan bedeninin kamusal alanda olan dokunulmazlığına işaret ettiğini, doğu kültüründe ise bireyin mahreminin görünmemesi ve diğerlerinin bakışlarından kaçınmaya işaret ettiğinin söylemiştir (Çelikoğlu, 2007: 23).

Olgu olarak mahremiyet; kişiye ait özel alan, herkese açık olmayan, bilinmesi arzu edilmeyen, yabancılara kapalı alan olarak tanımlanabilir (Özaslan ve Gültekin, 2018: 1364). Kişilerin kendi istekleri üzerine temellendirdikleri mahremiyet anlayışı, herkes için ortak bir mahremiyet algısından söz etmeyi imkansız kılmaktadır. Farklı tanımlara bakıldığında, ortak noktaları olduğu gibi kültürel, dini, psikolojik sebeplerden dolayı tanımların farklılaştığı görülmektedir. Mahremiyet kavramı kültüre göre değişkenlik gösterir. Böylece mahremiyetin sınırlarının çizilmesini zorlaştıran bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple mahremiyetin tanımını yaparken kişinin yaşı, cinsiyeti, içinde bulunduğu toplumun norm ve değerleri, kültürü, sınıfsal özellikleri göz önünde bulundurmak doğru, bu tür değişkenlere bakmamak yanlış olacaktır. Çünkü her birey için mahrem alanın sınırları aynı değildir (Aydın, 2015: 311). Ancak bu farklılıklara rağmen toplumlar giyimleriyle, cinsel yaşamlarıyla, aile ve aile yaşantısı ile genel anlamda belli bir mahremiyet algısı tesis etmişlerdir. İnsanın doğasında kendi çıplaklığından utanma duygusu vardır. Bu durum tarihsel süreç içinde her toplumda farklı şekilde de olsa bir mahremiyetin algısı inşa etmiştir (Duran, 2018: 32).

Fleherty (1989), mahremiyet kavramını yalnız, samimi bir halde yaşamaya ilişkin kişisel hak olarak ifade etmektedir. Teh (2001/2002) ise mahremiyet kavramını farklı boyutlarda ele almıştır. Bunlar ilk olarak gizlilik şeklinde olan mahremiyettir.

Gizlilik şeklindeki mahremiyet kişinin kendi bilgilerini ve eylemlerini herkes veya seçtiği kişilerden gizli tutması anlamına gelir. Diğeri ise anonim mahremiyettir. Anonim mahremiyet kişinin yaptığı eylemleri kendisi ile ilişkilendirmeden yapması anlamına gelir. Üçüncüsü otonomi mahremiyettir. Otonomi mahremiyet, kişinin belirlediği eylemlerinin açık veya saklı kalması tercihinin kendisine ait olmasıdır (Canatan ve Avşar, 2018: 42). Filozof Robert Nozick (1938), mahremiyeti özgürlük hakkının bir devamı olarak düşünür (Kaplan, 2019: 3).

İnsan çevresindeki insanların belirlediği sınırlar dahilinde eylemde bulunan bir varlıktır. Mahremiyet kişinin hem sosyal hayatında belli kurallarla yaşamasını hem de özel alanını düzenlemesini sağlayan bir kavramdır (Yüksel, 2009: 279). Gavinson'a (1980) göre mahremiyet kavramının tanımlanması, tutarlı olması ve hukuk tarafından korunması gerekmektedir. Çünkü mahremiyete saldırı veya mahremiyet ihlali ancak bu şekilde tespit edilir (Duygulu, 2019: 437). Mahremiyetin ihlalleri kişilerin yaşam biçimlerini oluşturmada bir zayıflatma yaşatıyorsa bu durum asla adil görülemez. Giddens mahremiyeti ''Mahremiyetin Dönüşümü'' adlı eserinde şu şekilde tanımlar: ''Öteki tarafından özümsenmek değil, onun özelliklerini bilmek ve kendi özelliklerini açıkça ortaya koymak, demektir. Ötekine açılmanın, kişisel sınırların korunmasıyla mümkün olacağını var sayar. Ötekine açılma, iletişimsel bir fenomen olduğundan paradoksal biçimde kişisel sınırlar gerektirir'' (Giddens, 1992/2010). Georges Duby'nin çalışmasında mahremiyet kavramını ''Mahremiyet, silah ve zırhlarımızı bir kenara bırakabileceğimiz ve dış dünyadan korunmak için sığındığımız bir yer'' olarak tanımlamıştır (akt. Tuzcu, 2016: 8).

Nilüfer Göle'nin belirttiğine göre mahremiyet daha çok gizliliğe, aile hayatına, kadının kendi alanına, yabancı bir kişinin bakışına, yasaklanan veya saklı kalması gereken şeylere ilişkindir (Göle, 2016). Cihan Aktaş'a göre ise mahremiyet, bir kişinin kendini ve özelliklerini tanıması, duygu ve düşüncelerini istediği şekilde kullanabilmesi, bunları geliştirmek içinde gerekli olan sınırları koruması anlamına gelmektedir (Çelikoğlu, 2007: 18).

Mahremiyet kavramının evrensel bir tanımı olmadığı görülmektedir. Ama genel olarak kişilerin yalnız başına kalabildikleri, istedikleri gibi düşünüp buna yönelik davranabildikleri, başkaları ile ne ölçüde ilişki kurabileceklerine karar verebilmeleri, bir mahrem alanı ve bu mahrem alan üzerindeki haklarını ifade eden bir kavramdır.

Mahrem alan ise, sınırlarını ve kurallarını kişinin kendisinin seçtiği, istediği kişilerle baş başa kalabildiği ve içerisinde istediği gibi davranabildiği alandır (Tuzcu, 2016: 9).

Araştırmalar mahremiyet kavramını kişisel bir hak olarak tanımlamaktadır. Mahremiyet bireylerin yaşam kalitesini korumak ve artırmak için ihtiyac olarak görülmektedir. Mahremiyet, kişilerin, kendilerine ait olan bilgilerin kimlerle ne ölçüde paylaşacağı, diledikleri zaman yalnız kalabilmeleri, fikirlerinde özgür olabilmeleri, istedikleri zaman kimlerle hangi ölçüde iletişime geçeceklerine ilişkin hakları ifade eder (Çalışkan, 2019: 25). Mahremiyete zarar verme ihtimali olan olumsuz şeylere karşı mahremiyet olgusu, uluslararası topluluk tarafından insan hakkı olarak sayılmış ve temel haklardan biri olarak açık bir şekilde yer almıştır (Çelikoğlu, 2007). Kişinin özel hayatının ve mahremiyet alanının devlet tarafından korunması gereken bir hak olduğu belirtilmiştir.

> İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 12. maddesi: Kimsenin özel yaşamına, ailesine, konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışılamaz, şeref ve adına saldırılamaz. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi: Herkes, özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Anayasa Madde 20: Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. Ek fıkra: Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir (Güneş, 2017: 35).

Mahremiyet hakkı, özel yaşama gelen dış müdahalelerden korunma işleviyle beraber özel yaşamın sürdürülmesine yardım etme anlamını taşımaktadır (Yüksel, 2003: 182). Mahremiyet hakkı, diğerlerini dışlamak veya ilişkiyi tamamen kesmek anlamına gelmemektedir. Sadece bireyin kendi yaşamını ve kendine ait olan şeyleri diğerleri ile ne ölçüde paylaşacağına karar verme hakkını ifade etmektedir. ''…Westin (1970) için mahremiyet hakkı, bireylerin, grupların veya kurumların, diğerleriyle iletişime girdiklerinde kendileri hakkındaki bilgiyi ne zaman, nasıl, ne ölçüde vereceklerini belirleme yetkisini ifade eder'' (Yüksel, 2009: 278). Sosyal hayata kişinin dahil olması açısından bakıldığında, kişinin fiziksel veya psikolojik araçlar yoluyla toplum yapısından gönüllü veya geçici olarak çekilmesini anlatır. Bireyler, sadece öteki insanları dışlayıp tek başlarına kalmayı istemezler. Bunun yanı sıra onlarla birlikte bulunmakta istemektedirler. Denilebilir ki mahremiyet, tek kalma ile başkaları ile beraber olma arzusu arasında diyalektik bir ilişki içindedir (Yüksel, 2009: 278).

Toplumun ve bireyin hayatında büyük bir öneme sahip olan mahremiyet olgusu, değişen dünya şartları ile beraber güncel tartışma konularının arasında önemli bir yere sahiptir. Kişinin özel alanını daraltan pek çok gelişmenin yaşandığı günümüz şartlarında mahremiyetin yeniden tanımlanması, sınırlarının çizilmesi, mahremiyetin dönüşümü ve mahremiyet ihlalleri üzerlerinde durulması gereken önemli konular olduğu söylenilebilir (Şimşek, 2019: 14).

2.1.1. Mahremiyetin Boyutları

Simone Fischer ve Hubner, mahremiyeti üç boyutta incelemiştir. Bunlar; kişisel mahremiyet, mekansal mahremiyet ve bilgi mahremiyetidir. Her biri birer mahremiyet alanı olmakla beraber birbirinden tamamen ayrı değildir. Kişi mahremiyeti, kişiyi haksız müdahalelere karşı korumayı; mekansal mahremiyet, kişinin yakın fiziksel alanını; bilgi mahremiyeti ise kişisel verilerin toplanma, saklanma ve dağıtımının nasıl yapılacağının kontrol edilmesi anlamına gelir (Çelikoğlu, 2007: 9). Günümüz de bu alanların teknolojik gelişmelerle birlikte ciddi şekilde ihlalle uğradığı gözlemlenebilir bir durumdur.

2.1.1.1. Kişisel Mahremiyet

Anayasamızda kişisel mahremiyet ile ilgili en temel madde 20. Maddenin a bendinde 'özel hayatın gizliliği' tanımı ile yer alır (Kaplan, 2019: 7). Kişisel mahremiyetin tanımı, bir bireyin çevresinde bulunan insanlar ile arasına çizdiği sınırdır. (Duran, 2018: 49). Kişisel mahremiyetin kapsamı olan bir diğer husus ise beden mahremiyetidir. Bedenin mahremiyetinden kasıt, kişinin bedenine kendisi dışında herhangi birinin müdahalede bulunmasını engellemektir. Bedeni anlamlı kılan şey onun dokunulmaz bir mahremiyete sahip olmasıdır. Böyle bir mahremiyet alanına sahip olmayan beden canlı bir hayvansal yapıdan öteye geçememektedir (Karagülle, 2015: 30). Bedenin mahremiyeti bedenin özünü oluşturmaktadır. Bu mahremiyet tüm farklılıklara rağmen insan olmanın özünde vardır. Kendi çıplaklığından utanmak insanın doğasında vardır. (Kaplan, 2019: 7). Bedenin gizlenmesi, kapatılma ihtiyacı insana özgüdür ve beden utancı tüm insanlık toplulukları için ortak bir duygudur. Böylece giyinmenin medeniyetin bir belirtisi olduğunu söylemek yanlış olmamaktadır (Karagülle, 2015: 30).

Bireyde küçük yaşlarından itibaren oluşmaya başlayan mahremiyet olgusunun ilk olarak beden üzerinde şekillenmeye başladığını söylemek mümkündür. Küçük

yaşlardan itibaren ailesinden ve sosyal çevresinden bedenini gizlemeyi ve korumayı öğrenen çocuk farkında olmadan mahremiyetin ilk aşamalarını çizmiş olmaktadır (Berkup, 2015: 37). Çocukların mahrem alanlarına dikkat etmek gerekmektedir. Örneğin dudağından öpmek, çocuk istemediği takdirde fiziksel olarak sevmek veya sıkmak gibi davranışlarda bulunulmamalıdır. Mahremiyete aykırı durumların yanlış olduğunu çocuğa anlatmak çocuğun kendisini koruması için oldukça önemlidir (İpek, 2020: 39). Örneğin çocuğun mahrem alanına giren akrabanın onun bedenine karşı sınırsız dokunma hakkı olmadığını belirtmek gerekir.

Pek çok durumda bireylerin kişisel mahremiyet alanlarının ihlale uğradığı gözlenmektedir. Modern teknolojinin imkanları ve post-modern düşünme biçimleri, insanları her şeyi görmeye ve sergilemeye zorlamaktadır. Mahremiyet meselesi internetin sağladığı imkanlarla sosyal medyaya üzerinden kamusal alana taşınmıştır. Mahremiyetin bireysel alandan kamusal alana taşınması görünürlüğü postmodern bir değer haline getirmiştir. Bu da kitleleri daha görünür olmaya iten bir durumdur. Görünürlük ise daha çok beden üzerinden yaygınlaşmaktadır (Güneş, 2017: 37). Mahremiyeti sağlama konusunda en büyük görev kişiye düşmektedir. Bu noktada her birey başkasının mahrem alanına saygı duymayı, kendi mahremini ifşa etmemeyi ve özel-kamusal alan ayrımını iyi yapmayı başarabilirse ihlaller daha az olacaktır.

2.1.1.2. Mekânsal Mahremiyet

Yapılan mahremiyet tanımlarına bakıldığında, mahremiyeti kişinin yalnız başına kalabileceği ve başkaları ile hangi şartlarda ilişki içine girebileceğine kendisinin karar verdiği bir alan olarak karşımıza çıkar. Mekansal mahremiyet bireylerin karşılıklı olarak uyması gereken temel mahremiyet boyutlarından biridir. Ancak kişiler bu mahremiyet alanlarına yapıların izin verdiği kadar sahiptir. Bireyler yapıların içinde kendilerini güvende hissetseler bile dışarıda gözlemcilerin oluşu bireyi kaygılandıran bir durumdur (Karagülle, 2015: 31). Mekan mahremiyetinden kastedilen ise mesken veya ev mahremiyetidir. Mesken, mahremiyetin korunduğu alan olması sebebiyle, mekansal mahremiyetten ayrı düşünülemez (İpek, 2020: 22). Kişilerin sosyal ilişkiler düzeyinde, başkalarının mekansal bölge sınırlarını delmesi ise mahremiyetin ihlali anlamına gelir (Sezen ve Erden, 2018: 86).

İnsan ile mekan arasında bir ilişki kurulduğunda akılla ilk gelen şey evdir. Ev sadece fiziki mekana karşılık gelen bir kavram değildir. (Bağlı, 2011: 278). Ev, bireyler için önem taşıyan, dönüp gelmek durumunda oldukları ve saklandıklarını

düşündükleri yerdir. Bu korunup saklanma mahremiyetin temelini oluşturur. Mahremiyetin temel boyutlarından olan ev, herkes tarafından görülmemesi gereken, bireylerin özgürlüğünü yaşayabileceği mahrem bir alandır. Birey bu mahrem alanları korumayı başardığı müddetçe özgürdür (Berkup, 2015: 41).

İslam medeniyetinin merkezinde insandan başlayan, kılık kıyafetine, odasına, evine, mimarisine, şehrine ve ülkesine varıncaya kadar genişleyen ve her yere ölçü veren bir mahremiyet anlayışının olduğu söylenebilir (Aydın, 2015: 290). Yani özelden başlayıp genele yayılan kurallar belirlenmiştir. Örneğin; aile bireyleri arasında mahremiyeti korumak için odalara izin alınmadan girilmemesi, belli bir yaşa gelen çocukların yataklarının hatta mümkünse odalarının ayrılmasıdır. Ev dışı mahremiyeti olarak da evlere izinsiz ve selamsız girmeme, izin isterken kendini tanıtma, başkalarının evlerinin gözetlememe gibi örnekler verilebilir (Karslı, 2019: 46).

Günümüze gelindiğinde mekan kavramının çoğunlukla şehirlerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Şehirleşme ile birlikte kişilerin zamanla insanların mahremiyet alanını ihlal etmeye başladığı ve kamusal alan-özel alan arasındaki sınırı daraltmaya başladığı gözlenmektedir (Karagülle, 2015: 32). Örneğin; Türk evlerinin mimari yapısında her evin bir avlusu olduğu bilinmektedir. Kapıların avluya açıldığı, hiçbir evin kapısının hemen sokağa açılmadığı görülmekte, evlerde haremlik ve selamlık uygulamasının olduğu bilinmektedir. Ev hallerinin dışarıdan görülmesi engellenmesi için pencerelere kafeslerin yapıldığı da eski Türk mimarisinde bilinen bir uygulamadır. Bu gibi yöntemler ile mahremiyeti korunmaya ve ev halkını rahat ettirmeye çalışılmıştır. Fakat günümüzde bu unsurlar yerini; kapıların direkt sokağa açıldığı, kötü yalıtımlı apartmanlarda evin içindeki konuşmaların bile alt ve üst dairede oturanlar tarafından çok rahat duyulabildiği, bu fiziki yakınlığa rağmen kimsenin kimseyi doğru düzgün tanımadığı beton yığınlarına bıraktığı görülmektedir (Hekimoğlu, 2019: 39). Teknolojinin ve yaşam koşulların değişmesiyle insanlar artık mahremiyetten çok konfor alanlarına rağbet etmeye başladığı gözlenmektedir. Bu da öncelikle mimari yapıları değiştirmiştir. Bugün insanların konforlu ve mahremiyeti koruyan evler bulamadığı için mahremiyet ihlallerinin çok olduğu apartmanlara mahkum olduğu bilinmektedir (Aydın, 2015: 317).

On sene gibi kısa bir zaman önce toplumda mahrem olarak adlandırılan şeyler, bugün sosyal olmanın ve şeffaf olmanın bir parçası olarak görülmektedir. Evin en mahrem alanlarında çekilen fotoğraflar, videolar sosyal medya aracılığı ile binlerce

insanla paylaşılabilmekte ve böylece sıradan bir insanın hızlıca herkesin tanıdığı biri haline geldiği gözlenmektedir (Öz, 2019: 814). Bu değişimler en güvenli sığınaklar olan evlerin bile mahremiyet alanı oluşturmasının önüne geçmiştir.

2.1.1.3. Bilgi Mahremiyeti

Bilgi mahremiyeti kişisel verilerin toplanması, depolanması veya nasıl işlenebileceğinin ve dağıtılabileceğinin kontrol edilmesi ile ilgilidir. Bu kavram günümüzde daha çok gizlilik olarak ifade edilmektedir. Kişisel ve ailesel bazı yaşam alanlarının başkalarının bilgi edinme alanlarının dışında kalması ve dışarıdan gelebilecek olan müdahalelerin karşısında önlem alınmasını ifade eder (Pekdemir, 2015: 135). Bilgi mahremiyeti kişisel bilgilerin dokunulmazlığıdır. Bireylerin çevrelerine hangi bilgiyi ne ölçüde vereceklerini veya vermeyeceklerini belirlemelerinde bilgi mahremiyeti yardımcı olmaktadır (Hekimoğlu, 2019: 40).

Bilgi, insanlık var oldukça önemini sürdürmeye devam ettirecek bir nosyondur. Bilginin değerinin artmasında teknolojinin bu denli gelişmesi önemli bir etkendir. Ancak teknolojinin olumlu yönleri olduğu gibi olumsuz yönleri de vardır. Kişisel ve toplumsal yaşamın en önemli unsurlarından biri olan mahremiyet veya özel alan, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler neticesinde kolaylıkla müdahale veya ihlal edilebilen bir alan haline dönüşmüştür (Yüksel, 2003: 185). Kişisel verilere yetkisiz ulaşım ve izinsiz kullanım günümüzde büyük sorunlardan biridir. Bu konunun mahremiyet kavramı çevresinde değerlendirilmesi de oldukça önemlidir. İçinde bulunduğumuz dijital yaşamda insanların özel alanlarına ve mahremiyet haklarına müdahale etmek oldukça kolaylaşmıştır. İnternet kullanımı insanlar için neredeyse zorunluluk haline gelmiş ve insanlar için bir hak olarak görülmeye başlanmıştır. Bireyin internet kullanımı, çevrimiçi iken davranışları bireyin hayatını büyük ölçüde yansıtmaktadır. Böylece bireylerin kişisel profilleri ortaya çıkmış, özel yaşamlarına ait verilerin açığa çıkması ve mahremiyetinin ihlal edilmesi gibi kaygılar artmıştır. İnsanlar genel olarak onların hakkında hangi tür verilerin toplandığını, nerede ne süre saklandığını, depolandığını ve hangi amaç için kullanılacağını bilmemektedirler. Bireyler, kişisel bilgilerinin nerede ve nasıl kullandıkları hakkında bilgi sahibi olmalarını gerekir. Bu verilerin üçüncü kişiler tarafından kötüye kullanılması, mahremiyete yönelik risklerin de artma olasılığını artırmaktadır. Riskin türü ve boyutu verilerin niteliğine göre değişkenlik göstermektedir. Bu riskler bazı durumlarda çok

kapsamlı ve özel olabilmektedir. Örneğin kimlik hırsızlığı, çevrimiçi veya fiziksel takip gibi problemler yaratabilmektedir (Eroğlu, 2018: 132).

Teknolojinin bu kadar gelişmesi ile toplum gözetim altına alınmıştır. İşlerin büyük çoğunluğunun sanal ortamlarda yapılması güvenlik sorununu beraberinde getirmektedir. Örneğin; internet bankacılığı, öğrenci bilgi işlemleri, sanal alışveriş siteleri vb. Bu işlemlerin hayatımızı kolaylaştırdığı bir gerçektir. Ama aynı zamanda kişisel bilgilere siber saldırı yapılma riskini de ortaya çıkartmaktadır (Şimşek, 2019: 14). Kişisel bilgilere istenmeyen kişilerce ulaşılma riski bilgisel mahremiyetin gerekliliğini gündeme getirmiştir. Gözetim gündelik bir olgu durumuna gelmekte, genişlemekte ve gün geçtikçe derinleşmektedir. Mahremiyetin önemli bileşeni olan ve mahremiyetin tesisini sağlayan gizliliğin korunması gözetimden kaçınmayla direkt ilişkilidir. Fakat teknoloji, yasal olarak denetlenmeyen bireysel gözetim yöntemlerini olanaklı kılmış ve gözetimden kaçınmayı imkansız hale getirmiştir (Sezen ve Erden, 2018: 86).

Bilgi mahremiyeti dışarıdan gözetim ile ihlal edilebileceği gibi bireyin kendisini ifşa yoluyla da ihlal edilebilir. Birey bilerek ve isteyerek bu sürece dahil olmaktadır (Kaplan, 2019: 8). Sosyal medya mecralarının görünür olmayı kolaylaştırması ile bireylerin egosunu ve beğenilme arzusunu doyurduğu bilinmektedir. Bireyler teknoloji vasıtasıyla kendilerini binlerce insana ifşa ederken özelde kendi mahremiyetlerini, genelde ise toplumsal mahremiyet algısını aşındırmaktadırlar (Öztekin ve Öztekin, 2010: 537). Günümüzde artık kişilerin kendilerine ait olan bilgi ve belgeleri bizzat kendi özgür iradeleri ile sosyal paylaşım mecralarında paylaştığı görülmektedir. Bu sebeple kamusal ve özel alan arasında olan sınır birbirine geçmiş, özel alanda olması gereken konular kamusal alanda yer almaya başlamıştır (Kılıç, 2018: 62-68). Gizliliğin esas alındığı günler geçmişte kalmış, gizliliğin yerini ifşa almıştır. Özel alan ve kamusal alan sınırları gün geçtikçe ortadan kalkmaktadır (Gündoğdu, 2017: 389). Denilebilir ki dijital dünyada yoğun bir şekilde gözetleme ve gözetlenme durumu söz konusudur. Gözetleme ve gözetlenme mahremiyeti ortadan kaldırarak insanın akıl sağlığına zarar veren bir durumdur. Mahremiyetin olmayışı insanî temel nitelikleri zedelemektedir. ‘’Bilişim teknolojilerinin elbette çok olumlu etkileri vardır ve gelişim hızını sürdürecektir. Ancak bu teknolojilerin insan ve dünyanın iyiliği için kullanılması etik sorunların irdelenmesi, tartışılması, etik ilkelerin ve etik anlayışın benimsenmesi ve yaygınlaşması ile olanaklı olabilir’’ (Dedeoğlu, 2004: 2).

2.1.2. Mahremiyet Eğitiminin Önemi

Eğitim söz konusu insan olduğunda yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Eğitim bireylerin bilgi ve becerileri elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine, toplum içinde yerlerini almalarına yardımcı olur. Eğitimin eski dildeki karşılığı terbiyedir. Terbiye kişiye bilgi ve görgü kazandırarak önceden belirlenen hedeflere göre gelişmesini sağlamaktır. Kısaca eğitim topluma yeni katılan bireylerin kişilik geliştirmesine yardım etme etkinliğidir (Çakır, 2015: 20).

Toplumsal değerler, bireylerin toplum içinde nasıl yaşaması gerektiğini belirleyen ve bireylerin toplum içindeki onurunu koruyan böylece toplumu oluşturan ve devamlılığını sağlayan ilkelerdir. İnsanlar her gün farklı durumlarla karşı karşıya gelebilmektedir. Bunun sonucunca insanoğlu düşünür, fikir beyan eder ve kararlar alır. Bu seçimlerde ve karar alma sürecinde nasıl davranacağını belirlerken toplumsal değerleri gözetmesi gerekir (Akbaş, 2008: 10). Mahremiyet kavramı değerler arasında zikredilmese bile aslında birçok değeri içinde barındıran bir kavramdır. Nezaket, hoşgörü, saygı, vicdan, iyi niyet gibi birçok değer mahremiyet değeri ile ilişkilidir. İnsanlar bu değerlere yaşantılarında yer veriyorlarsa mahremiyeti nispeten korumuş olur. Diğer bir değişle olumlu ve istendik değerlere sahip olmayan toplumlarda mahremiyetin zarar görebileceği söylenebilir. Hoşgörü ve nezaketin olmadığı toplumlarda insanlar diğer insanların özel alanına müdahale edebilmekte ve diğer insanların özel alanını ifşa edebilmektedir. Görüldüğü üzere mahremiyet değeri birçok değerin bir araya gelerek oluştuğu kapsamlı bir değerdir (Duran, 2018: 28).

Eğitimin önemli bir parçası olan mahremiyet eğitimi; çocuğun özel, ailesel ve toplumsal yaşamının bir ihtiyacı olarak bireye ve topluma önemli getiriler sağlamaktadır (Çalışkan, 2019: 36). Mahremiyet eğitimi, çocuklara ve ergenlere kendi ve karşı cinsin özelliklerini bilme, cinsiyetine ilişkin rolleri anlama, sağlıklı bir cinsel kimlik bilinci kazandırma, sağlıklı ve huzurlu yetişmelerini sağlama, kötü niyetli insanların istismarından koruma bilinci kazandıran önemli temel eğitimlerden biridir (Karslı, 2019: 18). Cinsellik hakkında soruların dinin, ahlakın ve içinde yaşanılan kültürün belirlediği çerçevede cevaplamanın yollarını öğretmek de mahremiyet eğitiminin amaçları arasındadır (Ünal, 2019: 28). Mahremiyet eğitiminin diğer bir hedefi bireye kendi özel alanını tanıtma ve başkalarının özel alanına saygı duymayı öğretmektir. Bu eğitimi erken çocukluk döneminden başlayarak hayatın bütününe yaymak önemlidir. Çünkü başka insanların mahremiyetine saygı duyan ve kendi

mahremiyetini koruyan kişiler yetiştirmek için mahremiyet kavramının çocukluk yıllarından kazandırılması önemlidir (Aybek, vd., 2019: 12).

Günümüzde mahremiyet eğitimi yerine zaman zaman cinsellik eğitimi kavramı kullanılmaktadır. Kavram olarak bakıldığında mahremiyet eğitimi cinsellik eğitimini de kapsayan bir kavramdır. Çünkü mahremiyet eğitimi sadece cinsel rolleri ve cinsellik öğretmekle yetinmeyecek, bu konudaki davranışların nedenlerini de bireylere sunabilecektir (Diler, 2014: 73). Mahremiyet eğitiminin amacı çocuğa çekingenlik kazandırmak değil çocuğa özel alan tanımlayarak ona değerlilik duygusu aşılamaktır. Çocukların duygularını denetlemek yerine çocuğa kendi duygularını denetleme yetisi vermektir. Çocuğun içinde bulunduğu alanlarda ve toplumda kendi özerkliğini koruması için çok önemlidir (Aybek, vd., 2019: 12). Mahremiyet eğitiminin çocuk üzerinde hedeflediği amaç; toplumdaki bireylerle arasında bir mesafe olması gerektiği, bu mesafenin kendisine ait özel alan olduğu, bir başkasının özel alanını ihlal etmemesi ve kendi özel alanını da koruması gerektiği bilincini kazandırmaktır (Karslı, 2019: 19).

Eğitim davranışların bir düzen içerisinde olmasını sağlamaktadır. Çünkü davranışlarımızın kökeni duygulardır. Duygularını yönetebilen bir bireyin davranışlarını da yönetebileceği bilinmektedir. Çocuk mahremiyet eğitimi sayesinde duygu dünyası zarar görmeden cinsel bilgileri edinebilmektedir. Bu duygular cinsel duygular olmakla birlikte mahcubiyet, utanma gibi temel insanlık duygularını da içermektedir. Bu duygularının yönetimi eksik kalmış çocuklar, öfkelerine hakim olamayan yahut kıskançlık hislerini yönetemeyen bireyler haline geldiği gözlemlenebilen bir durumdur. Mahremiyet eğitimini almayan çocuklar ileriki dönemde cinsel duygularını yönetmekte de güçlük çekmektedirler (Güneş, 2015: 16). Mahremiyet eğitiminin amacı çocuğun mutlu ve huzurlu yetişmesini sağlayarak ideal karakterli insan yetiştirmektir (Duran, 2018: 35). Ayrıca çocuğu cinsel istismardan, kötü niyetlerden korumak içinde gerekli bir eğitimdir. Bütün bu bilgiler yan yana geldiğinde görülmektedir ki mahremiyet eğitimi sıradan bir eğitim değildir. Çocuğun kişiliğini oluşturan ve çocuğa duygularını yönetme becerisi kazandıran bir eğitimdir.

Bireyin kendini tanımasında da yardımcı olan mahremiyet eğitimi başkalarını önemsemeyi, yardımcı olmayı ve saygı duymayı öğretmeyi amaç edinmektedir. Başkalarına saygı duymayı ve ahlaklı olmayı öğrenen birey, toplumsal bütünlüğü korumayı başarmış olan bireylerdir. Bu bağlamda bakılırsa mahremiyet genel ahlakın bir parçasıdır denilebilir (Çakır, 2015). Ahlak ve mahremiyetin amaçlarına

bakıldığında iki kavramın da insanın saygın ve onurlu bir hayat yaşamasını hedeflediğini görmek mümkündür. Bu yönüyle ahlak ve mahremiyet birbirlerini kapsayan ve tamamlayan iki olgudur (Diler, 2014: 73).

Mahremiyet eğitimi, çocukları sağlıklı bir birey olarak yetiştirmektedir. Çocukların olumlu ve istendik nitelikler kazanmaları, olumsuz olan şeylere karşı duyarlı olmaları isteniyorsa mahremiyet eğitimi önemli bir eğitimdir. Mahremiyet eğitiminin bireye sağladığı katkılar şu şekil de ifade edilebilir; ilk olarak mahremiyet eğitiminin önemi bireye sağlıklı bir kişilik kazandırmaktır. Çocukların hislerini ve davranışlarını yönetebilmesinde rehberlik etmektir. (Çalışkan, 2019: 35). Birey bu sayede topluma uyumlu ve erdemli bir insan olmaktadır. Çünkü bu eğitim sayesinde birey kendi özeline saygı duyarken başkalarının da özeline saygı duymayı öğrenmektedir.

Bireyin başarması gereken en önemli şeylerden bir tanesi kendini tanımaktır. Kendini tanıması, yeteneklerinin farkına varması, özgün bir kişilik olması mahremiyet eğitimi ile mümkündür. Özgün bir kişilik olma yolunda ilerleyen birey özgürlüklerinin de sınırlarını bilir. Kendini tanıyan insan diğer insanların da varlığını bilir, önemser ve özsaygı sahibi olur. Mahremiyet eğitimi bireye özsaygı konusunda yardımcı olmaktadır. Bir diğer konu ise mahremiyet eğitiminin bireyin vicdan gelişimine katkıda bulunmasıdır. ‘’Vicdan, insana yapması ve yapmaması gerekenleri gösteren bir bekçi, içeriden gelen bir uyarı sistemidir’’ (Diler, 2014: 87). Vicdan eğitimle geliştirilmesi gereken bir yapıdır. Çocuğun mahremiyet eğitiminde kazandığı değerleri davranışlara dönüştürmesinde vicdan gelişiminin önemli bir etkisi bulunmaktadır (KRAM, 2018:11).

Mahremiyet eğitiminde diğer önemli husus cinsellikten kaynaklanabilecek ahlaki sorunların önüne geçilebilmesi açısından bireye katkıda bulunabilmektedir. Cinsellik göz ardı edilemeyecek bir dürtüdür. Onu yok saymak veya tümüyle kaçınmak mümkün değildir. Bu sebeple mahremiyet eğitimi, insanın cinsel dürtülerini makul bir çerçevede yaşamasına yardımcı olabilmektedir. Birey tüm ruhsal ve zihinsel gücünü cinsel isteklerini bastırmak ya da tatmin etmek için kullandığı takdirde diğer alanlar için güç ve enerji bulamamaktadır. Bu durum kişinin başarı grafiğini düşürmektedir (Diler, 2014). Bireylere zamanında ve doğru verilen bir mahremiyet eğitimi, bireylerin ruhsal ve zihinsel güçlerini yerinde ve doğru kullanılmasını sağlayabilmektedir.

Mahremiyet eğitimi çocuğun cinsellik ve mahremiyet ile ilgili sorularında cevap bulmasına katkı sağlayabilir. Çocuklar cinsiyetler arası farklılıkların nasıl ve neden olduğunu, dünyaya nasıl geldiklerini merak etmektedirler. Bu gibi soruları tümden cevapsız bırakmanın doğru bir davranış olmadığı bilinmektedir. Gelişimine uygun ve gerçekçi bilgiler vermek doğru olacaktır. (Diler, 2014: 88-93). Temellerini ebeveynlerin attığı mahremiyet eğitimini doğru bir şekilde alan çocuğun ilerleyen yaşamında topluma uyumlu bir birey olacağı söylenebilir.

Mahremiyet eğitimi uzun yıllar alacak bir eğitim sürecidir. Çocuğa mahremiyet duygusu nasıl kazandırılmadır? Mahremiyet bilinci çocuğa kazandırılırken yasaklardan uzak durmanın doğru olduğu söylenir. Yasaklar ve kısıtlamalar ile kazandırılan mahremiyet eğitiminde çocuk kontrol mekanizmalarından uzaklaştıkça hoş karşılanmayan davranışlarda bulunacaktır. Oysa olması gereken çocuğun yanlışı bilmesi ve bildiği için bunu içselleştirmesidir. Çocuğa sürekli bir denetim altında hissettirmek, yasaklar ile etrafını çevirmek ona suçluluk duygusu hissettirecek hatta yanlış olan şeyin ona tatlı gelmesine sebep olabilecektir (Karslı, 2019: 12). Hiçbir kalıcı davranış zorla oluşturulamaz bu sebeple anne ve babalar çocuklarının duygularını yönetmek yerine onlarda bu yetiyi içselleştirmeyi hedeflemelilerdir. Mahremiyet eğitimi çocuğa, yasaklar koyarak korkutmak yerine, çocuğun doğasına uygun bir biçimde duygularını özgürce yaşayabilme becerisini, kazandırmayı amaç edinmelidir. Çocuk korktuğu veya çekindiği için istenmeyen davranış sergilediğinde başına gelebilecek olumsuzluğun kaygısı ile değil gerçekten öyle yapmak istediği için doğru olanı yapmalıdır (Güneş, 2015: 19). Çocuklar çocuksu davranışlarını özgürce yaşamalılardır. Duygu kontrolü olarak ifade edilen mahremiyet eğitiminde en önemli çizgi çocukların çocuk gibi davranmalarına izin vermektir. Çocuğun kendini en rahat hissedeceği ortam kendi evidir. Çocuklara sürekli yasaklar koymak, uyarıda bulunmak onları pasif konuma getirebilmektedir. Anne babaların, çocuklarının hareketlerine sınırlama getirmeden sabırlı ve hoşgörülü olmaları doğru bir yaklaşım olacaktır.

Çocuklarda mahremiyet duygusunu kazandırmanın bir yolu izin alma eğitimi vermektir. Erken yaşlarda evlere ve özel odalara girerken izin alma ve kapı çalma eğitiminin verilmesi bu duygunun oluşumunu sağlamaktadır. Mahremiyet duygusunu kazandırmanın bir diğer yolu çocuğa bedeninin kendine özel olduğunu öğretmektir. Çocuk bedeninin özel kısımlarını kimseye göstermemesi gerektiğini bilmeli ve bir başkasının bedeninin özel kısımlarına bakmaması gerektiği öğrenmelidir. Çocuğun

merak ettiği cinsel içerikli soruları, yaşına ve gelişimine uygun şekilde cevaplamak gerekmektedir. Anne babaların mahremiyet eğitimini karşılıklı güven üzerine inşa etmeleri önemlidir. Çocuğa iyi bir model olmak bu eğitimde önemli bir husustur. Mahremiyet eğitiminde çocuğun giyim kuşam konusunda sınırları bilmesi önemlidir. Anne babalar ev içi ev dışı giyimlerinde bu sınırları önemseyerek çocuğa doğru bir rol model olmaları gerekmektedir (Güneş, 2017: 37-42). Çocuğu doğru bir mahremiyet algısı kazandırmak için kitle iletişim araçlarını özellikle günümüzde çok yaygın olan internet kullanımını sınırlandırmak doğru olacaktır. Bu araçların kullanımı belirli kurallar içinde ebeveyn kontrolünde olması gerekmektedir. Çünkü bu ortamlarda uygunsuz görüntülerle karşılaşma riski oldukça fazladır. Güvenli internet kullanmak ve uygunsuz görüntüleri engelleyen programlar kullanmak televizyon ve interneti daha güvenli hale getirmekte yardımcı olabilmektedir.

‘‘Çocuklar hangi gelişim düzeyinde olursa olsun kabul edici ve empatik bir ortam sağlandığında, yaşlarına uygun düzeyde kendilerini tanıyarak, başkalarının duygularına duyarlı olmayı öğrenmektedirler’’ (Diler, 2014: 83). Aksi takdirde gelişigüzel tutarsız olan bir ortamda istenilen özellikleri kazanmaları, başkalarına karşı duyarlı olmaları çokta mümkün görünmemektedir. Çocuğa mahremiyet duygusu kazandırmanın en doğru zamanı okul öncesi dönemdir. Çocuk, çevresinin ondan neler beklediğini anlamaya başladığında mahremiyet algısı oluşmaya başlamış demektir. Freud’a göre cinsel kimlik ve mahremiyet algısı, 3-6 yaş arasına denk gelen faallik dönemde gelişmeye başlamaktadır. Yapılan araştırmalara bakıldığında mahremiyet duygusunu çocuğa kazandırmada en doğru yaş aralığı çoğunlukla okul öncesi dönemi işaret etmektedir. Mahremiyet eğitimi için tuvalet eğitimi kritik bir dönemdir. Çocuk bu evrede çevrenin beklentilerini fark etmeye başlar. Bu dönemde verilecek olan cinsel eğitim de önemlidir. Çocuklara kendi fiziksel özellikleri hakkında bilgi vermek karşı cins ile farklılıklarını öğretmek, iyi ve kötü dokunma arasındaki farkı öğretmek temel yaklaşım olmalıdır (Ünal, 2019: 29). Bu dönemde çocuklar doktorculuk gibi oyunlar oynayıp birbirlerinin cinsel organlarına bakabilir. Ebeveynler bu durumun yanlış olduğunu çocuğa anlatmalıdır. Çocuklar takip edilmeli ve özel bölgeleri ile ilgili bilinçlendirilmelidir.

Aile bireyin koruyucu kalkanıdır (ASPB, 2017: 14).Çocuğun bakımını yapan kişiler tarafından çocuğun mahremiyetine saygı duyulursa mahremiyet bilinci çocukta başlamış olur. Çocuğa bir özel alan tanımlamak çocuğa aidiyet duygusu ve mülkiyet

duygusu kazandırmak için önemlidir. Çocuğun bulunduğu ortamdaki insanlar, çocuğun her şeyin farkında olduğunu varsayarak mahremiyet sınırlarına dikkat etmeleri önemlidir. Örneğin anne veya babanın bebeğin altını herkesin yanında değiştirmesi, üstünü herkesin yanında değiştirmesi, çocuğun cinsel organını sevgi objesi haline getirmesi oldukça yanlış bir durumdur. Çocuğun kişiliği, anne babanın tutumları ve çevresi ile olan etkileşimi sonucu şekillenir. Bu sebeple mahremiyet algısı oluşumunda anne baba ve çevre etkili bir faktördür (ILM, 2018: 31).

Bebeklik döneminde (0-3 yaş) mahremiyet eğitimine bakıldığında bebeğin bu dönemde eğitilmesi pek mümkün olmamaktadır. Mahremiyet bilinci bebeklik döneminden sonra verilmeye başlanabilir. Okul öncesi dönemde (3-6 yaş) mahremiyet algısının oluşmasıyla beraber çocuğa mahremiyet eğitimi verilmeye başlanması doğru olacaktır. Bu dönemde çocukların cinsel kimlik gelişimi belirginleşmeye başlamaktadır. Cinsel kimlik gelişimi kişilik gelişiminin önemli bir parçasıdır. Çocukların cinsel kimlikleri şekillendikçe oyuncak, arkadaş ve kıyafet tercihleri şekillenmektedir. Bu noktada ebeveynler çocuklarının cinsiyetlerine göre tercih yapmada dikkatli olmalılardır. Çocuklarda tuvalet eğitimi ile başlayan ve 6 yaşına kadarki kişilik gelişimi aşamasında mahremiyet duygusu da şekillenmektedir (ILM, 2018: 32). Bu dönemde çocuğa görev ve sorumluluklar verilerek çocuğun özgüveni geliştirilmesi doğru olacaktır. Özgüveni gelişmeyen çocuk, mahremiyet ihlallerini fark etmekte güçlük çekecektir. Ebeveynler çocuğa kendi duygu ve düşüncelerini söylemesinde fırsat vermelilerdir. Mahremiyet algısı çocuğun sosyalleşmesi ile daha da gelişecek ve şekil alacaktır. Çocuk sosyalleşirken yabancı kavramını anlamada güçlük çekebilir. Bu sebeple yabancı kavramını vurgulamak yerine çocuğa vücut bütünlüğünün dokunulmazlığını ve sınırlarını öğretmek daha doğru bir davranış olacaktır. Toplu taşıma araçlarında çocuğu yabancıların kucağına oturtmamak, çocuğun tuvaleti geldiğinde yabancı birisiyle tuvalete göndermemek önemlidir. Ayrıca iyi dokunma ile kötü dokunma arasında ki farkı öğretmek, hayır diyebilme becerisi kazandırmak gibi konularda çocuğa eğitim verilmesi önemlidir (ASPB, 2017: 15).

Mahremiyet eğitimi ruha dokunan bir eğitimdir. Ruha zarar veren eğitimin tedavisi ve geri dönüşü zordur. Ruhsal sorunlar fiziksel sorunlar gibi görünür değildir. Bu sebeple bu eğitim oldukça hassasiyet gerektirmektedir (ILM, 2018: 40). Çocukluk dönemi (6-12 yaş) mahremiyet eğitiminde çocuğa daha çok kendi mahremiyet alan öğretilir. Önce kendi mahrem alanını öğrenen çocuk sonrasında karşı tarafın mahrem

alanına saygı duyması gerektiğini öğrenir. Tüm eğitim süreçlerinde ebeveyn veya çocuğa bakım veren kişinin çocuğu dinlemesi önemlidir (ASPB, 2017: 16). Ailenin çocuğun arkadaşlık kurduğu kişileri bilmesi, çocuğun sosyal medya kullanımı ve bazı sitelere erişimi engellenmesi, kişisel bilgilerini sosyal medyada paylaşmaması gerektiğinin çocuğa öğretilmesi gerekir. Çocuk yalnız kalmak istediğinde anne baba tarafından saygı görmeli, mümkünse çocuk için ayrı bir özel olan oluşturulmalıdır. Ayrıca erkek ve kız çocuklar aynı odada kalıyorsa 7 yaşından itibaren odaların ayrılması mahremiyet bilinci açısından önem arz etmektedir. (Karslı, 2019: 22).

Ortaöğretim düzeyinde (12-18 yaş) mahremiyet eğitiminde, çocukların sergilediği olumsuz davranışların sebebi ergenlikten mi yoksa başka nedenlerden mi olduğu doğru tespit edilmelidir. Çocuğa bu dönemde önceki dönemlere göre daha fazla sorumluluk vermek gerekmektedir. Çocuğun güçlenmesi, kendi tercihlerini yapabilmesi, kendisi hakkında doğru kararı alabilmesi için rehberliğe ihtiyacı vardır. Çocukların cinsel gelişimleri bu dönem daha farklıdır. Bu sebeple cinsel gelişimi ile ilgili bilgiler çocuğa bu dönemde doğrudan verilmelidir. Bedensel değişim hakkında, sınırlılıklar, kendini koruma ve karşı tarafın haklarına saygı duyma bu yaş grubu eğitimde dikkat edilmesi gereken önemli konulardır. Ayrıca mahremiyet ihlali konusunda çocuğa ve aileye böyle bir durum yaşadığında durumu kime aktarma, kime aktarmama konusunda bilgi verilmesi gerekmektedir (ASPB, 2017: 17).

Sonuç olarak sosyal hayatta toplumsal normlara uyabilen, özgüvenli ve kendi duygularını, davranışlarını yönetebilecek çocuklar yetiştirmek için mahremiyet eğitimi oldukça önemlidir. Mahremiyet eğitimi okul öncesi dönemde başlatılması gereken bir eğitimdir. Çocuğun gelişiminin ailede başladığı gibi mahremiyet eğitimi de ailede başlamaktadır. Aile sadece çocuğun bakımını sağlamakla kalmamalı ona çevresindeki toplumsal gerçekleri de anlatmalıdır. Mahremiyet bilincinin bireye kazandırılması toplum için olumlu katkılar sağlamaktadır. Çünkü mahremiyet bilinci olan birey, toplum içinde sadece kendi haklarını değil diğer insanların haklarını da koruyacak ve özel alan ihlali yapmamaya özen gösterecektir. Mahremiyet eğitimin oluşturmaya çalıştığı, kendini bilip korumanın yanı sıra birlikte yaşadığı diğer insanları da gözetip korumayan insan modelidir (İpek, 2020: 52-60). Kız çocuklarının hanımefendi, erkek çocuklarının beyefendi olma eğitimi yani çocuğun doğuştan sahip olduğu ruhsal inceliğin sürdürülmesi bu eğitimin ana hattıdır. Birçok insanın çevresinde koca bir yaşamın akıp gitmesi ve bunu görememesi, karşısındaki kişinin

sesinden kalbinin kırıklığını fark edememesi, eşinin üzgün halini anlamaması vb. ruhsal inceliğin olmayışının dışavurumudur. Bu ruhsal inceliğe kavuşamamış çocuk zarara uğradığını fark etse, uğradığı zarardan kurtulmak için bir eylem gösteremez. Denilebilir ki mahremiyet eğitimi çocuğun duygularına hitap eden bir eğitimdir. Ona saygın davranılarak, ona saygısızlık yapıldığında fark etmesine sağlayan saygınlık eğitimidir. Ruhsal saygınlık kazanan çocuk saygısız bir davranışı sezinleyebilir ve kendini koruyabilir (Güneş, 2015: 15). Mahremiyet anlayışının temeli ve hatta mihenk taşı ise ailedir (Gündoğdu, 2015: 391). Bu noktada ise öncelikle yapılması gereken aileyi sağlam temeller üzerine inşa etmektir.

2.1.3. Mahremiyet Eğitiminde Ailenin Önemi

Türk Dil Kurumu tarafından aile; ‘‘Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik’’ olarak tanımlanmıştır (Kaplan, 2019: 30). Aile sosyoloji biliminde araştırılan, üzerinde en çok durulan temel kurumlardan biridir. Aile bireyin dünyaya geldiği an itibariyle ona sosyal beceriler kazandıran, bireyin yaşamını devam ettirebilmesi için gereken bakımın sağlandığı sosyal bir ortamdır. Toplumun normlarının, değer yargılarının ve sosyalleşmenin en fazla yaşandığı yer ailedir. Toplumumuzda aileye büyük önem verilmektedir. Çünkü anne ve baba çocuğun ilk öğreticisidir. Ferdin hem kendine hem dış dünyaya ilişkin ihtiyacı olan bilgiye sahip olması gelecek toplumsal yapının sağlığı ve sağlamlığı için çok önemli bir ön koşuldur. Çocuğun ailesinde edindiği bu bilgilerin toplamını gelecek yaşamında hayatının her evresinde kullanacağı bir gerçektir. ‘’Toplumsal yapının diğer tüm birim, kurum ve kuruluşlarına yön veren, nicelik olarak en küçük fakat nitelik olarak en büyük merkezi ailedir’’ (Bayer, 2013: 102). Bir başka tanıma göre de; sosyolojik bir bakış açısıyla ‘‘aile doğal eğilimlerin dini, hukuki, ve örfi meşruiyet zemininde karşılandığı ve korunduğu, yakın ve uzak çevreyle kurulacak ilişkileri oluşturması bakımından sosyal bir birim ve bir sosyalleşme ortamıdır’’ (Serinsu, 2019: 30).

Pedagoji biliminde mahremiyet, cinsel eğitimi de içine alarak çocukların duygu yönetimini, özel alanlarını korumayı ve başkalarının özel alanına da saygı duymayı öğretmektir (Duran, 2018: 37). Çocuğun büyüdüğü ailenin yapısı, genişliği, ekonomik düzeyi, kültürel farklılığı yaşamını ve duygularını etkilemektedir. Anne ve babalar çocuk yetiştirme tarzı olarak farklı tutumlar sergileyebilmektedir. Kimisi aşırı hoşgörülü, koruyucu tutum sergilerken kimisi reddedici, baskıcı ve otoriter tutum

sergileyebilmektedir (Gökdeniz, 2008). Ancak aileler bu değerleri çocuklara verirken bunun bir kişilik gelişimi olduğunu unutmamalılardır.

Birey tutumlarının çoğunu çevresindeki insanlardan öğrenmektedir. Kişilik gelişimin yüzde sekseni ilk beş yaş içerisinde olduğundan dolayı değerlerin aile tarafından bireye kazandırılması gerekmektedir. Karakter ve kişilik oluşumunun en çok etkili olduğu dönem aile içerisinde geçmektedir. Aile çocuğun ilk öğretmenidir. Çocuğun aile içerisinde kazanmış olduğu değerleri söküp atmak çok zordur. Çünkü bu değerler derinlere işlemiştir. Anne ve baba oluşturulan tutumların ilk kaynağıdır (Duran, 2018: 36).

Aile çocuğu biyolojik açıdan yetiştirip koruduğu gibi psikolojik açıdan da koruyan ve yetiştiren bir kurumdur. Çocuğun kişisel gelişimi ailede başlamakta ve toplumsal değerler, normlar orada öğrenilmektedir. Aile bireye ilk altı yılda cinsel rolleri, tuvalet eğitimini, küçükleri sevmeyi ve büyüklere saygı duymayı yani hayata dair temel kuralları öğretir. Çocuk dünyaya geldiğinde sadece biyolojik bir varlıktır. Ailede eğitilerek aynı zamanda sosyal bir varlık haline gelir.

Toplumların farklılık gösterme sebepleri ailede başlar. Çünkü toplumu bireyler meydana getirir, bireylerin ise eğitilip yetiştiği yer ailelerdir. Aile kurumları farklılık gösterdiği zaman toplumların yapılarında da farklılıklar meydana gelmektedir. Birey küçük yaşlarda ailesinden nasıl eğitim alırsa ileriki hayatında kendisi anne baba olduğunda o şekilde davrandığı bilinmektedir. (Kılıç, 2018: 56-59). Eğer aile yetiştirdiği bireyi topluma mal edememişse toplum için görevini tam olarak yapamamış demektir. Çünkü kültürü kuşaklardan kuşağa aktaran ailedir. Hiçbir anne baba yoktur ki çocuğunu ilkesiz, inançsız, değersiz yetiştirmek istesin (Çakır, 2015: 25-35).

Aile olmak başlı başına sorumluluktur ve bu nedenle özenle seçilmeli ve sevgi bağıyla inşa edilmelidir. Aile bağının devamlılığı için karşılıklı saygı, fedakarlık ve sorumlulukları paylaşma gibi davranışlar gösterilmesi gerekmektedir (Er, 2018: 11). İnsan sosyal bir varlıktır. Hayata hazırlanması uzun ve emekli bir yoldur. Kişi bu süreçte en büyük desteği ailesinden alır. Bu süreçte anne ve babanın sözel olarak sevgi dili, fiili olarak da örnek bir yaşantı biçimi sergilemesi çok önemlidir (Gümrükçüoğdu, 2017: 57).

İlk çocukluk, bireyin gelişim döneminde en önemli evredir. Bu dönemi aile ortamında problemli geçiren çocuğun yetişkin döneminde problemlerle karşılaşması olası bir durumdur. Aynı şekilde çocukluk döneminde problemsiz, sağlıklı bir çocukluk geçiren bireyin yetişkinlik döneminde psikolojik açıdan sorunsuz bir hayat sürmesi beklenmektedir. Bireyin yaşamının ilerleyen döneminde yaşadığı sorunların çocukluk yıllarında başından geçen sorunlar ile ilgili olduğu bilinen bir durumdur. Çocuk ev içerisinde tüm detayları izler ve taklit eder. Olumlu ve olumsuz davranışları da, uzlaşma ve çatışmaları da aile ortamında edinir. Ailenin çocuğa istendik davranışlar kazandırabilmesi için birlikte hareket etmesi gerekir. Çocuk model olarak anne ve babayı alır. Kötü davranışların onaylanmadığını görürse iyi davranış sergilemek için istekli olur. Bu sebeple aile çocuğa rehberlik yapmakla sorumludur (Çın, 2019: 693) Günümüzde aile kurumunda meydana gelen bozulmanın çocukların ruhsal gelişimini doğrudan etkilediği görülmektedir. Ailelerin çocuklarının gelişimsel özelliklerini bilmesi ve buna göre hareket etmesi ve dengeli bir disiplin ortamını sağlamaları oldukça önemlidir. Ailede yaşayan bireylerinin ortak bir paydada buluşup bu şekilde davranış sergilemeleri ve olumsuz çevre şartlarına karşı çocukları korumaları mahremiyet eğitimi açısından önemlidir. Ebeveynlerin mahremiyet duygusu kazanmamış çocukların ne tür sorunlar ile karşılaşacağını bilmesi ve bu konuda kendilerini geliştirmesi önemlidir. Okumalı, araştırma yapmalı ve bilinçli olmaları doğru olacaktır.

Aile bireyin mutluluk ve güven ihtiyacının karşılandığı, karşılık beklemeden sevginin olduğu tek kurumdur. Sevgi ve saygı temelli kurulan sağlıklı bir evlilik sağlıklı bir aile olmaktadır. Sağlıklı aile ise sağlıklı toplumların oluşması için çok önemli bir koşuldur (Kaplan, 2019: 31). Ailelerin en büyük görevi çocuğun eğitimidir. Aileler çocuklarını dış dünyaya hazır, özgüvenli kişiler olarak yetiştirmeye çalışırken, çocuklarına yaşlarına uygun olarak mahremiyet bilgisi vermeleri gereklidir (KRAM, 2018: 11). Ailelerin çocuklara sağlıklı bir mahremiyet eğitimi verebilmeleri için kendilerinin de uygun ve doğru davranmaları gerekmektedir. Taklitle başlayan mahremiyet eğitimi örnek almayla devam etmektedir (Çalışkan, 2019: 36).

Çocuklar cinsellikleri ile ilgili yeterli ve doğru bilgi alamadıklarında bu boşluğu doldurmak için yanlış kaynaklardan bilgi edinebilmekte özellikle medya ve internet aracılığı ile bu bilgi boşluğunu eksik veya yanlış bir biçimde doldurabilmektedir. Bu durum ise çocuğa eksik ve yanlış bilgi kazanımı, cinsellik ile ilgili aşırı korkma ve

kafa karışıklığı gibi duygusal boşluklara sebebiyet verebilmektedir. Ebeveynler, çocuklarına mahremiyet eğitimi kazandırırken; ayıp, günah gibi kelimeler kullanmamaya dikkat etmelidir. Aileler mahremiyet bilincinin cezalandırma ve korkutma ile kazandırılamayacağını bilmelilerdir. Bu tür korkutma ve cezalandırmalar çocuğun ruhunda derin yaralar bırakabilmekte, özgüven eksikliği yaşamalarına sebep olabilmektedir. Çocuk her konuda olduğu gibi anne ve babasından cinsellik konusunda da aydınlatıcı ve mantıklı cevaplar beklemektedir (Kaymakcan ve Meydan, 2014: 172). Günümüz toplumunda yaşanan hızlı değişimler ve şartlar ailenin rehberlik görevini büyük ölçüde zarara uğratmıştır. Çoğu ebeveyn çocuğuna neyi nasıl öğretmesi konusunda tereddütler yaşamaktadır. Ancak bu alan bir tereddüt alanı olmamalıdır (Öz, 2019). Mahremiyet eğitiminin 'o daha çocuk' düşüncesiyle ileriki yaşlara ertelenmesi yanlış bir yaklaşımdır. Bazı davranışlar küçük yaşta bireye yerleşmezse sonradan kazandırılması güç olacaktır. Mahremiyet eğitimi sadece birkaç yıl içinde verilecek bir eğitim değildir. Hayatın tüm alanına serpiştirmek gerekmektedir. Anne baba ilk çocukluk döneminde çocuğa verdiği mahremiyet eğimini yeterli görmemeli, her gelişim döneminde hassasiyetle eğitime devam etmelidir (İpek, 2020: 167). Sosyal bir varlık olan insanın hayatı hazırlanması emek isteyen uzun bir süreçtir. Bu süreç içerisinde de en büyük görev aileye düşmektedir. Aile çocuğun neşet ettiği ilk yer olduğundan dolayı ailenin önemini göz ardı etmek imkansızdır (Gümrükçüoğlu, 2017: 56).

Tüm çocuklar şiddetten, sosyal problemlerden, saygı yoksunluğundan gün geçtikçe daha çok etkilenmektedir. Dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de ebeveynlerin ve eğitimcilerin bu durumu tersine çevirebilmek için mahremiyet eğitimine önem vermeleri doğru bir yaklaşım olacaktır. Yetişkinler çocuğu topluma kazandırarak bireyin hayatına ve toplumsal hayata yön verdiklerini unutmamalılardır. Çocuğun kimliğini oluşturan kişiler anne ve babalardır. Bu kimlik doğrultusunda çocuk ya toplumda kendine güzel bir yer edinebilmekte ya da toplum tarafından dışlanmaktadır. Eğer aile yetiştirdiği bireyi topluma mal edememişse toplum için görevini tam olarak yapamamış demektir. Çünkü kültürü kuşaklardan kuşağa aktaran ailedir. Çocuklarını iyi yetiştiren milletler huzura ve en yüksek medeniyet seviyesine ulaşabilir. Sonuç olarak sağlıklı ve erdemli bir toplum hedefi için vicdanlı ve merhametli iyi insanlar yetiştirmek önemlidir. En yüksek gaye öncelikle iyi bir insan yetiştirmek olmalıdır.

2.2. Cinsellik Eğitimi

Cinsel gelişim, kişinin üreme organlarının büyümesi, gelişmesi ve değişmesi ile ilgili davranış değişikliğini kapsamaktadır. Bireyin cinsel gelişimine karşı sağlıklı tutum takınması olumsuz cinsel dürtüleri denetim altına alabilmesini sağlamaktadır (Eser, 2008: 7). Cinsel gelişim sadece cinsel organların gelişimi değildir. Cinsel gelişimin bedensel, duygusal, bilişsel ve sosyal yönleri vardır. Bedensel yönü, cinsel organların büyümesidir. Sosyal yönü, toplum tarafından belirlenmiş cinsiyet rollerinin benimsenmesidir. Duygusal yönü, bireyin cinsiyeti ile barışıklığı, aşk gibi duygulardır. Bilişsel yönü ise cinsellik ve cinsiyet ile alakalı duygu ve inanışlarıdır (Gökdeniz, 2008: 15).

Cinsel eğitim; kişiye kadın veya erkek olmaya ilişkin rolleri kabul etme ve kişinin iki cins hakkında bilgi sahibi olma amacıyla verilen eğitimdir. Bireyin cinsellik ile ilgili gerekli olan bilgileri öğrenmesi ve olumlu davranış kazanma çabalarının tümü cinsellik eğitimidir (Diler, 2014: 79). "Cinsel eğitim, cinsel roller, kişiler arası ilişkiler, sevgi, mahremiyet, vücut algısı ve üreme sağlığı konularının hepsini birden kapsayan bir eğitimdir'' (Tuğrul ve Artan, 2001: 142). Cinsel eğitim yaşam boyu süren bir süreçtir. Cinsel eğitim, kişinin bilgilenmesinde, tutum geliştirmesinde, fiziksel, duygusal ve cinsel gelişimini anlamasında ve olumlu bir kişilik geliştirmesinde yardımcı olmaktadır. Bireyin cinselliğe olan bakış açısına ve başkalarına saygılı birey olmasına katkı sağlamaktadır (Eliküçük ve Sönmez, 2011: 46).

Sosyolojik bakış açısıyla bakıldığında bireyin cinsellik ile ilgili neleri ne kadar öğreneceği konusunda toplumun belirleyiciliği söz konusudur. Aile, kültür, toplumsal yapı ve din cinsel tutum ve davranışları belirleyen unsurlardır (Gökdeniz, 2008: 29). Cinsel eğitim, cinsellik hakkında çevreden öğrenilen bilgilerin tümünü değil, gerekli bilgileri doğru kaynaktan öğrenme ve bu yönde olumlu duygu ve davranış edinmedir. Cinsel eğitim, kimlik ve mahremiyet hakkında yaşam boyu süren bilgi edinme sürecidir (Ünal, 2019: 26).

Büyüdükleri çevre ve toplumda cinselliğin gizli olduğunu öğrenen birey, küçük yaşlardan itibaren cinsellik konusunun mahremiyete dahil olan ilk konu olduğunu bilmektedir. Bu sebeple cinsellik mahremiyetin temel boyutlarından biridir. (Berkup, 2015: 39). Freud ve Erikson'un tanımlarına göre çocuğun cinsel kimlik algısı okul öncesi döneme denk gelen yaşlarda başlamaktadır. Bu dönemde çocukların cinsel farklılıkları keşfettiklerini ileri sürmektedirler (Diler, 2014: 81). Okul öncesi dönemde

cinsel eğitimin içeriği; çocukların cinsellik ile ilgili merak edip sorduğu sorular, bedenlerini tanıması ve istismara karşı korumayı öğretmeyi içermelidir. Cinsellik eğitiminin kişinin yaşamının ilk yıllarından itibaren yaşına ve gelişimine uygun olarak verilmesinin doğru olduğu bilinmektedir. Çocuklar genel olarak cinselliği oyun sürecinde keşfederler. Farklılıkları anlamlandırmaya başladıklarında karşı cins arkadaşlarına dokunmaya çalışırlar. Bu durumun ve cinsel içerikli soruların yetişkinler tarafından problem olarak görülmesi yanlış olacaktır. Çocuğun bedenini tanımasında en önemli süreçlerden birisi özel bölgelerinin isimlerini anatomik adıyla öğrenmeleridir. Cinsel istismardan korunmak için çocuk bu bölgelerin adını anatomik ismiyle öğrenmeli, özel bölgelerine dokunulmaması gerektiğini bilmeli, cinsellik içeren ve fiziki dokunuş arasındaki farkı kavramalı, sırrı bilmeli ve hayır diyebilme yetisini kazanmalıdır. Tüm bunlar çocuğun istismara karşı durabilmesi için gereklidir. (Güzelyurt, 2020: 56).

Bazı ebeveynler ise çocuktan hiçbir şey gizlememek düşüncesi ile cinsel eğitimin en doğru şeklini verdiklerine inanırlar. Bu duruma ev içerisinde giyindikleri kıyafetlerin mahremiyet ölçütlerine dikkat etmemek, çocukla beraber banyo yapmak gibi örnekler verilebilir. Ancak bu tür davranışlar çocuğun merakını gereksiz yere artırmakta ve aklını karıştırmaktadır. Ailelerin bu tutumu toplumun cinsellik açısından beklediği gizlilik anlayışı ile çelişmiş olmaktadır (Çakır, 2015: 48). Anne ve babalar çoğu zaman çocuğa cinsel eğitim verecekleri zaman hangi konu hakkında ve konuşacakları konuyu nasıl anlatacakları noktasında zorlanmaktadırlar. Çocukların sağlıklı bir cinsel eğitim almalarının ilk koşulu ebeveylerin bu konudaki bilgi düzeyinin yeterli olmasıdır. Cinsel eğitimin ebeveynin tutum ve davranışları ile yakından ilişkili olduğu unutulmamalıdır. (Tuğrul ve Artan, 2001: 149).

Yıldız (1990) yapmış olduğu araştırmasında, Ankara'nın ilçelerindeki ortaokul öğrencilerinin, anne ve babalarının cinselliğe ve cinsel eğitime karşı tutum ve davranışlarını ölçmeyi amaçlamıştır. 229 anne, 229 baba ile yapılan çalışmada anne ve babanın kız ve erkek çocuklarına cinsel konular hakkında bilgi vermedikleri ancak cinsel eğitimi gerekli bulduklarını saptamıştır (Yıldız, 1990).

Cinsel eğitimin gençleri cinsel ilişkiye teşvik edebileceği kanısı toplumlarda hakim olabilmektedir. Fakat araştırmalar doğru bir cinsel eğitimin, cinsel ilişkiyi ertelediği, sıklığını azalttığı, cinsel yol ile bulaşan hastalıklara karşı daha iyi korunduğunu göstermektedir. Ayrıca cinsel eğitimin bireye güvenli ve sağlıklı cinsel

davranış geliştirmesinde yardımcı olduğu ve başkalarına saygılı olma bilinci kazandırdığı söylenebilmektedir (Gürsoy ve Gençalp, 2010: 32). Cinsel eğitim insanlığın sağlığı için evrensel bir gerçekliktir. Cinsellik ve üreme sağlığı için gerekli olan cinsel eğitim, cinsel yol ile bulaşan hastalıkların yayılmasını önlemek, azaltmak, erken yaştaki hamilelikleri ve kürtaj oranlarını, cinsel ilişkiye girme yaşını, cinsel zorbalık ve istismarı azaltmaktadır. Cinsellik kavramının kişiler arasında öneminin anlamlandırılmasında ve cinsellik hakkındaki norm ve değerleri algılamada yardımcı olmaktadır. Eğitimcilerin ve ebeveynlerin cinsel gelişimi çocuğun bir parçası olarak kabul etmeleri ve bu konuda gerekli bilgiyi çocuğa vermeleri gerekmektedir. Cinsel eğitim ve cinsel konular tabu olarak sayılmaya devam edilse bile, günümüz şartlarında cinsellik ile alakalı çok fazla uyaranın olduğu bir gerçektir. Bu sebeple hızlı değişen bu dünyada cinsel eğitime çocuklar artık daha fazla gereksinim duymaktadırlar.

Çocuğun tam olarak neyi merak ettiğini anlama, açık iletişim, doğal olma, çocuğa uygun bir rehberlik yapma ve doğru zamanı bilme cinsel eğitimde önemli olan ipuçlarıdır (Eliküçük ve Sönmez, 2011: 34). Cinsel eğitimde ailenin çocuğun sorduğu soruya yaş gurubuna göre doğru ve yalın cevaplar vermesi gerekmektedir. Bu durum çocuğun kişilik gelişimini olumlu etkileyecektir. Çocuk hayatı öğrenmek ve cinsel kimliğini şekillendirmek için birçok soru sorar. Bu sorulara gelişim düzeylerine uygun gerçek cevaplar vermek gerekmektedir. Cevap vermemek, ayıplamak, kızmak gibi eylemler çocuğa ters tepki yapabilmekte ve mahremiyet ile ilgili konuları ailesiyle paylaşmamasına sebep olabilmektedir (Karslı, 2019: 21). Cinsel sorularına aile tarafından karşılık bulan çocukların cinsel saldırıya karşı en iyi korunan çocuklar olduğunu söylemek mümkündür. Cinsel eğitim süreç olarak her ne kadar ergenliğe kadar gözükse de aslında bu süreç yaşam boyu devam etmektedir. Bireyin sağlıklı, huzurlu ve mutlu olabilmesi için bedensel ve ruhsal sağlığı yeterli olmayacaktır. Kişinin cinsel kimliğini tanıması ve anlam kazandırmış olması da gerekmektedir (Ünal, 2019: 27).

Cinsel eğitim, bireye sorumluluklar ile başa çıkmayı, kendi kararlarını almayı ve sağlıklı bir cinsel yaşam için doğru bilgiler edinmeyi sağlamaktadır. Erken yaşta doğru bilgi edinen çocuk çevreden gelen yanlış bilgileri geri çevirebilmektedir. Cinsel eğitim, çocuğun sağlıklı gelişim göstermesi, cinsel bir kimliğinin oluşması, cinsiyet rollerini kavraması, bedenini tanıması ve farkına varması, kendini kötü dokunuşlardan koruyabilmesi ve merak duygusunun oluşturduğu sorulara aldığı cevapların doğru

yönde olabilmesi için çok önemlidir. (İşler, 2017: 846-850). Çocuklar vücutlarında meydana gelen değişimleri bilmeli, tanımalı ve bu duruma hazırlıklı olmalıdırlar. Bu konularda doğru ve bilimsel bilgilerin güvenilir kaynaklar tarafından alınması ve yanlış kaynaklara başvuru yapılmaması gerekmektedir. Bireyin her yaşta karşılaşma riski bulunduğu istismar risklerine karşı kendini korumayı öğrenmesi, bu konuda bilinçlenmesi ve karşı koyma gücü sergileyebilmesi için cinsel eğitim önemlidir. Cinsel yönden sağlıklı kişi sevgi ve sevilmeyi kavrayan, saygı ve hoşgörüyü bilen kişilerdir. Kendine ve başkalarına karşı sorumluluklarını bilerek hareket etmektedir. Cinsel eğitim alan kişiler, cinsel arzularını uygun şekilde gidermeyi ve gerektiği zaman bastırmayı bilen kişilerdir (Gökdeniz, 2008: 15). Cinsellik eğitimi bireyin hayatındaki önemli bir amacı karşılama gayesi gütmektedir. İnsanlar cinsel arzularını uygun bir yolla giderebilmeyi öğrendiği takdirde kendilerinden beklenen başarıyı elde edebilirler. Bu sebeple bu eğitimin önemi yok sayılamayacak kadar fazladır (Diler, 2014: 73).

2.2.1. Cinsel Kimlik ve Rol

İnsan gelişiminin önemli bir parçası kimlik gelişimidir. Küçük bir çocuk büyüdükçe birçok kimlik edinmeye başlamaktadır. Bu kimliklerin önemlilerinden biri de cinsel kimliktir. Çocukların cinsel kimlikleri belirginleştikçe, toplumsal normlara göre tercihleri de şekillenmektedir. Örneğin, renk tercihi, arkadaş tercihi, oyuncak tercihi vb. tercihleri cinsel kimliği etrafında şekillenmektedir (KRAM, 2018: 9). Cinsel kimlik cinsiyetten bağımsız bir kavramdır. Bireyin cinsiyetinden haberdar olması ile birlikte bedenini tanıması ve buna yönelik davranması cinsel kimliktir (Kardeş ve Karaman, 2018: 1555). Çocuğun çevresinden edindiği tutumları kişiliği ile bütünleştirmesi ve edindiği davranışları benimsemesi ile cinsel kimliği oluşmaktadır (İşler ve Gürşimşek, 2018: 846).

Cinsel kimlik bireyin ait olduğu cinsiyeti kabul etmesidir. Cinsel kimlik gelişimi ile beraber cinsel roller oluşmaktadır. Cinsel rol, bireyin duygu ve davranışlarını bu cinsiyete göre yönlendirmesi ve cinsiyeti ile ilgili sahip olduğu sosyal davranışlarıdır. Örneğin; erkeğin kendini erkek olarak bilmesi, güdülerinin ve davranışlarının kadına doğru yönlendirilmesi erkek cinsel kimliğinin varlığını göstermektedir. Çocukların kız veya erkek olarak doğması cinsel kimlik kazanımı için ilk koşuldur. Çocukların cinsiyetler arası farklılıkları anlamlandırmaya başlaması ile cinsel rollere ait gelişim başlamaktadır (Eser, 2008: 35). Cinsiyet rolü, cinsiyete özgü davranışlar, tutumlar,

düşünme biçimi, oturma, konuşma, giyinme ve bireyin öz bakım becerileriyle ilgilidir. Çocuklar gelişim süreçlerinde kendi cinsiyet kimliklerini kadın veya erkek olarak algılamayı öğrenmekte ve bu cinsiyetlere uygun davranışlar benimsemektedirler. Kendisinden beklenen uygun cinsiyet rolünü kazanma aşamasında toplumun ve ailenin etkisi çok fazladır (Çakır, 2015: 6). Anne ve babalar çocuklarına sağlıklı bir cinsel kimlik kazandırmak istiyorlarsa önce kendi cinsel kimlik ve kişiliklerini mahremiyet temeline oturtmuş olmaları gerekmektedir. Çocuğun cinsel konulardaki eğilimi ailedeki anne babaya göre gelişmekte ve tüm yaşam boyunca sürmektedir.

Özdeşim kurmak çocukluk döneminde bireyin anne ve babasını kendisine model almasıyla başlar. Çocuğun cinsel kimlik kazanmasında özdeşim kurma önemli bir yere sahiptir. Anne babayı model alan çocuğun süreci öğretmeni model almayla devam eder. Burada önemli olan özdeşim sonucu çocuğun kendi kimliğini oluşturabilmesidir. Anne ve babamın tutumunun ve davranışlarının çocuğun gelişim dönemine göre olması önemlidir. Her anne baba kendi düşünce ve kültür yapısına göre çocuğun davranışlarına tepki gösterdiği için çocuğun gelişiminde çok önemli bir yere sahiptir (Eser, 2008: 36). Özdeşim kurma sonucunda kız çocukları annelerini taklit ederek makyaj yapmaya, elbiselerini ve ayakkabılarını giymeye çalışmakta, erkek çocukları ise babalarını taklit ederek tamirat yapma, tıraş olma gibi davranışlar sergilemektedirler (Çakır, 2015: 50). Kız çocuğunun kız olduğu için elbise giymesi, bebekler ile oynaması erkek çocuklarının oyuncak olarak araba tercih etmeleri daha maskülen tercihlerde bulunmaları cinsel rollerden kaynaklanmaktadır. Çocuğun cinsel gelişimini biyolojik etmenler etkilediği gibi toplumsal bileşenler de etkilemektedir. Sonuç olarak cinsel kimlik çocuğun biyolojik cinsiyetini fark etmesidir. Cinsel rol ise bireyin sahip olduğu cinsiyete göre gösterdiği davranışlardır (Ünal, 2019: 6).

2.2.2. Cinsel Taciz ve İstismar

Çocuk cinsel istismarı; çocuğun yetişkin bir kişi tarafından cinsel doyum için kullanılmasıdır. Yetişkinin 0-18 yaş grubundaki çocuğu kandırması, zorlaması, ayartması ve bu yollarla ilişki kurmaya çalışması ya da pornografik davranışlara yönlendirmesidir. Bazı cinsel istismar örnekleri şunlardır; çocuğu soyundurmak, çocuğun özel bölgelerine dokunmak, çocuğa cinsellik içerici ifadeler kullanmak, çocuğa cinsel duygular ile dokunmak, çocuğa cinsel baskı uygulamak ve fiziksel olarak zorlamak. Bu eylemlerin sonucunda çocuğun fiziksel, psikolojik, cinsel ya da sosyal açıdan zarara uğraması söz konusudur. Bir diğer tanım ise; çocuğun doğduğu

andan itibaren var olan haklarının sömürülmesi ve ihlalidir (İpek, 2020: 90-99). ‘‘Karşısındaki kişinin ihtiyaç ve sahip olduğu haklarını görmezden gelerek o kişi üzerinden kendi ihtiyaç ve menfaatini giderme eylemine ‘istismar’ denmektedir’’(İpek, 2020: 89). Bir diğer tanım ise, cinsel istismar, çocuğun anlayamadığı, onaylama yetisinin olmadığı ve toplumsal yasalara uygun olmayan cinsel aktivitelere zorlanmasıdır (Güzelyurt, 2020: 57). Fiziksel istismar, çocuğun vücudunda iz bırakacak şekilde şiddet uygulanması ve çocuğa zarar verilmesidir. Cinsel istismar, bir yetişkin tarafından çocuğun cinsel doyum amacı ile kullanılmasıdır. Duygusal istismar, çocuğun ihtiyaç duyduğu ilgiden, sevgiden, bakımdan ve şefkatten mahrum bırakılmasıdır (Çakır, 2015: 53).

Sosyal medya ebeveyn ve çocuk için birçok risk barındırmaktadır. Sosyal mecralarda paylaşılan fotoğrafların çocukların psikolojisinde problemler yarattığı söylenebilmektedir. Çocukların direkt mahremiyetini ihlal eden fotoğraflarının paylaşılması paylaşılan çevre ne kadar kısıtlı olsa bile çocuğu istismara açık hale getirmektedir. Bu durumun bir diğer hali ise dijital ebeveynlerdir. Başka bir ifade ile blogger anneler de denilebilir. Çocuğunu her gün düzenli olarak yüz binlerce insanla paylaşan anneler de çocuğu istismara açık hale getirmektedir. Bilinmelidir ki istismar çoğu zaman aileye yakın kişiler tarafından yapılmaktadır. Bu sebeple çocuğun mahremiyetini ihlal eden fotoğraf veya videoları yakın çevreyle paylaşmak doğru bir davranış değildir. Sosyal medyada çocukların sevimli ve masum hallerini kullanarak ticari ürünler pazarlanması ve gelir elde edilmesi de bir istismar türüdür (Duygulu, 2019: 438).

İstismar ile karşılaşan çocuk bunu çoğu zaman ailesi ile bile paylaşamamaktadır. Bu sebeple çok dikkatli olunması gerekmektedir. Çocuklarda istismarın yarattığı etkilerin onarılması zor hatta bazen imkansız olabilmektedir. Bu sebeple cinsel kimliğin oluşmaya başladığı dönemde mahremiyet eğitimi ve cinsel eğitim çok önemlidir. Çocuk bu eğitimler sayesinde anormal olan davranışı sezebilir. Çocuğu bedeni ve bedeninin gelişimi ile ilgili bilgilendirme, çocuğa mahremiyet alanı ile alakalı bilgi verme, çocuğa cinsel istismar ve taciz kapsamına girebilecek davranışları yaş grubuna göre öğretme, çocuğa istismara maruz kalabilme durumunda o an ne yapması gerektiği hakkında bilgi verme, çocuğa davranışa maruz kalan durumunda ebeveynine anlatması gerektiğini öğretme çocuğun cinsel istismara karşı koyabilmesine yardımcı olmaktadır (İpek, 2020: 110).

Cinselliği yok saymak, çocukları cinsellikten uzak tutmak günümüz şartlarında mümkün gözükmemektedir. Medyada veya ilan panolarına asılan dokümanlarda bulunan çoğu ürünün üzerinde cinselliği çağrıştıran uyarıcılar görmek mümkündür. Hiç kimse bu tür uyarıcılardan tamamen uzak kalamamaktadır (Tuğrul ve Artan, 2001: 142). Sonuç olarak, üreme ve cinsiyetle ilgili bilgileri çocuğa anne ve baba aktarmalıdır ve çocuk bu konuların yabancılar ile konuşabileceği kanısına varmamalıdır. Anne babaların bu konularda bilgileri çocuğa aktarırken dikkatli olmaları, öğüt verici olmaktan ziyade yetiştirici olmaları gerekmektedir. Cinsellik eğitiminde çocuğa bir anda her şeyi aktarmak yerine kademeli olarak ilerlemek önemlidir. Aileler çocuğa temizliği, konuşmayı nasıl öğretiyorsa cinsel eğitimi de bu şekilde doğal bir akış halinde öğretmeleri gerekmektedir (Eser, 2008: 57).

2.3. Mahremiyetin Dönüşümü ve Mahremiyet İhlalleri

Mahremiyet kelimesi incelendiğinde anlamı ilk olarak, yasak diğeri ise sırdır. Sırrın ifşası ise mahremiyetin öneminin yitirilmesine ve yok olmasına vesile olmaktadır. Mahremiyet kavramını zaman kavramından kopuk düşünmek ve kabul etmek olanaksızdır. Kavramın günümüzdeki boyutuna ulaşabilmesi, pek çok farklı şartların etkileşimi ile gerçekleşmiştir (Berkup, 2015: 16). Kültür aktarımı kişisel ve toplumsal, maddi ve manevi yapıların bir diğer nesle aktarımıdır ancak bu aktarım post modern dönemde giderek kaybolmuştur (Kaplan, 2019: 10). Tarih boyunca toplumların sınıflandırılmasında çeşitli terimler kullanılmıştır. İlkel toplumlar yerleşik hayata geçemedikleri için toplumsal kurallarının sert olmadığı bilinmektedir. İnsanların birbirleri ile kurdukları bağlar ve iletişimler ihtiyaç temellidir. İlkel toplumların barınma olarak mağaraları ve ilkel barınakları kullandıkları söylenebilir. Bölme duvarların ya da paravanların olmadığı, büyük mekanlarda yaşayan ilkel topluluklarda, ‘hayali duvarlar’dan oluşturulmuş soyut bir mahrem alanın varlığından söz edilmektedir (Karagülle, 2015: 20).

Toplumların yerleşik yaşama geçmesi tarımın yapılmaya başlaması ile olmuştur. Yerleşik hayata geçişle toplumsal düzenin sağlanmasında kurallar etkili hale gelmiştir. Tarım toplumlarında sosyal hayatın en önemli unsuru dindir. Yerleşik toplumlarda ataerkil bir düzenin hakim olduğu görülmektedir. Kent devletlerinin ortaya çıkması ile tarımla geçinen halk çok fazla vergi yükünün altına girmiştir. Alınan aşırı vergiler de halkı yaşamlarını devam ettiremeyecek kadar fakir bir hale getirmiştir. Sonuç olarak tarım toplumu içe kapalı bir yapı sergilemiştir. Böylece tarım toplumlarında yaşayan

halkın tüm zamanı çalışmak ve hayatını idame ettirme çabası içerisinde geçmiştir. Bu toplumlarda kadın erkeğin mahremiyeti olarak görülmüştür. Kadının erkeğin mahremiyeti olarak görülmesi, kadının mülk olarak erkeğin malı görülmesi ile ilişkilidir. Kadının hak ve özgürlüklerinin yok sayılması kadının mülk olarak görülmesinin bir sonucudur (Karagülle, 2015).

Rönesans, Reform, Fransız İhtilali ve Sanayi Devrimi ile devam eden modernleşme süreciyle insan kendisini aşan her türlü aklı ve tabiatüstü otoriteyi reddederek kendisini bütün hakikatin ölçütü olarak nitelendirmiştir. Bu süreçte modern insanın tamamen mahremiyetten ve yasadan koptuğu söylenemez ancak mahremiyetin sınırlarını yeniden şekillendirdiğini söylemek daha doğru olacaktır (Altaytaş, 2015: 375). Sanayileşme, burjuvanın yükselişi ve kentleşme gibi faktörler modernleşme döneminde daha fazla hız kazanmıştır. Modernite 17. yüzyılda Avrupa da başlamış ve neredeyse tüm dünyayı tesiri altına almıştır (Giddens, 1992/2012: 9). Bu yaşanılanlar mahremiyet algısını ve pratik ilişkileri dönüştürmüştür.

Modernite ile birlikte piyasa ekonomisi değişime uğramıştır. Toplum gün geçtikçe tüketim toplumu halini almaya başlamıştır. Tüketim gösterişe dönüşmüş, şehirleşme hızlanmış ve moda devreye girmiştir. Artık nabız şehirlerde atmaya başlamıştır. Şehirler ve binalar modern mimari adı altında geleneksel mahrem anlayışından uzaklaşmaya başlamıştır. Özel hayatlar ifşaya davet edilmiş ve bilgi nesnesi haline dönüşmüştür (Özel, 2015: 274).

Küreselleşme, tüketim kültürü, kapitalist değerler sisteminin yaygınlaşması ve teknoloji ile mahremiyet kavramı bireyin sınırlarının kendisinin belirlediği bir noktaya ulaşmıştır. Bu sebeple bir döneme ait olan mahrem sınırları diğer bir dönemde değişebilmekte, önceden yapıldığında yadırganan davranışlar bir başka dönemde kabul edilmekte ve sıradan görünebilmektedir. Özellikle günümüzde kitle iletişim araçlarının bu denli yaygınlaşması ile mahremiyet algısı hızlı bir değişime maruz kalmaktadır (Gündüz, 2015: 310). Teknolojinin bu kadar fazla geliştiği bu çağda, coğrafi sınırlar hızla ortadan kalkmakta, küreselleşme olarak nitelendirilen bu süreç değer yargıları arasındaki çatışmaları artırmaktadır (Akyüz, 2014: 2).

Çağlar boyunca mahremiyet kavramının dönüşümüne etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Teknoloji, soysa-kültürel gelişmeler, toplumsal yapıdaki dönüşümler, ekonomik ve siyasal alandaki değişimler bunlara örnek verilebilir. Bu sebeple farklı toplum tiplerinde mahremiyet kavramı farklı şekillerde anlamlandırılmaktadır.

Geleneksel toplumlarda mahremiyet kavramı yer almasına karşın mahrem alan kavramından bahsetmek oldukça güçtür. Bunun sebebi ise modern öncesi toplumlarda iş bölümü, uzmanlaşma veya sosyal hareketlilik gibi unsurların sınırlı olmasıdır. Ancak modernleşme ile bireyin değer kazanması ve gruba ait olmaktan çıkması sonucu bireysel hak ve özgürlükler konuşulmaya başlanmıştır. Bu durumun sonucu olarak mahremiyet hakkı kişisel bir hak olarak ele alınmış, hukuk içerisinde tanınan bir kavram haline gelmiştir. Geleneksel toplumsal yapıdan, modern toplumsal yapıya geçerken toplumsal mahremiyet algısı bireysel mahremiyet algısına doğru yönlenmiştir. Toplumsal boyutlar içerisinde ele alınan mahremiyet kavramı bireysel hak ve özgürlük noktasında tartışılır hale gelmiştir. Modernleşmeyle birlikte teknolojideki hızlı gelişmeler bireyin hayatına konfor alanı sunarken öte yandan da özel hayatını daraltmaya başlamıştır. Günümüz insanları kendilerinden bir kuşak önceki kişilerden bile oldukça farklı düşünebilmekte, bir kuşak öncesinde mahrem sayılan şeyleri mahrem olarak görmeyebilmektedir (Yıldırım, 2015: 411). Özel alan tüketilebilen bir meta halini almıştır. Mahremiyet alanlarının tehdit altında olduğu ve sınırlandırıldığı modern zamanda, bireyin mahremiyetini koruma çabası boşuna bir çaba olarak nitelendirilmeye başlanmıştır (Aydın, 2015: 288). Kişilerin kolaylıkla izlenebilmesi ve özel olarak tanımlanan her şeye kolaylıkla erişim sağlanabilmesi ile mahremiyet alanına yapılan ihlaller artmıştır. Özel alan kamu alanına taşınmıştır (Canatan ve Avşar, 2018: 44-49).

Mahremiyet kavramı temelde kamusal ve özel alan arasındaki farklılaşmanın önem kazanması ile meydana gelmiştir. Ancak modernleşme ile birlikte kavram daha çok önem kazanmıştır. Geleneksel toplum yapısında mahremiyet kavramı zaten olduğu için bireyin ayrıca bir çaba göstermesine gerek kalmadığı bilinmektedir. Geleneksel toplumlarda insanlar genel olarak özgürlüklerini komşularına ve akrabalarına bağlı olarak sınırlamaktaydılar. Modern toplumlarda ise birey tüm bu baskılardan kurtulma ve tek başına var olma uğraşı içerisindedir. Bunu yaparken de kendi mahrem alanını başkasına karşı korumak zorunda olduğunun bilincinde olması gerekmektedir (Kılıç, 2018: 66). Geleneksel dönemde kendini toplumun bir parçası olarak gören birey, modernleşme ile beraber toplumdan kendini ayrı tutmaya çalışmış, birey olma yolunda ilerlemiş bu da bireyi kamusal alandan uzaklaştırarak özel alana çekilmesine ve mahrem alanın daha fazla önem kazanmasına sebep olmuştur. Eskiden kendisini koruyan bir topluma tabii olan birey, bireyselleştikçe kendini koruma

görevinin kendine düştüğünü fark etmiş ve modern insan profilinin temelleri böylece atılmıştır (Berkup, 2015: 24).

Özel hayat kavramından bahsedebilmek için her şeyden önce birey kavramının öne çıkmış olması gerekmektedir. Modern öncesi dönemde, birey içinde yaşadığı topluluktan ayrı bir varlık ve kimlik geliştiremediği için modern öncesi veya geleneksel toplumda mahrem alandan yani özel yaşam alanından bahsetmek zordur. Modern öncesi toplumlarda mahremiyet kavramı var olmakla birlikte, uğruna çaba gösterilen bir olgu değildir ve modern zamanda mahremiyet kavramı ile kıyaslanamayacak bir kapsama sahiptir. Günümüzde özel alan ve kamusal alan arasındaki dengeler değişmiştir. Özel hayat iş kurallarının katı olmasına ve sokağın tehdidine karşılık bir kaçış alanı olarak görülmüştür. Böylelikle bireyin kamusal alandan uzaklaşması mahremiyet kavramının gelişmesine sebep olmuştur (Karagülle, 2015: 23).

Kişilerin özel yaşamlarına yönelik yapılan tehditlerin modernleşmeden öncede olduğu bir gerçektir. Ancak geleneksel toplumlarda bu geleneksel sızma yolları ile yapılabilmekteydi. Bu duruma gizlice kapı dinleme, mektupları açma, eşyalarını karıştırma gibi örnekler verilebilir. Modernleşme ile beraber özel yaşam alanına ihlal üç şekilde gerçekleşmektedir. Bunlar; ifşa, merak ve gözetlemedir. Kişiler kendi istekleri ile özel yaşam alanlarını ifşa edebilmektedirler. Merak ise evrensel bir insani eğilimdir. Kişi sosyal çevresinden nelerin olup bittiğini, kişinin özel yaşam alanına ilişkin nelerin gizli kaldığını bilmek ister. Medya için ise merakı tatmin etmeye yönelik etkinlikler önemli bir yere sahiptir. Gözetleme teknikleri ise gün geçtikçe gelişmiştir. İlk olarak gözlem yoluyla gözetim yapılabilir. İkinci yol itiraf ve ifşa ettirmektir. Bir kişinin mahrem alana ait olan şeyleri ona itiraf ettirmek anlamına gelir. Üçüncüsü ise iletişimin yeniden üretilebilirliğidir. Yeni kayıt cihazları, kameralar ile kişilerin izni ve bilgisi olmaksızın ses ve görüntülerini kayıt altında tutmak örnek olarak verilebilir (Yüksel, 2003).

‘‘Doğası gereği mahrem, üretilen değil, korunan, korunma altında tutulması gereken bir şeydir. Bu özelliği mahremi modernite karşısında savunmasız kılmaktadır’’ (Özel, 2015: 267). Mahremiyetin dönüşümünde ‘dönüşüm’ kavramının kullanılma nedeni, bir şeyin önceki halinden farklılaştığını belli etmek içindir. Mahremiyetin dönüşümü ile ifade edilmek istenilen ise, toplumumuzda bir nesil öncesine kadar mahremiyet alanı içerisinde ifade edilen şeylerin artık mahrem alanın

dışında değerlendiriliyor olmasıdır (Çelikoğlu, 2007: 2). Mahremiyete yönelik yapılan ihlaller, bireyselliği zayıflatır ve toplumu ortalama insanların yaşadığı bir bütün haline getirir. Hayatının her anını kamusal alana açmaya zorlanan insan kendi saygınlığından ve bireyselliğinden yoksun kalmış olmaktadır. Her ihtiyacı, hazzı kamusal bir denetime maruz kalacak olan insan, bireyselliğini yitirerek ortalama bir insana dönüşecektir (Yüksel, 2009: 279).

Geleneksel toplum yapısında talep edilen ürünlerin ihtiyaç çevresinde ve kanaat ölçüsünde olması anlayışı ön plandaydı. Ancak yeni toplum anlayışında ‘‘hazcılık’’ ön plandadır. Günümüz toplumunda bütün mahremiyet alanları normalleşmiş ve bedenler tüketilebilen bir meta haline gelmiştir. Kapitalizm için beden, özellikle kadın bedeni bir tüketim alanıdır. Böylece tüketim hesabı bedenler üzerinden yapılırken bir istismar biçimi de yürütülmüş olmaktadır. Tüketim uğruna mahremiyet yok sayılmakta ve bedenler ufalanmaktadır (Güneş, 2017: 32). 20. yüzyıldan 21. yüzyıla geçerken en fazla değişime uğrayan toplumun değer yargılarıdır. Artık doğal olan önemini kaybetmekte yapay olan değer kazanmaktadır. Gerçeğin yerini sanal almış, asıl yerini imgeye bırakmıştır. Tüm değer yargıları hızla değişmektedir (Bayer, 2013: 113). Geleneksel dönemde görülmeyen şey değerli sayılırken, modern dönemde görülmeyen ve bilinmeyen hiçbir şeyin değeri yoktur ve ciddiye alınmamaktadır. İnsanlar bilindiği ve görüldüğü kadar önem arz etmektedir (Sepetci, 2017: 112). Denilebilir ki, modern toplumlarda yaşanılan bu gelişmeler ile şekillenen kimlikler ve toplumsal ilişkilerde meydana gelen yüzeysellikler, insanları mahremiyet, özgürlük ve güven adına bir arayışa itmektedir. Bütün bunlar da mahremiyetin tartışılmasını zorunlu kılmaktadır (Yüksel, 2009: 280).

2.3.1. Özel Alan ve Kamusal Alan

Kamusal alan, halkın ekonomik ve sosyal açıdan birbiri ile etkileşimde bulunabildiği, kanunlar çerçevesinde kişinin özgürce davranabildiği, ev dışında kalan alanların tamamıdır. Kamusallığın en önemli ve belirgin özelliği herkese açık olmasıdır ve özel alanın karşıtı olarak tanımlanmasıdır. Özel alan kişinin yakınları denebilecek çevresi tarafından bilinen, kendi belirlediği ve paylaşımlarını istediği kişiler ile yaptığı bir ortamdır. Bireylerin, ortak yaşam alanlarında neleri yapıp yapamayacağı din, gelenek görenek ve toplumsal kurallar ile belirler. Sokakta çıplak gezmeme, karşı cins ile fazla yakınlaşmama geleneksel toplumlarda bu kurallara örnek olarak verilebilir. Birey kamusal alanda olmaması gereken birçok şeyi özel alandan

kamusal alana aktardığında toplum için bir sakınca olabilmektedir (Sepetci, 2017). Özel alandan kamusal alana taşınan her şey sayısız insanın denetimine sunulmaktadır.

Günümüz toplumunda özel alan ve kamusal alan arasındaki sınır oldukça belirsizleşmiş ve iki alanın içerikleri yer değiştirmeye başlamıştır (Sepetci, 2017: 58-62). Modern toplumlarda mahremiyet olgusu ile ilgili temel sorun özel alan ve kamusal alan ayrımı arasındaki belirsizliktir. Gelişen koşullar bireyi toplumdan ayırıp tek olmaya ve özel alanını genişletmeye iterken diğer taraftan başkalarının özel alanlarına merak uyandırarak ve özendirerek ya da bireyin kendisini ifşa etmesini sağlayarak özel alanı daraltmaktadır (Berkup, 2015: 22). Mahrem olarak nitelendirilen her şey artık gizemini kaybetmiştir. Sebebi ise değersel yüklemenin değişime uğramasıdır (Bağlı, 2011: 244).

2.3.2. Değişen Toplumsal Yapıda Aile

Aile kültürün bir sonraki kuşağa aktarılmasında rol oynayan en önemli unsurdur. Toplumsal değişimleri ve dönüşümleri anlayabilmek için aile üzerinde yapılan çalışmalar çok önemlidir. Ancak toplumsal değişimleri ve dönüşümleri sadece aile içerisinde ele almak ve anlamak yanlış olacaktır. Ailenin etkileri dışında toplumsal yapının dönüşümünde birçok etken mevcuttur. Ancak yine de aile toplumsal değişimdeki en belirleyici unsurlardan biridir. Toplumun temel yapıtaşı olan aile, toplumun ve bireylerin talepleri doğrultusunda değişime uğramaktadır. Günümüzde aile yapısı ve ailedeki fertlerin rolleri bir takım değişimlere uğramıştır ve bu durum beraberinde aile ilişkilerinde azalmaya sebep olmuştur (Bayer, 2013: 102).

Sosyal hayata etkisi olan unsurların değişmesi, ekonomik, dini, siyasi ve ahlaki yapıda yaşanan değişimler aile kurumunu doğrudan etkilemekte ve güncelleşmesine yol açmaktadır. Modernitenin aileyi değiştirmesindeki temel sebep sanayileşme sonrası şehirleşmedir. Şehirleşme ile birlikte ailenin işlevi ve değerleri el değiştirerek başka sektörlere aktarılmıştır. Üretim merkezli aile modeli, tüketim merkezli aile modeline yani modern aileye evrilmiştir. İş bölümü sebebi ile daralmaya uğrayan ailenin yapısı bu durumdan etkilenmiştir. Geleneksel ailelere göre modern ailelerde gelenek ve göreneklerin yaşanması zorlaşmıştır (Kaplan, 2019: 31/53). Kadının rolü değişmiş ve kadın sadece anne olarak değil çalışarak ve para kazanarak statü kazanabilen birey haline dönüşmüştür. Erkek ve kadın işleri için biçilen rol farklılaşması gitgide ortadan kalkmaya başlamıştır (Bayer, 2013: 107).

Modernleşme ile gerçekleşen şey ailenin mahremiyetinin dönüşmesidir. Aile özel alandan kamusal alana doğru dönüşmektedir. Örneğin aile ile ilgili en mahrem konular medyada yer alabilmektedir. Boşanma, aşk, şiddet gibi konular kamu önünde tartışılırken örneklendirmeler ise somut kişiler üzerinden yapılmaktadır. Bununla beraber bireylerin evleneceği kişiyi bile kamu önünde seçmesi ve flörtleşmenin medyatik hale gelmesi mahremiyeti ortadan kaldıran örneklerdendir. Giddens'ın ''Mahremiyetin Dönüşümü'' dediği olgu küreselleşme ile beraber ''mahremiyetin patlamasına'' dönüşmektedir (Bayer, 2013: 105).

Modernite öncesi toplum yapılarında ailede toplumsal değer yargıları ve akrabalık ilişkileri ön plana çıkarken, modern çekirdek ailelerde kişisel başarı daha önemli hal almıştır (Tuzcu, 2016: 48). Modernleşme ile beraber artan manevi boşluktan en çok etkilenen aile kurumu olmuştur. Değerlerden çok maddi hedeflerin ön plana çıkması, ailenin kültürü nesilden nesile aktarma fonksiyonunu yerine getirememesi ile sonuçlanmıştır. Aile içi şiddetin ve boşanmaların kamu önünde rahatlıkla tartışılıyor olması aileleri olumsuz yönde etkilemiştir (Yıldız, 2015: 172). Şiddet, boşanma ve tek ebeveynli aile oranlarında meydana gelen artışlar tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ailenin mahremiyetinin dönüşümüne etki eden riskler olarak görülmektedir (Öz, 2019: 803).

Giddens'a göre dönüşüm ilk başta seks ve cinsellik alanında gerçeklemiştir. Ancak bu iki alanla sınırlı değildir. Dönüşümün en rahat gözlenebilir hali cinsellik konusudur. Daha önceleri kişisel bir mesele olarak görülüp kamusal alanda tartışılması anlamsız bulunan cinsellik artık kamusal alanda rahat bir şekilde dile getirilmektedir. Kamusal alanda rahat bir şekilde dile getirilen cinselliğin değişimi her iki cins içinde soyun devamı kaygısından kopmuş olmasıdır (Giddens, 1992/2010). Ailenin geleceğine yönelik yapılan tahminlerde genel anlamı ile iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan ilki, toplumun cinselliğe karşı daha rahat bir bakış açısına sahip olmasıyla aile bilinci ile gelişmesi gereken sorumluluklar yerine bireysel mutluluk arayışının temele alınarak ailenin çökmeye başlamasıdır. İkinci görüş ise aile kurumunun çökmediğini aksine çeşitlendiğini savunmaktadır. Cinsel serbestliğe merkeze alan ikinci görüşe göre, bireyleri belirli aile yapısı kalıplarına mecbur kılarak tanımlamak yerine, cinsel yapının çeşitlenmesi ile aile yapısının da çeşitleneceğini savunmaktadır (Can, 2019: 87). Tarihsel sürece bakıldığında aile içinde ki rollerin sürekli değiştiğine şahit olmak mümkündür. Fakat bu değişimleri belirgin çizgilerle sınırlandırmak

mümkün olmasa da, çocuğun yetişmesinde en önemli etken olan ailenin günümüzde de önemini koruduğunu söylemek doğru olacaktır (Gümrükçüoğlu, 2017: 40). Mahrem alan içerisinde yaşanılan cinsellik, toplumsal hayatın doğal bir parçasıdır. Fakat mahremiyet sınırının dışına çıkılarak cinselliğin toplumsal yaşamda ifşa edilmesi aile kurumunu işlevsiz kılmaktadır (Güneş, 2017: 30).

2.3.3. Kitle İletişim Araçlarında Mahremiyetin İhlali

Mahremiyet kavramı yıllardır tartışılan bir konu olmasına rağmen, sosyal medyanın ve internetin yaygınlaşması ve bu unsurların sosyal hayatın bir parçası haline gelmesi ile mahremiyet kavramı yeniden önem kazanmıştır. Kavramın dönüşümü birçok açıdan ele alındığı gibi sosyal medya açısından da ele alınmaya başlanmıştır (Canatan ve Avşar, 2018: 37). Son 20 yıl içerisinde özellikle internet kullanımının artması, toplumsal değişim üzerinde hızlandırıcı bir özelliğe sahiptir. Bu hızlanma genellikle değer sistemleri üzerinde etkisini göstermiştir. Bunlardan birisi mahremiyet algısıdır. Sosyal medyanın bu denli kullanımın artması bireyin özel hayatına ilişkin neyi ne kadar açık edebileceğinin önündeki sınırı kaldırmış ve özel hayatı teşhir etmiştir. Ülkemizde 2000'den sonra daha çok yaygınlık gösteren sosyal medya ve internet, birbirini tanımayan bireylerin bir anda birbirleri hakkında çok fazla bilgi alabilecekleri ve yakınlaşabilecekleri bir ortamın önünü açmıştır. İnstagram, facebook, twitter gibi sosyal medya platformları bu yakınlaşmanın önünü fazlası ile açmaktadır. İnsanlar sosyalleşme sürecini, geleneksel toplumsal yapının sınırları içerisinde değil teknoloji ile kolaylaşan erişim imkanları ile sağlamaktadır. Bu durum ise bireye içinde yaşadığı toplumdan bağımsız ve farklı bir hareket olanağı sunmaktadır (Gündüz, 2015: 310).

İnsan kendini ifade ederek var olabilen bir varlıktır. Birey, haber almak, sohbet etmek, eğlenmek ve paylaşım yapmak amacı ile sosyal medyaya akın ederken bunun bir sonucu olarak gözetim kolları arasına ister istemez girmektedir. Soysal medya bir yandan kişiye ucu bucağı olmayan bir özgürlük alanı sunarken diğer yandan bireyi sınırı olmayan bir gözetimin içine çekmektedir. Kendi özel hayatını başkaları ile paylaşan kişiler arttıkça çoğunluğun dışında kalmamak için bu yöne yönelen insanlar ile beraber bu tür ifşalar daha çok artmaktadır. Bu ifşalar o kadar ileri boyuta ulaşmıştır ki artık insanlar yediği yemeği, içtiği çayı anlık olarak paylaşmaktadır. Bu fotoğraflar bir süre sonra hayatın her anını kapsar hale gelmektedir. Artık insanlar gittiği yerlerde çektikleri fotoğrafları sosyal medyaya koyma boyutunu atlayarak, sosyal medyaya

fotoğraf koymak için bir yerlere gitme boyutuna geçmişlerdir. Bu çağın en önemli meselesi gözetim ve gözetlenmedir. Bir zamanlar kutsal olarak sayılan, iması bile söz konusu olduğunda ayıplanan mevzular günümüzde sosyal medyada, televizyonda aleni olarak dile getirilebilir hale gelmiştir (Dereli, 2015). ‘‘İnsan artık gerçek bir amacı ve sonucu olan eylemlerinin ya da düşüncelerinin ürettiği bir varlıktan çok, gösteri haline gelen hayatının yayıncısı haline dönüşür’’ (Aydın, 2013: 135).

Bugün birey kendisinin veya ailesinden birisinin görülmemesi adına evlerde her türlü çareye başvururabilirken aynı zamanda kendi mahremini internet üzerinden açıkça herkese sunabilmektedir. Örneğin birey sokağa çıkmayacağı kıyafetler ile fotoğraflarını sosyal medyadan paylaşabilmektedir. Sosyal medya platformları utanma duygusunu ortadan kaldırmaktadır. İnternet kullanımı insanların mahremiyet algısını olumsuz olarak etkilemiştir. Bireyler toplum içinde mahrem olarak kabul ettikleri ve ifade edemedikleri şeyleri internet ortamında kolaylıkla söyleyebilmektedirler. Bu durum mahremiyetin modern anlamda yeniden değerlendirilip eğitiminin ona göre şekillendirilmesini gerektirmektedir (Turan, 2015: 14).

Modern yaşamda habercilik, reklamcılık gibi meslekler mahremiyet ihlalleri üzerine kuruludur. Şiddet ve cinsellik içeren konular daha çok reyting alan, haber değerini artıran unsurlar haline gelmiş ve böylece mahremiyetin ihlali gerçekleşmiştir (Dereli, 2015: 539). Medyada film, kitap, oyun, radyo gibi birçok türe ulaşmak mümkündür. Bunların öncelikli işlevi eğlendirmek, öğretmek ve bireyin eleştirel düşünmesine katkı sağlamaktır. Ancak bugün bu araçlar bu yönde kullanılmamaktadır. Medyanın tüketim kültürünü etkilemek adına, cinselliği ticari tüketim için kamuya açık hale getirmekte olduğunu söylemek mümkündür. Medya daha çok reyting uğruna cinselliği teşhir eden yayınlar yapmaktadır. Teşhire ve magazine dönük olan her türlü yayın sonucu toplum yozlaşmaktadır. Kadının bir cinsellik objesi olarak kullanılması, toplumdaki kadının statüsünü nasıl etkilediği ise tartışma konusudur (Gökdeniz, 2008: 38). Kadının bu şekilde cinsel bir obje haline getirilmesi ve erkek tarafından insani kimliğinden soyutlanması, erkek için sadece insanlık türünün en eksiksiz temsilcisi olduğu yanılgısını bırakmaktadır. Kadın cinsinin sadece bedene indirgenmesi, karşıt cins için kadını ihtiyaçlarının giderilmesi için bir araç olarak görmesine sebep olmaktadır (İbiş, 2015: 211).

Bireyin sosyalleşme sürecindeki kazanımlarına; din, değerler, örf, gelenek ve normlar referans olmaktadır. Bunların ise birey tarafından edinildiği ilk ortam ailedir.

Aile içinde kazanılan bilgiler de mahremiyeti belirli ölçüde şekillendirmektedir. Güçlü bir aile ortamında edinilen mahremiyet bilgileri daha sağlam ve kalıcıdır. Ancak zayıf bir aile ortamında büyüyen çocuk için sosyal çevre ve internet devreye girmektedir (Gündüz, 2015: 311). ‘’Bazı televizyon yayınlarında bireye ait olanlarla topluma ait olanlar arasındaki sınır giderek ortadan kalkmakta, böylelikle de tüm toplum, aynı özel hayatın özneleri haline gelmekte ve aynı mahremiyeti paylaşmaktadır’’ (Karslı, 2019: 35). Bir çocuğun cinselliği evreler halinde öğrenmesi doğru olandır. Ancak çocuk televizyonda kavrayamayacağı düzeyde cinsellikle karşılaşmakta ve gelişimini olumsuz etkilemektedir. Aileler çocuklarının ellerine bilgisayar, tablet ve telefon vererek ne ile meşgul olduklarıyla ilgilenmediklerinde dijital platformlar çocuklar için çok büyük bir tehdit haline gelmektedir. Çocuklar tanımadığı insanlar ile iletişime geçebilmekte ve bu ciddi sorunlar haline gelebilmektedir. Kontrolsüz bilgisayar kullanan çocukların toplumsal hayat ile ilişkisi azalmakta, dünyası sanal ortam haline dönüşmektedir.

Sosyal medyada bir kişinin ailesinin, eşinin, çocuklarının fotoğraflarını paylaşması mahremiyetini ifşa ettiği anlamına gelmektedir. Ancak paylaşım yapmak öyle bir düzeye gelmiştir ki paylaşım yapmayanlar için diğer insanlar ‘‘acaba boşandı mı, çocukları yok mu’’ gibi düşünceler ile muhatap olmaktadır. İnsanlar özel hayatlarında saklayacak şeyleri çoğaltmak, mahremiyet alanlarını genişletmek yerine her duygu-düşüncelerini ve mahrem alanlarını paylaşmaktadırlar (Karslı, 2019).

Günümüzde televizyon her sınıftan ve her kesimden insana hitap eden bir serbest zaman faaliyeti özelliği kazanmıştır. Televizyonun ulaşabileceği kişi sayısındaki bu hızlı artış, onu sadece birey üzerinde değil toplum ve kültür üzerinde de etki yaratabilecek bir araç haline getirmiştir. ‘‘Özgürlükleri ifade etme ve kişisel istekleri hayata geçirme hakkı veren ve denetimsiz olarak görülen kamusal alanın fiziki sınırları olmadığına göre, günümüzde bu alana televizyon, gazete, internet, sosyal ağlar gibi dijital mecralarda dahil olabilmektedir’’ (Sepetci, 2017: 59). Bu değişimler ise kamusalın ve mahrem olanın içini boşaltarak sınırların belirsiz bir hale gelmesine sebep olmuştur. Yayınlanan programlar, üretilen yapay hazlar toplumsal manada birtakım değerlerin dejenere olduğunun en açık göstergesidir. Gelişen teknoloji ve sosyal ağlarla beraber insanların mahrem alanı şeffaflaşmaya başlamıştır. Kitle iletişim araçları eğlence, haberleşme eğitim fonksiyonlarının yanı sıra kültür değiştirme aracıdır.

Bir modernleşme ürünü ve modernleşmeyi hızlandıran faktör olan medya, kişilerin özel hayatlarını ihlal etmenin en önde gelen aracıdır ve yapay hazlar üretmektedir. Başta medya olmak üzere ortaya konan değişik yaşamları taklit etmek ile başlayan dönüşüm, kişilerin kendi özel yaşamlarını başkaları ile paylaşması gibi bir sonucu ortaya çıkartmaktadır. Önceleri başkaları tarafından görülmekten tedirgin olunurken, artık daha çok görülme ve duyulma isteği kişiler üzerinde hakim olmuştur. Kişilerde para kazanmak veya sevilmek yetmez hale gelmiş kişide parayı nasıl harcadığını ve sevgi sayesinde sahip olduklarını gösterme ihtiyacı doğmuştur (Çelikoğlu, 2007). Yayınlanan bu programlarda yapılan mahremiyet ihlalleri toplumda mahrem konuların herkesle paylaşılabileceği mesajını da içermektedir. Bu durum aile ve birey için sağlıksız bir durumdur. Kitle iletişim araçları ile beraber özel hayat hiç olmadığı kadar kamusallaşmıştır. Başta sanatçılar olmak üzere televizyon ve internet ortamında çoğu kişi özel alanını kamuya açma yarışı içine girmiş durumdadır. Sosyal medya tek başına bile özel ve kamusal arasındaki sınırın daralmasına bu dengenin bozulmasına sebep olmak için yeterli olmuştur.

İnsanların bugün internette veya televizyonda doğal olarak karşıladığı şeyler yirmi sene önce toplumsal infiale yol açacak büyüklükte etki bırakabilmekteydi (Özel, 2015: 278). Kitle iletişim araçları mahremiyetin ihlal edildiği ve mahremiyet algısının değiştiği en belirgin yerlerdir. Hayatın vazgeçilmez bir nesnesi haline gelen kitle iletişim araçları insanların mahremiyet ihlallerine duyarsızlaşmasına ve bu ihlalleri normal karşılayarak kendilerinin de yapmasına sebep olmaktadır. Önceden aşırı tepkiler verilebilecek mahremiyet ihlallerine artık çok fazla tepki verilmeyen, sıradan kabul edilen şeyle olmaktadır. Bugün mahremiyet her zaman dışarıdan başkaları tarafından ihlal edilmemekte, birey genellikle kendisi bu alanı ihlal etmektedir (Pekdemir, 2015: 137). İnternette bırakılan kişisel bilgiler ile bireyin özel alanı herkes tarafından bilinebilir bir hale gelmiştir. Özel hayatın paylaşımının daha çok bir statü aracı haline geldiği görülmektedir. Artık kimlik ve kişilik ortaya koymak değil profil oluşturmak önemli hale gelmiştir. Özel alan ifşası ise profilin dikkat çekmesi için ayırt edici bir özellik halini almıştır (Gündüz, 2015: 316).

Egoizm ve beğenilme arzuları ile ön plana çıkmak isteyen birey için sosyal medya büyük bir önem arz etmektedir. Konvansiyonel medya ile görünür olma fırsatı yakalayamayan birey için sosyal medya mecralarında bu fırsatı yakalamak daha kolay bir durumdur (Bostancı, 2019: 126). Son zamanlar da sosyal medyada yapılan

paylaşımlarda çocuklara ait olan fotoğrafların oldukça fazla olduğu dikkat çekmektedir. Çocukların adına olan ve çocukların yönetemeyeceği sosyal medya hesapları dahi açılmaktadır. Ailelerin kendi hesaplarından çocuklarına ait özel anların paylaşılması çocukların mahremiyetlerini ihlal etmektedir. Kendi adlarına açılan hesaplar çocukların yönetebileceği bir alan değildir. Çocukları kendi kimlikleri dışında başka bir profile büründürmek çocuklarda sanal kimlikler oluşturabilmektedir. Oluşturulan sanal kimlikler sayesinde çocukların ilgiyi ve beğeniyi daha çok toplamasıyla beraber blogger adı verilen ebeveynler bu kimlikleri ticari faaliyet içinde kullanmaktadırlar. Unutulmamalıdır ki internet ortamında paylaşılan bilgiler uzun süre var olma, başkaları tarafından kaydedilip saklanma ve kullanılma potansiyeline sahiptir. Bu durumda çocukları istismara açık hale getirmektedir (Duygulu, 2019: 442).

Teknolojinin sunduğu imkanlar her ne kadar bireyin hayatlarını kolaylaştıran ve özgür kılan unsurlar olarak görünse de bireyin özgürlüğünü kısıtlayarak mahremiyet olgusuna zarar vermektedir. Çünkü teknolojik gelişmeler ile mahremiyetin sınırlarının başlamasını ve bitmesini belirlemek zorlaşmaktadır. Modernleşme ve teknoloji bireyi, topluma karışmanın bir mecburiyet olmadığına ve kendi kendine yetebileceğine inandırırarak bireyin her geçen gün özel alana daha çok çekilmesine sebep olmaktadır. Ancak bireyi mahrem alana bu kadar yönlendirirken mahrem alanı da açık hale getirerek ifşa ediyor olması bireyin psikolojisini olumsuz anlamda etkilemektedir (Berkup, 2015: 26).

Televizyonda verilen mesajlar ile suç işlemeye eğilimin arttığı ve bireyi şiddete yönelttiği araştırmalarca kanıtlanmış bir gerçektir. Kitle iletişim araçlarının topluma yanlış rol modeller sunduğu gözle görülür bir durumdur. İzleyici kitlesi, izledikleri programların ve dizilerin olumsuzluklarını her ne kadar eleştirse de zamanla bu durumu normal bir durummuş gibi algılamaya başlamakta ve değer yargılarını yitirmekte ve mahremiyet algılarını zedelemektedir (Duran, 2018: 56). Medyada şiddet, müstehcenlik gibi olumsuz şeyler insanların karşısına günlük yaşamdakinden daha çok çıkmaktadır. Böylece aile içi mahremiyet ihlal edilmekte ve uzun vadede bakıldığında toplumun yapısı bozulmaktadır. Kültür köklerini yitirmiş suni bir toplum meydana gelmektedir (Sepetci, 2017: 64). İnsanın yaşadığı topluma yabancılaşmasında medyanın payı büyüktür. Gün geçtikçe birey medyanın kendisine dayattığı hayatı yaşamakta, yaşadığı toplumdan uzaklaşarak tüketim ve hazza dayalı

bir hayatı benimsemektedir. Görünür ve popüler olmayı benimseyen birey artık bir meta haline dönüşmektedir. Mahremiyete dair geleneksel olan değerler gün geçtikçe tükenirken yerine yeni değerler üretilememekte ve savunma refleksi ile hareket etmek zorunda kalınmaktadır (Özel, 2015: 283).

Teknolojinin hayatımıza girmesine engel olmak mümkün gözükmemektedir. Unutulmamalıdır ki televizyon programları uzaktan eğitimin bir parçasıdır. Toplumun ve gelecek neslin ruh sağlığını koruyabilmek adına koruyucu tedbirler almak, mahremiyet eğitimini küçük yaşlardan itibaren ciddi bir şekilde çocuklara vermek doğru olacaktır (Turan, 2015). Çelikoğlu (2008) mahremiyete zarar veren unsurları engellemek için kanunlar çıkarmanın ve iyi güvenlik önlemleri almanın yeterli olmayacağını, bunların yanı sıra ahlaki değerler geliştirmenin ve davranışlarımızı bu değerlere göre düzenlememizin de önemli olduğunu söylemiştir. Yapılması gereken en önemli şeyin bireylere özel alana saygı duyma konusunda bilinçlendirme olduğunu da belirtmiştir (Çelikoğlu, 2008). Yapılacak önemli şeyden birisi de, kendi değerlerimizi gelecek nesillere aktarmaktır. Bunu başarabildiğimizde sorun olarak gördüğümüz şeyler ortadan kalkmış olacaktır (Yıldırım, 2015: 431).

2.4. Mahremiyet Eğitiminde Dikkat Edilen Noktalar

2.4.1. Çocuklara Özel Alan Tanımlama

Mahremiyet eğitimi verilirken ilk adım çocuğun özel alan kavramını bilmesidir. Öncelikle çocuğun kendine ait özel alanı korumayı öğrenmesi gerekmektedir. Bu sebeple mahremiyet eğitimin ilk ayağında bedenin özel bölgelerini, bu bölgelerin gizlenmesini ve korunmasını çocuğa öğretmek oldukça önemlidir. Bu eğitimlerin çocuğun yaş grubuna göre verilmesi gerekmektedir. Cinsel istismarı engellemek için çocuğa göğüs, göbek kısmı ve kalça bölgesinin kişi için özel olduğu ve bu alanlara çocuğun izni olmadan dokunulmaması gerektiği anlatılmalıdır (Ünal, 2019: 30). Bu bölgelere anne, baba ve doktor dışında başkalarının dokunmasının yanlış olduğu çocuğa anlatılmalıdır. Aynı şekilde çocuğun anne ve babasının bu alanlarını görmek istemesi halinde ebeveynin bu alanların kişiye özel olduğunu çocuğa anlatması doğru olacaktır (Çalışkan, 2019: 39). Her aile kendi inancına göre çocuğa özel bir alan tanımlayabilir. Ancak genel olarak bu özel alan cinsel bölgeleri kapsamaktadır. Çocuğa cinsel bölgelerin, çocuk sorduğunda sade ve yumuşak bir anlatımla anlatılması gerekmektedir. Anlatırken anne baba üzerinden değil çocuğun kendi cinsel organı ya da kitaplar üzerinden anlatılması doğru olacaktır. Çocuk bu sayede bölgelerin kişiye

ait olduğunu daha net kavrayacaktır (Pedagoji Derneği, 2013: 1). Özel alan oluşumunda çocuğa evde veya ev dışında çıplak dolaştırmamaya dikkat etmek gerekmektedir. Çıplak dolaşmaya alışkın olmayan çocuk giysilerini başkası çıkartmak istediğinde bundan rahatsızlık duyacak ve tepkisini belli edecektir. Özel alan tanımlamada çocukları başkalarının yanında giyindirip soyundurmamak, banyo yaptırırken iç çamaşırı ile yıkamak, ebeveynlerin giyinmede ve soyunmada yalnız olmaya dikkat etmesi özel alan tanımlamasında pekiştirici olmaktadır (KRAM, 2018: 12). Çocuğa özel alan tanımlanırken bir diğer aşama kendisine ait özel bir oda olmasıdır. Çocuğa ait özel bir oda verilme imkanı olmadığı takdirde çocuğa özel bir kutu veya bir çekmece oluşturulabilir. Çocuk buraya eşyalarını koyabilir ve ebeveynin bu alanı izin alarak kullanması gerekmektedir. Bu sayede özel alan algısı çocukta daha çok pekişecektir. Çocuğun özel bir odasının, alanının olması, bedeninin özel olduğunu bilmesi kendini değerli hissetmesini sağlamaktadır (Duran, 2018: 71).

2.4.2. Bedenim Bana Ait, İzin Verirsem Dokunabilirsin Bilinci

Çocuklara bedenlerinin kendilerine ait olduğu ve kimsenin bedenlerinden yaralanamayacağı bilinci kazandırılması gerekmektedir. Ebeveynlerin bu bilinci çocuğa kazandırması çocuğun kendi bedeninin farkına varmasını ve diğerlerinden ayrı bir birey olduğunu anlamasını sağlamak açısından çok önemlidir (Ünal, 2019: 31). Bedeninin kendisine ait olduğu bilincini kazanamamış çocuk, daha kolay zarara uğrayabilen çocuktur. Bu bilincin oluşmasında ki en büyük sorumluluk anne ve babanındır.

Mahremiyet eğitimi verirken çocuğun cinsiyetine göre hareket edilmesi yanlış bir yaklaşımdır. Kimi anne ve babalar kız çocuklarını konunun içinde tutarken erkek çocuklarını konu dışı saymaktadırlar. Küçük yaştan itibaren çıplak dolaşması hoş görülmüş, bunu gurur kaynağı haline getirmiş, sünnet düğünleri erkeklik vurgusu ile gerçekleştirilmiş erkek çocuklarının sağlıklı bir mahremiyet eğitimi aldığı söylenememektedir. İstismar riskinin erkek çocukları için de yüksek olduğu unutulmamalıdır. Bu sebeple bedenlerinin özel ve dokunulmaz olduğunu erkek çocuklarına da öğretmek gerekmektedir (İpek, 2020: 73). Bedenim bana aittir ilkesine bağlı olarak anne ve babalar dört yaşından itibaren çocuklarına dokunurken onlardan izin alarak bedenlerinin onlara ait olduğu bilincini pekiştirmeleri gerekmektedir. Bu sayede çocuk, bedenine dokunan herkesin ondan öncelikle izin alması gerektiğini bilecek ve izinsiz dokunuşlardan rahatsızlık duyacaktır. Çocuk bu ilke sayesinde kendi

bedeni üzerinde hakimiyetini bildiği gibi söz hakkı olduğunu da bilecektir. Bu bilinç oluştuğunda ise çocuğun kendine duyduğu saygı ve sosyal becerileri artacaktır (Güneş, 2015: 84).

Bedenim bana aittir ilkesine bağlı olarak, ebeveyn çocuğun elbiselerini değiştirirken izin almaya dikkat eder ve hoyratça davranmaz ise çocuk vücuduna izinsiz dokunulamayacağı düşüncesini sahiplenmiş olacaktır. Dört yaşından itibaren çocuklara ortalık yerlerde çıplak dolaşılmaması gerektiğini öğretmek doğru olacaktır. Dört yaşında olan bir çocuk kıyafetlerini çıkarırken ve giyerken zorluk çekebilir. Bu noktada anne ve baba çocuğun ayrı bir odada kimsenin onu gözetlemediği bir yerde, kapı ve perdelerin kapalı olması gerektiğini anlatarak kıyafetlerini değiştirmelidir. Böylece çocuk bedeninin birilerinin görebileceği şekilde sergilememesi gerektiği bilincine ulaşmış olacaktır (Güneş, 2015: 104-108). Çocuğun altını değiştiren yetişkinin mümkünse aynı kişi olması bu bilinç için önemlidir. Bu sayede çocuk dokunulması yasak olan bölgelerini kavramakta ve buna göre bilinçlenmektedir (İpek, 2020: 73). Anne ve babalar bebeklik döneminden itibaren çocuğun altını değiştirirken veya üzerini değiştirirken bu işlemi başka bir odaya götürerek yaparlar ise mahremiyet bilincini oluşturmak çocuk açısından daha kolay olacaktır. Çocuklar bazen kıyafetlerinden bunalarak ev içerisinde çıplak dolaşmayı tercih edebilmektedirler. Bu noktada çocukları zorlamadan güzel bir iletişim kurarak ev içerisinde çıplak dolaşılmaması gerektiğini çocuklara anlatmak önemlidir (Duran, 2018: 85). Bununla beraber ebeveynlerin çocuklarına kendilerinin de giyinip soyunurken yalnız olmaları gerektiğini anlatmaları gerekmektedir. Böylece çocuk başkalarının da giyinme ve soyunma anında yalnız olması gerektiğini kavramış olacaktır. Özel alan kavramının başka insanlar için de var olduğunu bilecektir (İpek, 2020: 79).

Bedenim bana aittir ilkesine bağlı olarak; çocukların dört yaşından sonra vücutlarının özel bölgelerine dokunulmasından rahatsızlık duymaları ve tepkilerini belli etmeleri gerekmektedir. Çocuk bu dururuma karşı bir refleks edinmelidir. Çocuk doğduğundan itibaren altını değiştirme, üstünü giydirme gibi bakım işlerini anne veya baba yapmaktadır. Bu sebeple ister istemez çocuğun genital bölgesine bir temas söz konusu olmaktadır. Fakat dört yaşından itibaren bu temasın mümkün mertebede azaltılması gerekmektedir. Eş, dost veya akrabanın çocuğun cinsel organına dokunmasına, öpmesine ve sevmesine müsaade etmek oldukça yanlıştır. Bu tür davranışların çocuğun mahremiyet eğitimini zedelemekte ve dokunulması yasak olan

yerlerin bilincini azaltmaktadır (Güneş, 2015: 85-90). Çocukların cinsel organlarını bir sevgi objesi haline getirmek son derece yanlış bir davranıştır. Eğer cinsel organ sevgi objesi haline gelirse çocuk yabancı birinin cinsel organına dokunmasının iyi dokunma ve kötü dokunma ayrımına varamayacaktır (Ünal, 2019: 32). Çocuğun genital bölgesini şaka malzemesi yapmak, dokunmaya çalışmak veya açmasını istemek çocuğun cinsel kimlik gelişimini olumsuz etkileyecek bir husustur (Pedagoji Derneği, 2013: 2).

Bedenim bana aittir ilkesine bağlı olarak çocuğa iyi ve kötü dokunma arasındaki ayrımı öğretmek oldukça önemlidir. Öğretirken çocuğa 'seni mutlu hissettiren dokunma iyi dokunmadır' denilebilir. Örnek olarak, annenin babanın sarılması ve öpmesi verilebilir. Kötü dokunmada ise 'sana rahatsızlık veren, acı hissetmene sebep olan, öfkelendiren dokunmalar kötü dokunmadır' şeklinde çocuğa açıklama yapılabilir. Örnek olarak da, birisinin isteği dışında çocuğa dokunması, bu dokunmanın onu korkutması veya kızdırmasının kötü bir dokunma olduğu çocuğa söylenebilir. Doktor, öğretmen veya çocuğa bakım veren başka birinin bazı sebeplerden dolayı çocuğa dokunabileceği ancak bu dokunmanın da rahatsızlık vermemesi gerektiği çocuğa öğretilmelidir (Çalışkan, 2019: 44). Kötü bir dokunmaya maruz kaldığında korkmadan anneye ve babaya bunu söylemesi gerektiği, yapan kişinin tehdit ederse ve bu durumun sır olduğunu söylerse ona inanmaması gerektiği çocuğa öğretilmesi gereken çok önemli konulardır (Çakır, 2015: 74).

2.4.3. Ev İçi Tutum ve Davranışlar

Ev içerisinde dikkat edilecek hususlardan birisi; çocuğun yatak odasını ayırma zamanıdır. Ancak bu durum anne babaların tutumları ve çocukların hassasiyetine göre değişkenlik gösterebilmektedir. Bu konuda genel yaklaşım şu şekildedir; altı aya kadar çocuk annesi ile yan yana yatabilir. Altı aydan sonra annesi ile aynı odada ancak beşikte yatabilmektedir. İki yaşla birlikte çocuk yavaş yavaş bağımsızlığını kazamakta ve odasının ayrılabileceği bir zamana girmektedir (Pedagoji Derneği, 2013: 3). Bu ilkenin çocuklara kazandırılması mahremiyet eğitimi için çok önemlidir. Küçük yaşlardan itibaren kendisine ait eşyası, odası olan bir çocuğun mahremiyet değerini kazanması daha kolay olacaktır. Çünkü çocuk en başından beri kendi özgürlüğünün nerede başlayıp nerede bittiğini kavramış olup diğer kişilerinin ve kendisinin mahremiyetinin ne olduğunu anlamış olacaktır. Aynı odayı paylaşma hali, aynı oda

içerisinde giyinip soyunurken, uyurken, temizlenirken birbirlerinin mahremiyetini ihlal edebilecekleri için sakıncalı görülmektedir. (Çalışkan, 2019: 41).

Mahremiyet eğitimi kapsamında çocuklara odalara girerken izin alma eğitimi verilmesi gerekmektedir. (Güneş, 2017: 40). Ebeveynler bu konuda iyi bir rol model olmalıdır. Çocuğun özel alanına saygı duymalı ve iyi bir model olmak amacı ile çocuğun odasına girerken izin alarak girmelidir (Pedagoji Derneği, 2013: 1). Çocuk bu sayede kendini değerli hissedecek hem de özel alanlara girerken izin istenilmesi gerektiğini ailesinden görerek öğrenecektir. Çocuk izin almadan anne babanın odasına girerse uygun bir dille uyarılması doğru olacaktır. Örneğin; 'Odamızda giyiniyor olabiliriz bu sebeple kapı kapalı ise tıklatıp izin alarak içeri girmen daha doğru olacaktır' gibi açıklamalar ile çocuğa bu bilinç yerleştirilebilir (Çalışkan, 2019: 41). Ev içerisindeki kılık kıyafete dikkat etmek mahremiyet eğitimi için önemli bir husustur. Bu konuda öncü olacak kişiler anne ve babalardır. Anne ve babaların kendi ev içi ve ev dışı giyimlerindeki sınırlara dikkat etmeleri çocuklarına iyi bir model olmaları açısından önemlidir. Mahrem alanlarını ihlal eden, vücudunu saran ve teşhire yönelik bir yönü olan giyim anlayışından uzak durmaları doğru olacaktır (Güneş, 2017: 41).

Çocuk için anne ve babanın konuşmaları büyük önem arz etmektedir. Eşlerin birbirlerine sevgi göstermeleri çocukların sağlıklı bir aile ortamında büyümeleri için çok önemlidir. Ancak bu sevgi gösterimin aşırıya kaçarak, cinsellik içeren sözlerin sarf edilmesi gibi yanlışlar mahremiyet eğitimini zedelemektedir. Ebeveynlerin mahrem sayılabilecek davranışları çocuklarının yanında sergilemeleri yanlıştır. Çünkü çocuklar bu davranışları evcilik oynama adı altında sergileyebilmektedirler (Çakır, 2015: 66).

Ev içerisinde dikkat edilecek hususlardan bir diğeri tuvalet ve banyo adabıdır. Çocukların iki yaşında tuvalet alışkanlığı kazanmaları, dört yaşından itibaren ise tuvalet sonrası temizliklerini yapmaları beklenmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına tuvalet eğitimi verirken, çocuklara tuvalette yalnız olunması, kapının tamamen kapalı olması gerektiğini öğretmeleri doğru olacaktır (Pedagoji Derneği, 2013: 2). Aynı şekilde çocuğa banyo adabını verilirken banyo kapısının kapalı tutulması gerektiği, dışarıdan birinin banyo yapılırken içeriye girmemesi gerektiği ve bedensel temizliğini kendi yapabilecek yaşa gelene dek sadece anne ve babadan yardım alınması gerektiği öğretilmelidir (Ünal, 2019: 31). Dört yaşından itibaren anne ve babanın tamamen

çıplak olarak çocukları ile aynı banyoda bulunmaları ve beraber banyo yapmaları doğru bir davranış değildir. Ayrıca çocuklara tuvalet ve banyo adabı öğretilirken bu yerlere girmeden önce muhakkak kapıyı çalması gerektiği de öğretilmesi gerekmektedir. Bu sayede çocuklar özel bölgelerinin görülmemesi gerektiğini daha iyi anlayıp kavrayacaklardır. Çocuk tuvalette ve banyoda yalnız olmaya alışmalıdır. Yoksa temel davranış refleksinin gelişimi engellenmiş olacaktır. Çocuğun özel bölgelerinin görülmesinden rahatsızlık duymamaya, kendisini tuvalette veya banyoda gören birine tepki vermemeye alışmaması gerekmektedir (Güneş, 2015: 103). Aynı cinsiyete sahip kardeşler dört yaşına kadar beraber banyo yaptırılabilir fakat dört yaşından sonra çocukları ayrı ayrı banyo yaptırmak daha doğru olacaktır. Çünkü bu sayede çocuklar bir birey olduklarının farkına varacaklardır. Sonuç olarak çocuklara kuralların ne olduğu açıkça söylenmesi ve ev içerisindeki herkesin bu kurallara riayet etmesi gerekmektedir. Tuvalet, banyo ve özel alanlardaki adap kuralları, mahremiyet duygusunun oluşması için oldukça önemlidir (Duran, 2018: 82).

2.4.4. Cinsellik ve Mahremiyet İçeren Soruların Cevaplanma Süreçleri

‘‘Bebek nasıl dünyaya gelir?’’ ‘‘Bebek annenin karnına nasıl girer?’’ gibi sorular çocukların ailelerine yönelttiği tarz sorulardır. Aileler bu soruları cevaplarken bazen bilgisizlikten bazen utandıkları için çekingen davranabilmektedirler (Duran, 2018: 86). Çocuklar cinsellik ile ilgili sorular sorduğunda bunu ertelemek çok doğru bir davranış değildir. Ama vaktinden önce bilgi vermekte doğru değildir. Bu tür sorular sorulduğunda ertelemek, geçiştirmek ve ayıp bir şeymiş gibi davranmak çocuğun cinselliği kötü olarak algılamasına neden olacaktır. İlk olarak çocuğun ne öğrenmek istediğini anlamak gerekmektedir. Bu sebeple çocuğa ilk önce sorduğu soruyu geri yönelterek, onun neyi doğru veya neyi yanlış bildiğini anlamak gerekmektedir. Verilecek cevapların çocuğun anlama düzeyinde olması, kavrama gücünün üstünde olmaması önemlidir (Güneş, 2017: 40). Ağız, burun veya başka bir uzuv çocuğa nasıl öğretiliyorsa cinsel organlar da aynı sakinlikte öğretilmesi gerekmektedir. Ebeveynler tarafından verilen cevaplar bazen eksik olabilir ama asla yalan olmamalıdır. Doğrusunu ileriki zamanda öğrenen çocuğun anne veya babaya güveni sarsılabilmektedir. İleride telafisi zor durumlar yaşamamak adına cinsellik ile ilgili bilgiler çocuğa gerektiği kadar ve doğru zamanda verilmelidir (Duran, 2018: 88). Cinsellik ile ilgili sorduğu sorulara ailesi tarafından karşılık bulan çocuklar, cinsel

istismara karşı da daha iyi korunan çocuklardır ve herhangi bir istismar durumunda aileye bunu söyleyebilmektedir.

2.4.5. Çocuğa İyi Bir Model Olma

Çocuk hayatındaki ilk tecrübelerini anne ve babanın tutum davranış ve değer yargılarına bakarak elde eder. Mutlu bir aile ortamı, çocukların sağlıklı ve mutlu bir psikoloji ile büyümelerini sağlayacaktır. Anne ve babaların çocuklarına güzel ahlak ve davranışlar ile iyi bir model olmaları gerekmektedir. Çocuklar kendilerine öğütlenen şeylerin aksini gördüklerinde örnek aldığı kişilere karşı güven ve saygı eksikliği hissetmektediler. Bu durumda çocuklaraverilmek istenilen eğitim zorlaşmakta ve tesirini kaybetmektedir. Bu nedenle çocuğun idealize ettiği kişinin tam bir örnek halinde olmaya gayret etmesi çok önemlidir (Gümrükçüoğlu, 2017: 54). İslam Dini, çocuk yetiştirmede ki sorumluluğu anne ve babaya yüklemiştir. Aileler çocuklarına iyi ahlak ve mahremiyet duygusunu kazandırmakla yükümlüdürler. Mahremiyet değeri de diğer tüm değerlerde olduğu gibi ancak örneklik ile çocuğa öğretilebilir. Ebeveynin mahremiyet için tutumu ne ise çocuğunda algısı ve tutumu o yönde olacaktır. Çocuğun büyüdüğü evde mahremiyet duygusunu geliştirmesi mümkün iken, bunu tamamen kaybedip ahlaksızlık haline bürünmesi de bir o kadar mümkündür. Mahremiyetin ihlal edildiği, saygı ve önem gösterilmediği bir aile ortamında büyüyen çocuğun ailesinden farklı bir tutuma sahip olması beklenemez. Mahremiyet eğitiminin kazanımında en önemli faktör ailedir. Çünkü değerler konusunda temel ailede atılmaktadır. Ebeveynin çocuğuna her konuda olması gerektiği gibi mahremiyet değerinin kazandırma aşamasında da iyi bir rol model olması gerekmektedir (Duran, 2018: 63-70).

2.4.6. Kitle İletişim Araçlarının Dikkatli Kullanılması

Mahremiyet eğitimi için bir diğer husus televizyon ve internet kullanımında denetimdir. Çocuklara interneti ve televizyonu sınırsız kullanım özgürlüğü vermek yanlış bir davranıştır. Çünkü medyada uygunsuz görüntüler ile karşılaşma olasılığı oldukça fazladır. Bilgisayarı ortak alanlarda kullanmalarına izin vermek veya uygunsuz siteleri bloke edici programlar kullanmak kitle iletişim araçlarını daha güvenli bir hale getirebilir (Güneş, 2017: 42). Teknolojiyi, kitle iletişim araçlarını hayatımızdan çıkartmak olası bir durum değildir. Mahremiyet ihlallerinin çok olduğu, oldukça fazla şiddetin gösterildiği, müstehcenliğe günlük hayattan daha çok rastlanan bu aletleri kullanırken anne ve babaların çocuklara iyi birer örnek olmaları gerekmektedir. Özellikle akşam kuşağı dizilerinde mahremiyet ihlallerinin gayet

normal bir şeymiş gibi izleyiciye servis edilmesi gerek aile içi gerekse aile dışında bireylerin birbiri ile olan ilişkilerini etkilemektedir. Çocuklar en hassas kitledir. Eleştirel bir zekaya sahip olmayan çocuğun tavırları gördüklerine karşı şekil almaktadır. Burada en büyük sorumluluk aile bireylerine düşmektedir. Teknolojinin zararlarından çocukları korumaları, yararlarından faydalanmayı öğretmeleri çok önemlidir (Duran, 2018: 90-93). Televizyon izlerken veya internet ortamında görünen mahremiyet ihlallerinde aile, tepkisini mahremiyeti ihlal eden kişiye sakince belli etmeli ve çocuğun bunu duymasını sağlamalıdır. Çocuk ailesini model aldığı için tepkilerini dikkate alır ve izlediği şeyde bir yanlışlık olduğunu anlar (Pedagoji Derneği, 2013: 3) Unutulmamalıdır ki çocuğun istismar riski sadece dışarıda değil aynı zamanda bu sanal ortamlarda da mümkündür. Çocuk erken yaşta pornografi ile tanışabilir ve istismarcıların hedefi haline gelebilir. Bu sebeple kitle iletişim araçlarında denetim çok önemlidir (Çalışkan, 2019: 43).

3. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde 20-49 yaş aralığına sahip ebeveynlerin anket sorularına verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Birinci bölümde ankete katılan anne ve babaların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, çocuk sayısı ve çocukların cinsiyeti ile ilgili demografik bilgileri içeren olgusal sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ebeveynlerin mahremiyet eğitimi ile ilgili bilgi ve düşüncelerine yönelik sorulara yer verilmiş, üçüncü bölümde ise ebeveynlerin cinsel eğitim ile ilgili bilgi ve düşüncelerine yönelik sorulara yer verilmiştir. Verilerin çözümlenmesi Microsoft Excel 2016 programı kullanılarak yapılmıştır.

3.1. Ankete Katılım Gösteren Ebeveynlerin ile İlgili Genel Bilgiler

Bu bölümde katılımcıların cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, mesleği, ailedeki çocuk sayısı ve çocukların cinsiyetleri sorularına verdikleri cevapların analizi yer almaktadır. Bu değişkenler tablolar ile gösterilerek açıklanmıştır.

Tablo 3.1. Ebeveynlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

		N		**%**
Kadın		57		57%
Erkek		43		43%
Toplam		100		100%

Ankette katılım gösteren ebeveynlerin cinsiyet bilgisi Tablo 3.1'de görüldüğü üzere, katılım gösteren 100 kişinin %57 sini kadınlar, %43'ünü erkekler oluşturmaktadır.

Tablo 3.2. Ebeveynlerin Yaşa Göre Dağılımı

		N		**%**
20'li		22		22%
30'lu		41		41%
40'lı		37		37%
Toplam		100		100%

Ankette katılım gösteren ebeveynlerin yaş bilgileri Tablo 3.2'de görüldüğü gibi ankete katılan ebeveynlerin %22'si 20li yaşlarda, %41'i 30lu yaşlarda, %37'si ise 40lı yaşlardadır.

Tablo 3.3. Ebeveynlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

		N		%
İlkokul		9		9%
Ortaokul		7		7%
Lise		24		24%
Üniversite		47		47%
Lisansüstü		13		13%
Toplam		100		100%

Tablo 3.3'de ebeveynlerin eğitim durumuna göre kişi ve yüzdeleri verilmiştir. %9'u ilkokul mezunu, %7'si ortaokul mezunu, %24'ü lise mezunu, %47'si üniversite mezunu ve %13'ü ise lisansüstü mezunudur.

Tablo 3.4. Ebeveynlerin Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

		N		%
Kamu Görevlisi		39		39%
Özel Sektör		37		37%
Çalışmıyor		24		24%
Toplam		100		100%

Tablo 3.4'de ebeveynlerin meslek grupların0a yer verilmiştir. Anne ve babaların %39'u kamu görevlisi, %37'si özel sektör, %24'ü ise çalışmıyordur.

Tablo 3.5. Ebeveynlerin Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

		N		%
1 çocuk		36		36%
2 çocuk		50		50%
3 ve üzeri çocuk		14		14%
Toplam		100		100%

Tablo 3.5'de görüldüğü gibi ankete katılan ebeveynlerin %36'sı tek çocuğa, %50'si 2 çocuğa, %14'ü ise 3 ve üzeri çocuk sayısına sahiptir.

Tablo 3.6. Ebeveynlerin Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

		N		%
Kız		34		34%
Erkek		26		26%
Kız ve erkek		40		40%
Toplam		100		100%

Tablo 3.6'da görüldüğü üzere ankete katılan ebeveynlerin %34'ü kız çocuğuna, %26'sı erkek çocuğuna, %40'ı hem kız hem erkek çocuğuna sahiptir.

3.2. Ankete Katılım Gösteren Ebeveynlerin Mahremiyet Eğitimi İle İlgili Düşüncelerinin Analizi

Bu bölümde anne babaların mahremiyet eğitimi ile ilgili bilgi düzeylerini ve düşüncelerini belirlemeye yönelik soruların analiz ve yorumları yer almaktadır.

Tablo 3.7. Ebeveynlerin Mahremiyet Eğitiminin Tanımı, Önemi ve Amacına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Soru		**N**	**%**
Sizce mahremiyet eğitimi nedir?	Özel bölgelerin öğrenilmesi	48	23,5%
	Cinsiyet ve cinsellik eğitimi	44	21,6%
	Bedensel ve fiziksel olarak özel alanların ve sınırların öğretilmesi	59	28,9%
	Kişisel hakların ve bedeninin korunması	53	26,0%
Toplam		204	100%
Sizce mahremiyet eğitimi neden önemlidir?	Bedensel mahremiyetin korunması	59	22,6%
	Mahremiyet içeren konularda çocuğun kendini ifade etmesi	30	11,5%
	Çocuğun bedensel ve fiziksel olarak özel alanlarının korunması	62	23,8%
	Sağlıklı bir cinsel gelişim için	26	10,0%
	Kişisel hakların korunması için	42	16,1%
	Çocuğun mahremiyetine doğru ve sağlıklı bir yaklaşım sağlanması	42	16,1%
Toplam		261	100%
Sizce mahremiyet eğitiminin amacı nedir?	Çocuğun kendini korumasını sağlamak	65	26,7%
	Özel bölgeleri öğretmek	42	17,3%
	Çocuğa haklarını öğretmek	29	11,9%
	Cinsiyete göre toplumsal rolleri öğretmek	14	5,8%
	Çocuğa doğru ve etkili bir yaklaşım kazandırmak	33	13,6%
	Çocuğun vücudunu tanımasını sağlamak	30	12,3%
	Çocuğun toplumsal ve duyusal gelişimini sağlamak	30	12,3%
Toplam		243	100%

Mahremiyet eğitiminin cinsellik ve cinsel eğitimi kapsadığını, bireyin kendi kişisel haklarını ve bedenini bununla beraber başkalarının kişisel haklarını ve bedenini korumayı öğreten bir eğitim olduğunu daha önce belirtmiştik. Ankete katılan ebeveynler mahremiyet eğitimini tanımlarken %23,5'i özel bölgelerin öğretilmesi, %21,6'sı cinsiyet ve cinsellik eğitimi, %28,9'u bedensel ve fiziksel olarak özel alanların ve sınırların öğretilmesi, %26'sı ise kişisel hakların ve bedeninin korunması eğitimi olarak tanımlamışlardır.

Ankette sorduğumuz ''Sizce mahremiyet eğitimi neden önemlidir?'' sorusuna katılımcıların %22,6'sı bedensel mahremiyetin korunması için önemli görürken %11,5'i mahremiyet içeren konularda çocuğun kendini ifade edebilmesi, %23,8'i çocuğun bedensel ve fiziksel olarak özel alanlarının korunması, %10'u sağlıklı bir cinsel gelişim için olduğunu, %16,1'i kişisel hakların korunması, %16,1'i ise çocuğun mahremiyetine doğru ve sağlıklı bir yaklaşım sağlaması açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Ankette sorduğumuz ''Sizce mahremiyet eğitiminin amacı nedir?'' sorusuna katılımcılara 7 farklı seçenek sunduk. Katılımcıların %26,7'si çocuğun kendini korumasını sağlamak, %17,3'ü özel bölgeleri öğretmek, %11,9'u çocuğa haklarını öğretmek, %5,8'i cinsiyete göre toplumsal rolleri öğretmek, %13,6'sı çocuğa doğru ve etkili yaklaşım kazandırmak, %12,3'ü çocuğun vücudunu tanımasını sağlamak, %12,3'ü çocuğun toplumsal ve duyusal gelişimini sağlamak olarak mahremiyet eğitiminin amacını tanımlamışlardır. Anne babalara yöneltilen mahremiyet eğitiminin tanımı, önemi ve amacı ile ilgili sorularda katılımcıların çoğu birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir.

Tablo 3.8. Ebeveynlerin Mahremiyet Eğitiminin Verirken Dikkat Ettiği Hususlar

		N	**%**
Söylemlere ve yaklaşım tarzına dikkat etmek		54	25,40%
Kız ve erkeğe eşit yaklaşımda bulunmak		31	14,6%
Yaşa uygunluk		64	30,0%
Çocuğa doğru bir model olmak		40	18,8%
Somut ve yüzeysel anlatım		24	11,3%
Toplam		213	100%

Ankete katılan ebeveynlere ‘’Mahremiyet eğitimi verirken dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir?’’ sorusu yöneltilmiştir. Ebeveynlerin %25,4’ü söylemlere ve yaklaşım tarzına dikkat ettiklerini, %14,6’sı kız ve erkek çocuklarına eşit yaklaşımda bulunmaya dikkat ettiğini, %30’u yaşa uygun olarak mahremiyet eğitimi vermeye dikkat ettiğine, %18,8’i çocuğa iyi bir rol model olmaya dikkat ettiğine, %11,3’ü ise somut ve yüzeysel anlatıma dikkat ettiğini belirtmiştir. Katılımcıların çoğu birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir.

Tablo 3.9. Ebeveynlerin Mahremiyet Eğitiminin Ne Zaman Başlamasına Gerektiğine Dair Düşüncelerin Dağılımı

		N	**%**
Bebeklik döneminden itibaren		30	30%
Okul öncesi dönemde		55	55%
Çocuk mahremiyet içeren sorular sormaya başladığında		15	15%
Toplam		100	100%

Ankete katılan ebeveynlere ‘’Sizce mahremiyet eğitimine ne zaman başlanmalıdır?’’ sorusu yöneltilmiş ve 3 farklı zaman seçeneklere eklenmiştir. Tablo 3.9’da görüldüğü gibi ebeveynlerin %30’u bebeklik döneminden itibaren, %55’i okul öncesi dönem de, %15’i ise çocuğun mahremiyet ile ilgili sorular sormaya başlaması ile beraber mahremiyet eğitiminin başlaması gerektiğini söylemişlerdir.

Tablo 3.10. Ebeveynlerin Çocuğa Mahremiyet Eğitimini Kimin Vermesi Gerektiği İle İlgili Görüşeri

Soru		**N**	**%**
Sizce mahremiyet eğitimini kimler vermelidir?	Sadece aile	23	23,0%
	Aile ve öğretmen	31	31,0%
	Aile ve uzmanlar	7	7,0%
	Aile, öğretmen ve uzmanlar	39	39,0%
Toplam		100	100%
Aile içerisinde çocuğunuza mahremiyet eğitimi verirken çocuğun cinsiyetine göre eğitimi veren ebeveyn değişir mi?	Evet değişir. Kız çocuğuna anne vermelidir. Erkek çocuğuna baba vermelidir.	43	43,0%
	Hayır değişmez.	57	57,0%
Toplam		100	100%

Ankete katılan ebeveyenlere çocuğa mahremiyet eğitimini kimler tarafından verilmesi gerektiği sorusu yöneltilmiştir. Araştırmamız açısından bu soruda oldukça önemli görülmüştür. Ebeveynlerin %31'i aile ve öğretmen, %23'ü sadece aile, %7'si uzman ve aile, %39'u ise aile, öğretmen ve uzmanların birlikte vermesi gerektiği cevabını işaretlemişlerdir.

Ankete katılan ebeveynlere ''Aile içerisinde çocuğunuza mahremiyet eğitimi verirken çocuğun cinsiyetine göre eğitimi veren ebeveyn değişir mi?'' sorusu yöneltilmiştir. Görüldüğü gibi %43'ü değişeceğini kız çocuğuna annenin, erkek çocuğuna ise babanın vermesi gerektiğini işaretlemiş, %57'si ise çocuğun cinsiyeti ile mahremiyet eğitimini vermesi gereken ebeveyn arasında bir ilişki olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.11. Çocuğun Cinsiyetine Göre Mahremiyet Eğitimi Verme Durumunun Dağılımı

		N	**%**
Evet, kızların daha çok ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.		15	15,0%
Evet, erkeklerin daha çok ihtiyacı olduğunu düşünüyorum		5	5,0%
Hayır, her çocuk mahremiyet eğitimine eşit ihtiyaç duymaktadır		80	80,0%
Toplam		100	100%

Ankete katılan ebeveynlere yöneltilen ''Sizce mahremiyet eğitiminde cinsiyet açısından fark var mıdır?'' sorusuna %15'i kızların daha çok ihtiyaç duyduğunu %5'i erkeklerin daha çok ihtiyaç duyduğunu %80'i ise iki cinsiyetinde eşit derece de ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Anne babaların bu konuda bilinçli olması sevindirici bir durumdur.

Tablo 3.12. Ebeveynlerin İnandıkları Dinin ve Toplumsal Normların Mahremiyet Eğitimi Üzerindeki Etkisinin Dağılımı

Soru		**N**	**%**
Çocuğunuza mahremiyet eğitimi verirken inandığınız din sizi etkiliyor mu?	Evet	44	44,0%
	Hayır	31	31,0%
	Bazen	25	25,0%
Toplam		100	100%
Toplumsal normlar ve mahalle baskısı çocuğunuza	Evet	45	45,0%

verdiğiniz mahremiyet eğitiminde etkili mi?			
	Hayır	55	55,0%
Toplam		100	100,0%

Ankete katılan ebeveynlere yöneltilen ‘’Çocuğunuza mahremiyet eğitimi verirken inandığınız din sizi etkiliyor mu?’’ sorusuna ebeveynlerin %44’ü evet, %31’i hayır, %25’i bazen cevabını vermiştir. Ankete katılan ebeveynlere yöneltilen ‘’Toplumsal normlar ve mahalle baskısı çocuğunuza verdiğiniz mahremiyet eğitiminde etkili mi?’’ sorusuna %45’i evet, %55’i ise hayır cevabını vermiştir.

Tablo 3.13. Çocuğun Kontrol Mekanizmalarından Uzaklaştığı Durumda Davranış Değişikliği Göstermesi Durumuna Göre Dağılımı

	N	**%**
Evet	58	58,0%
Hayır	42	42,0%
Toplam	100	100%

Ebeveynlere yöneltilen ‘’Çocuğunuz kontrol mekanizmalarından (ailesinde) uzaklaştıkça davranış değişikliği gösteriyor mu?’’ sorusuna %58’i evet, %42’i ise hayır cevabını vermiştir.

Tablo 3.14. Çocuğun Kendisine Ait Özel Alanının Olma Durumu ve Ebeveynlerin Özel Alana Girerken İzin Alma Durumunun Dağılımı

				Eğer var ise bu alana girerken izin alıyor musunuz?		
		N	**%**	Evet	Hayır	Toplam
Çocuğunuzun kendine ait özel alanı var mı?	Evet	97	97%	86 88%	11 12%	97 100%
	Hayır	3	3%	-	-	-
Toplam		100	100%	86	11	100%

Ankete katılan ebeveynlere ‘’Çocuğunuzun kendine ait özel mekanı\odası var mı?’’ sorusu yöneltilmiştir. Tablo da görüldüğü gibi %97’si evet yanıtını, %3’ü ise hayır yanıtını vermiştir. Ankete katılan 97 ebeveyn çocuğunun özel alanı olduğunu belirtmiştir. Özel alanının olduğunu belirten ebeveynlerin %88’i özel alana girerken izin aldığını %12’si ise izin almadığını belirtmiştir.

Tablo 3.15. Cinsiyetleri Farklı Olan Çocukların Ayrı Odalarının Olması Durumuna Göre Dağılımı

	N	**%**	Cinsiyetleri farklı olan çocukların ayrı odaları var mı?		
			Evet	Hayır	Toplam

Çocuğunuzun cinsiyeti nedir?	Kız	34	34,0%	-	-	-
	Erkek	26	26,0%	-	-	-
	Kız-Erkek	40	40,0%	32 75,0%	8 25,0%	40 100,0%
Toplam		100	100%			

Ankete katılan ebeveynlere farklı cinsiyette çocukları olan 40 kişidir. 40 kişiden %75'i farklı cinsiyette ki çocukların ayrı odaları olduğunu, %25'i ise farklı cinsiyete sahip çocukların ayrı odası olmadığını belirtmiştir.

Tablo 3.16. Çocukların Ebeveyn Odasına Girerken İzin Alma Durumuna Göre Dağılımı

		N		**%**
Evet		87		87,0%
Hayır		13		13,0%
Toplam		100		100%

Ebeveynlere ''Çocuğunuz sizin odanıza girerken izin alıyor mu?'' sorusu yöneltilmiştir. Ebeveynlerin %87'si evet cevabı verirken, %13'ü hayır cevabı vermiştir.

Tablo 3.17. Tuvalet-Banyo Kuralları ve Çocuğun Ebeveyn ile Banyo Yapma Durumunun Dağılımı

Soru		**N**	**%**
Evin içerisinde çocuk tuvalet ve banyo kapısını kapalı tutar mı?	Evet	95	95,0%
	Hayır	5	5,0%
Toplam		100	100%
Çocuğunuz anne-baba ile banyo yapar mı?	Evet	13	13,0%
	Hayır	87	87,0%
Toplam		100	100%

Ebeveynlere ''Evin içerisinde çocuk tuvalet ve banyo kapısını kapalı tutar mı?'' sorusuna ebeveynlerin %95'ı evet, %5'i ise hayır cevabını vermiştir. Ankete katılan anne babalara yöneltilen ''Çocuğunuz anne baba ile birlikte banyo yapar mı?'' sorusuna %13'ü evet, %87'si ise hayır cevabını vermiştir.

Tablo 3.18. Soyunma ve Giyinme ile İlgili Soruların Dağılımı

Soru				**N**		**%**
Çocuğunuzun çamaşırlarını başkalarının yanında değiştiriyor musunuz?		Evet		6		6,0%

		Hayır		94		94,0%
Toplam				100		100%
Siz çocuğunuzun yanında kıyafetlerinizi değiştirir misiniz?		Evet		11		11,0%
		Hayır		89		89,0%
Toplam				100		100%
Ev içerisin de giydiğiniz kıyafetlerin mahremiyet ölçütüne dikkat eder misiniz?		Evet		84		84,0%
		Hayır		16		16,0%
Toplam				100		100%

Ankete katılan ebeveynlere ‘’Çocuğunuzun çamaşırlarını başkalarının yanında değiştirir misiniz?’’ sorusu yöneltilmiş ve %94 oranında hayır cevabı, %6 oranında ise evet cevabı alınmıştır. Çocuğun vücudunun özel olduğunu bilmesi açısından giyinmede ve soyunmada yalnız olması önemli bir husustur. Ankete katılan anne babalara ‘’Siz çocuğunuzun yanında kıyafetlerinizi değiştirir misiniz?’’ sorusu yöneltilmiş %11’i evet derken %89’u ise hayır cevabını vermiştir. Ankete katılan ebeveynlere ‘’Ev içerisinde giydiğiniz kıyafetlerin mahremiyet ölçütlerine dikkat eder misiniz?’’ sorusuna ebeveynlerin %84’ü evet, %16’sı ise hayır demiştir.

Tablo 3.19. Çocuğun Flört Ettiği Kişiyi Eve Getirebilme Durumunun Dağılımı

		N		**%**
Evet getirebilir		62		62,0%
Hayır getiremez.		38		38,0%
Toplam		100		100%

Ankete katılan ebeveynlere ‘’Çocuğunuz flört ettiği kişiyi eve getirebilir mi?’’ sorusu yöneltilmiştir. Anne babaların %62’si çocuğunun flört ettiği kişiyi eve getirebileceğini, %38’i ise getiremeyeceğini belirtmiştir.

Tablo 3.20. Ebeveynlerin Çocuğun Kıyafet Tercihlerine Karışma Durumuna Göre Dağılımı

Evet karışırım		63		63%
Hayır karışmam		37		37,00%
Toplam		100		100%

Ankete katılan anne babalara ‘’Çocuğunuzun kıyafet tercihlerine karışır mısınız?’’ sorusu yöneltilmiş, %63’ü kıyafet tercihlerine karıştığını, %37’si ise karışmadığını belirtmiştir.

Tablo 3.21. Ebevenylerin Kitle İletişim Araçları ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı

Soru		**N**	**%**
Sizce kitle iletişim araçları geleneksel değerlerimizin otoritesini zayıflattı mı?	Evet zayıflattı.	82	82,0%
	Hayır zayıflatmadı.	18	18,0%
Toplam		100	100%
Kitle iletişim araçlarında çocuğunuz yanında iken karşılaştığınız mahremiyet algınıza aykırı olan görüntülere tepkiniz ne olur?	Sinirlenirim ve kapatırım.	20	20,0%
	Yanlış bir şey olduğunu sesli bir şekilde söylerim ve hoşgörülü davranırım.	43	43,0%
	Hiçbir şey yokmuş gibi yaparım.	37	37,0%
Toplam		100	100%

Ankete katılan anne babalar ‘’Sizce kitle iletişim araçları geleneksel değerlerimizin otoritesini ve mahremiyet algımızı zayıflattı mı?’’ sorusuna %82 oranında evet %18 oranında ise hayır cevabını vermişlerdir.

Ankete katılan anne babalara ‘’ Kitle iletişim araçlarında (televizyon-internet vb.) çocuğunuz yanınızda iken karşılaştığınız mahremiyet algınıza aykırı olan görüntülere tepkiniz ne olur?’’ sorusu yöneltilmiştir. Anne babaların %20’si sinirlenirim ve kapatırım derken, %43’ü yanlış bir şey olduğunu sesli bir şekilde söylerim ve hoşgörülü davranırım demiş, %37’si ise hiçbir şey yokmuş gibi davrandığını söylemiştir.

Tablo 3.22. Ebevenylerin Sosyal Medyada Çocuğunun Fotoğrafını Paylaşma Durumu

				Çocuğunuzun fotoğrafını paylaşırken ondan izin alıyor musunuz?		
		N	%	Evet	Hayır	Toplam
Sosyal medya da çocuğunuzun fotoğrafını paylaşır mısınız?	Evet	76	76,00%	26 %34,2	50 %65,8	76 %100
	Hayır	24	24,00%	-	-	-
Toplam		100	100%	26	50	100%

Ankete katılan ebeveynlere ‘’Sosyal medyada çocuğunuzun fotoğrafını paylaşır mısınız?’’ sorusu yöneltilmiştir. Anne babaların %76’sı evet paylaşırım derken, %24’ü hayır paylaşmam seçeneğini işaretlemişlerdir. Ankete katılan anne babalardan tabloda görüldüğü üzere 76 ebeveyn çocuğunun sosyal medya hesabında fotoğrafını paylaştığını söylemiştir. 76 kişinin %34,2’si paylaşım yaparken çocuktan izin aldığını, %65,8’i ise izin almadan paylaşım yaptığını belirtmiştir.

3.3. Ankete Katılım Gösteren Ebeveynlerin Cinsel Eğitim ile İlgili Düşüncelerinin Analizi

Bu bölümde ebeveynlerin cinsel eğitim ile ilgili bilgi düzeylerini ve düşüncelerini belirlemeye yönelik soruların analiz ve yorumları yer almaktadır.

Tablo 3.23. Ebeveynlerin Cinsellik Eğitimi Tanımı ve Çocukları ile Konuştukları Konuların Dağılımı

Soru		**N**	**%**
Sizce cinsel eğitim nedir?	Üreme ve doğum olaylarını açıklamak	24	16,0%
	Kız ve erkek ilişkileri, evlilik gibi konularda aydınlatmak	35	23,3%
	Büyüme, gelişme ve olgunlaşma ile ilgili bilgi vermek	80	53,3%
	Çocuğun yaşayarak öğrenebileceği bir kavramdır.	11	7,3%
Toplam		150	100%
Çocuğunuzla cinsellikle alakalı hangi konuları konuşursunuz?	Cinsiyetler arası vücut farklılıkları	65	31,9%
	Hamilelik ve doğum	12	5,9%
	Üreme	9	4,4%
	Argo kelimeler ve küfürler	25	12,3%
	Sağlık ve temizlik kuralları	67	32,8%
	Cinsel merak ve oyunlar (evcilik, doktorculuk vb.)	26	12,7%
Toplam		204	100%

Ankete katılan ebeveynlere ‘’Sizce cinsel eğitim nedir?’’ sorusu yöneltilmiştir. Ebeveynlerin %16’sı üreme ve doğum olaylarını açıklamak, %23,3’ü kız ve erkek ilişkileri evlilik gibi konuları aydınlatmak, %53,3’ü büyüme, gelişme ve olgunlaşma ile ilgili bilgi vermek, %7,3’ü ise çocuğun yaşayarak öğrenebileceği bir kavram olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğu birden fazla seçeneği işaretlemişlerdir.

Ankete katılan ebeveynlere ‘’Çocuğunuz ile cinsellikle alakalı hangi konuları konuşursunuz?’’ sorusu yöneltilmiştir. Anne babaların %31,9’u cinsiyetler arasındaki vücut farklılıkları, %5,9’u hamilelik ve doğum, %4,4’ü üreme, %12,3’ü argo kelimeler

ve küfür, %32,8'i sağlık ve temizlik kuralları, %12,7'si ise cinsel merak ve oyunları konuştuklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğu birden fazla seçenek işaretlemişlerdir.

Tablo 3.24. Ebeveynlerin Çocuğa Cinsel Eğitim Verme Durumu ve Tutumlarının Dağılımı

				Çocuğunuza cinsel eğitim verirken hangi tutumu sergiliyorsunuz?	.		
		N	%	Baskıcı ve yasaklayıcı tutum	Hoşgörülü ve güven verici tutum	Dengesiz ve kararsız tutum	Toplam
Mahremiyet eğitimi içerisinde çocuğunuza cinsel eğitim de veriyor musunuz?	Evet verdim.	48	48,0%	1 %7,0	44 %92,0	3 %7,0	48
	Hayır vermedim. Bu durum ahlaki değerlerimize aykırı.	13	13,0%	-	-	-	-
	Veremedim ama verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	39	39,0%	-	-	-	-
Toplam		100	100%	1	44	3	48 %100

Ankete katılan anne babalara ''Mahremiyet eğitimi içerisinde çocuğunuza cinsel eğitim de veriyor musunuz?'' sorusu yöneltilmiştir. Anne babaların %48'i çocuğuna cinsel eğitim verdiğini ve cinsellik ile ilgili rahatlıkla konuşabileceğini, %13'ü vermediğini ve bu durumun ahlaki değerlerine aykırı olduğunu, %39'u ise veremediğini ancak verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ankete katılan anne babalara yöneltilen ''Çocuğunuza cinsel eğitim verirken hangi tutumu sergiliyorsunuz?'' sorusuna yanıt olarak dört tane seçenek belirlenmiş. Cinsel eğitim verdiğini belirten ebeveynlerin %2'si baskıcı ve yasaklayıcı tutum sergilerken, %92'si hoşgörülü ve güven verici destekleyici, %7'si ise dengesiz ve kararsız bir tutum sergilediklerini belirtmişlerdir. Cezalandırıcı tutum sergilediğini söyleyen ebeveyn olmamıştır.

Tablo 3.25. Ebeveynlere Göre Çocuğa Cinsel Eğitim Vermesi Gereken Kişilerin Dağılımı

				%
Kız çocuğuna anne, erkek çocuğuna baba vermeli		28		28,0%
Sadece aile		16		16,0%
Öğretmen ve aile		12		12,0%
Uzman ve aile		10		10,0%
Aile, öğretmen ve uzman		34		34,0%
Toplam		100		100%

Ankete katılan anne babalara ‘’Sizce çocuğa cinsel eğitimi kimler vermelidir?’’ sorusu yöneltilmiştir. Anne babaların %28’i kız çocuklarına annenin, erkek çocuklarına babanın vermesi gerektiğini, %16’sı sadece ailenin vermesi gerektiğini, %12’si öğretmen ve ailenin vermesi gerektiğini, %10’u uzman ve ailenin birlikte vermesi gerektiğini, %34’ü ise aile, öğretmen ve uzmanların birlikte vermesi gerektiğini belirtmiştir.

Tablo 3.26. Ebeveynlerin Çocuğu Sevme Yaklaşımına Göre Dağılımı

Soru				**N**	**%**
Çocuğu severken veya bedeni ile alakalı şaka yaparken izin alıyor musunuz?		Evet		60	60,0%
		Hayır		40	40,0%
Toplam				100	100%
Çocuğunuzun küçükken cinsel organını sevgi objesi yapar mıydınız?		Evet		22	22,0%
		Hayır		78	78,0%
Toplam				100	100%

Ankete katılan anne babalara ‘’Çocuğunuzu öperken, severken veya bedeni ile alakalı şaka yaparken izin alıyor musunuz?’’ sorusuna anne babaların %60’ı evet, %40’ı hayır cevabını vermiştir.

Ankete katılan anne babalar ‘’Çocuğunuzun küçükken cinsel organını sevgi objesi yapar mıydınız?’’ sorusuna %22’si evet %78’i hayır cevabını vermiştir.

Tablo 3.27. Ebeveynlerin Çocuk İstismarına Karşı Sorulan Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımı

Soru			**N**	**%**
Çocuğunuza iyi dokunulma ve kötü dokunulma arasındaki farkı istismara		Evet	96	96,0%

karşı koyabilmek için öğretiyor musunuz?				
		Hayır	4	4,0%
Toplam			100	100%
Çocuğunuz cinsel istismara uğrama durumunda bu konuyu size söyleyebilir mi?		Evet	90	90,0%
		Hayır	10	10,0%
Toplam			100	100%

Ankete katılan anne babalara ‘‘Çocuğunuza tanımadığı insanlar tarafından iyi dokunulma kötü dokunulmayı istismara karşı koyabilmek için öğretiyor musunuz?’’ sorusuna ebeveynlerin %96’sı evet derken, %4’ü hayır demiştir. Çocuğa iyi ve kötü dokunulmayı öğretmek istismara karşı koyabilmek için oldukça önemli bir noktadır. Ankete katılan anne babalara ‘’Çocuğunuz cinsel istismara uğrama durumunda bu konuyu size söyleyebilir mi?’’ sorusu yöneltilmiş ve %90 oranında evet yanıtı %10 oranında ise hayır yanıtı alınmıştır.

Tablo 3.28. Ebeveynlerin Evlilik Öncesi İlişkiye (Bekaret) Karşı Düşüncelerinin Dağılımı

				Çocuğunuzun evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamasını nasıl karşılarsınız?			
	Kodlar	**N**	**%**	Kız için ahlaksızlık olduğunu düşünüyorum.	Erkek için de yanlıştır. Ancak kız kadar değil.	Kız ve erkek içinde yanlıştır.	Kendi özgür iradeleri karışmaya hakkım yok
Çocuğunuzun cinsiyeti nedir?	Kız	34	34,0%	21	-	-	13
	Erkek	26	26,0%	-	6	6	14
	Kız-Erkek	40	40,0%	6	10	9	15
Toplam		100	100%	27 %27,0	16 %16,0	15 %15,0	42 %42,0

Ankete katılan ebeveynlere ‘‘Çocuğunuzun evlilik öncesi ilişki yaşamasını nasıl karşılarsınız? (bekaret)’’ sorusu yöneltilmiştir. Sadece kız çocuğuna sahip olan ebeveynlerin (34 kişi) 21’i kız çocuğu için bu durumun ahlaksızlık olduğunu, 13’ü ise kendi tercihleri ve karışmaya haklarının olmadığını belirtmiştir. Sadece erkek çocuğuna sahip olan ebeveynlerin (26 kişi) 6’sı bu durumun erkek içinde yanlış

olduğunu ancak kız çocuğu kadar yanlış olmadığını, 6'sı kız ve erkek içinde yanlış olduğunu, 14'ü ise kendi kararları ve karışmaya haklarının olmadığını belirtmiştir. Hem kız hem de erkek çocuğuna sahip olan anne babalar (40 kişi) 6'sı kız çocuğu için bu durumun ahlaksızlık olduğunu, 10'u erkek içinde yanlış olduğunu ancak kız çocuğu kadar yanlış olmadığını, 9'u kız ve erkek içinde yanlış olduğunu, 15'si ise kendi kararları ve karışmaya haklarının olmadığını belirtmiştir.

Anne babaların %21'i evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamanın kız çocuğu için ahlaksızlık olduğunu %16'sı evlilik öncesi cinsel ilişkinin erkek çocuğu içinde yanlış olduğunu ancak kız çocuğu kadar yanlış olmadığını söylerken, %15'ı evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamanın cinsiyet fark etmeksizin ahlaksızlık olduğunu söylemiş ve %42'i ise çocukların kendi özgür iradeleri karışmaya haklarının olmadığını belirtmişlerdir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Mahremiyet kavramı; dinlere, toplumlara, kültürlere göre farklılık göstermektedir. Bu sebeple kavramının sınırlarını çizmek zordur. Herkese göre ortak bir mahremiyet tanımından bahsetmek mümkün gözükmemektedir. Ancak herkesin asgari düzeyde kabul edebileceği ortak bir mahremiyet alanı mutlaka vardır. Mahremiyet kavramının bu yönünden dolayı bu çalışmada mahremiyetin kavramsal çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Mahremiyet olgusunun ne olduğu, toplumda mahremiyet değerinin eksikliğinden kaynaklanan mahremiyet ihlalleri ve çocuklarda mahremiyet değerinin nasıl bir eğitimle verilmesi gerektiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırmada temel amaç 20-49 yaş aralığına sahip ebeveynlerin mahremiyet eğitimi konusunda düşüncelerinin ve bilgi düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırma bulguları ile alan yazında yer alan ilgili diğer çalışmalar bu bölümde tartışılmıştır.

Ankete katılan ebeveynlerin çoğunluğu mahremiyet eğitimini tanımlarken çoğunlukla bedensel ve fiziksel olarak özel alanların ve sınırların öğretilmesi seçeneğini işaretlemişlerdir. Çalışkan'ın (2019) çalışmasında araştırmaya katılan katılımcıların çoğunluğu, mahremiyet eğitiminin özel bölgelerin öğretilmesi olduğuna belirtmiştir. Çakır (2015) araştırmasının bulgularında mahremiyet eğitiminin tanımını gizlilik, dokunulmazlık, kişinin özel alanı olarak elde etmiştir. Türkyılmaz (2019) araştırmasında mahremiyet eğitiminin tanımını çoğunlukla özel alan eğitimini ifade ettiği yönünde bulgulara ulaşmıştır (Çalışkan, 2019; Çakır, 2015; Türkyılmaz, 2019). Alan yazında ulaşılan diğer araştırmalarda da mahremiyet eğitiminin özel bölgeleri kapsadığı sonucu elde edilmiştir. Mahremiyet eğitimi çocukların hem kendi hem de diğer bireylerin özel alanlarını fark etmesini sağlayan, sosyal yaşantı içinde kendi mahrem alanını fark etmesini ve bunu korumasını sağlayan bir eğitim olduğu belirtilmektedir (Çakır, 2015; Diler, 2014; Duran, 2018). Araştırmada elde edilen mahremiyet eğitiminin tanımına yönelik bulguların başka çalışmalarda da kısmen benzer sonuçlar verdiği görülmektedir. Bununla beraber araştırmamızda mahremiyet eğitimini tanımlarken katılımcıların zorlandıkları gözlemlenmiştir. Bunun sebebi ise kavramının farklı anlamlar kazanması ve belirsizliği ile birlikte herkes tarafından kabul edilebilir bir tanımlama yapmanın oldukça zor olmasıdır.

Ebeveynlerin mahremiyet eğitiminde önem ifadelerinin mahremiyet eğitiminin tanımında olduğu gibi çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Mahremiyet eğitiminin

önemi çoğunlukla çocuğun bedensel ve fiziksel özel alanlarının korunması olarak ifade edilmiştir. Bedene yönelik herhangi bir ihlal durumunda özel bölgelerini bilen çocukların kendilerini koruma becerilerinin daha yüksek olacağını düşündükleri belirlenmiştir. Türkyılmaz (2019) araştırmasında mahremiyet eğitiminin önemini en fazla kişisel sınırların-değerlerin oluşması açısından önem arz ettiği yönünde bulgulara ulaşmıştır. Çalışkan (2019) ise araştırmasında çoğunlukla mahremiyet eğitiminin çocukların bedensel mahremiyetinin korunması açısından önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmamızda mahremiyet eğitiminin amacını katılımcıların çoğu çocuğun kendini korumasını sağlamak olduğunu belirtmişlerdir. Çalışkan (2019) mahremiyet eğitiminin amacı kapsamında en çok çocuğun kendini korumasını sağlamak olduğunu, Türkyılmaz (2019) katılan ebeveynlerin çoğunluğunun, mahremiyet eğitiminin kişisel saygı/ özel alan bilinci amacına hizmet ettiği şeklinde düşüncelerini dile getirdiklerini belirtmiştir. (Çalışkan, 2019; Türkyılmaz, 2019). Yapılan diğer çalışmalarda mahremiyet eğitiminin, çocuğun kendini korumasını sağlamak açısından fazlasıyla önem taşıdığı belirtilmiştir (Diler, 2014). Araştırmada elde edilen mahremiyet eğitiminin tanımına, önemine ve amacına yönelik bulguların başka çalışmalardaki bulgular ile karşılaştırdığımızda mahremiyet eğitiminin amacının ve öneminin çeşitlilik gösterdiği ancak bir şekilde çocuğun korunması olduğu sonucuna ulaştığı görülmektedir.

Çocuğun kimlik ve kişilik gelişimi açısından mahremiyet eğitiminin okul öncesi dönemde verilmesi son derece önemlidir. Ankete katılan ebeveynlerin çoğunluğu çocuğa mahremiyet eğitiminin okul öncesi dönemde verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Mahremiyet eğitiminin okul öncesi dönemde verilmeye başlanması ve çocukların gelişim dönemlerine uygun olarak verilmesi gerektiği katılımcıların çoğunun ortak görüşüdür. Ankete katılan ebeveynlerin çocuğa mahremiyet eğitimini kimler tarafından verilmesi gerektiği sorusu yöneltilmiştir. Araştırmamız açısından bu soruda oldukça önemli görülmüştür. Ebeveynlerin çoğunluğu aile ve öğretmenin birlikte vermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmada mahremiyet eğitiminin verilme zamanına ilişkin elde edilen bulgularla benzer ve farklı sonuçlar alan farklı araştırmalar mevcuttur. Çalışkan'ın (2019) araştırmasında katılımcıların önemli bir kısmı mahremiyet eğitiminin okul öncesi dönemde verilmesi gerektiği görüşünde oldukları belirtmişlerdir. Türkyılmaz (2019) araştırmasında çoğunluğun mahremiyet eğitiminin 2-3 yaş itibariyle verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Çakır (2015)

araştırmasında en fazla 4 yaşından itibaren başlanmalı sonucuna ulaşmıştır. Duran (2018) da mahremiyet değerinin kazandırılması için en etkili ve en uygun zamanın, 0-6 yaş olduğunu çocukların bu yaşlarda kazandığı değerlerin kalıcı olacağını belirtmiştir. Çakır (2015) 100 aile ile gerçekleştirdiği çalışmasında, mahremiyet eğitimini kimlerin vermesi gerektiğini araştırmış ve katılımcıların çoğu mahremiyet eğitimini anne babanın vermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çalışkan'nın (2019) araştırmasında ise katılımcıların çoğunluğunun fikri, mahremiyet eğitimini aile ve öğretmenin birlikte vermesi gerektiği yönündedir. Türkyılmaz (2019) ise araştırmasında ebeveynlerin büyük çoğunluğunun mahremiyet eğitimini öncelikle anne-baba sonra geniş aile, eğitim kurumu vs. tarafından verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır (Çalışkan, 2019; Çakır, 2015; Duran, 2018; Türkyılmaz, 2019).

Ankete katılan ebeveynlere ''Mahremiyet eğitimi verirken dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir?'' sorusu yöneltilmiştir. Ebeveynlerin çoğunluğu söylemlere ve yaklaşım tarzına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Çalışkan (2019) araştırmasında da katılımcıların çoğu mahremiyet eğitiminde söylemlere ve yaklaşıma dikkat edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Ankete katılan ebeveynlerin çoğu inandıkları dinin verdikleri mahremiyet eğitimine etki ettiğini belirtmiştir. Çakır (2015) yapmış olduğu çalışmasında katılımcıların büyük çoğunluğunun "Dinî eğitim mahremiyet eğitimine katkı sağlar." görüşünde olduğunu belirtmiştir (Çakır, 2015). Ankete katılan ebeveynlerin çoğunluğu çocuklarına mahremiyet eğitimi verirken toplumsal normlardan ve mahalle baskısından etkilendiğini belirtmişlerdir. Ebeveynlerin yarısından fazlası çocuklarının kontrol mekanizmalarından uzaklaştığında davranış değişikliği gösterdiğini tespit ettiklerini belirtmişlerdir. Alan yazın incelendiğinde bu husus ile alakalı bir bulguya ulaşılamadığı görülmüştür.

Ankete katılan ebeveynlerin çoğunda mahremiyet eğitimi ile ilgili doğru tutum ve davranış gözlemlenmiştir. Ankete katılım gösteren ebeveynlerin çoğunluğu çocuklarının kendilerine ait bir odasının olduğunu ve çocuklarının özel alanlarına girerken izin aldıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyeti farklı olan çocukların çoğunun ayrı odalarının olduğu, çocukların da ebeveyn odasına girerken izin aldıkları tespit edilmiştir.

Ankete katılım gösteren ebeveynlerin çoğunluğu kitle iletişim araçlarının mahremiyet değerine zarar verdiğini belirtmiştir. Kitle iletişim araçlarında gördükleri

mahremiyet ihlalleri karşısında çoğu ebeveyn yanlış bir şey olduğunu çocuğun duyacağı şekilde söylediklerini ve hoşgörülü davrandıklarını belirtmişlerdir. Açıkgöz (1999) yaptığı araştırmada ebeveynin çocuk yanındayken televizyonda uygun olmayan bir sahneyle karşılaşması halinde çoğunlukla hemen kanal değiştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Bununla beraber Açıkgöz (1999) da yapmış olduğu araştırmasında ebeveynlerin çoğunluğu çocuklarına TV'de olan her türlü filmi izlemesine izin vermediğini ve kontrollü davrandıklarını söylediklerini belirtmiştir (Açıkgöz, 1999).

Ankete katılan ebeveynlerin çoğunluğu sosyal medya kullandığını ve çocuğunun fotoğrafını paylaştığını belirtmiştir. Çocuğunun fotoğrafını paylaşırken ebeveynlerin çoğu izin almadığını belirtmiştir.

Cinsel eğitim mahremiyet eğitimi içerisinde verilmesi gereken bir eğitimdir. Ankete katılan ebeveynlerin cinsel eğitim ile ilgili farklı tanımları olmuştur. Çoğunlukla cinsel eğitimi, büyüme-gelişme ve olgunlaşma ile ilgili bilgi vermek olarak tanımlamışlardır. Anket sonuçlarına göre anne babaların cinsellikle alakalı çocukları ile konuştukları konular farklılık göstermektedir. En fazla sağlık ve temizlik konuları hakkında konuştukları tespit edilmiştir.

Ankete katılan ebeveynlere ''Mahremiyet eğitimi içerisinde çocuğunuza cinsel eğitim de veriyor musunuz?'' sorusu yöneltilmiştir. Ebeveynler çocuklarına cinsel eğitim verdiklerini ve çocuklarıyla cinsellik ile ilgili rahatlıkla konuşabildiklerini belirtmiştir. İldeş (1990) de yapmış olduğu araştırmada cinsel eğitim verirken karşılaşılan zorlukların ebeveynler açısından farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Annelerin çoğunluğu toplumun tutuculuğundan kaynaklı zorlandığını belirtirken, babaların çoğunluğu ise çocuğun kendi kendine bakacağı içerik ve sayıda kitabın bulunmamasından kaynaklı zorluk çektiklerini belirtmişlerdir (İlteş, 1990).

Ankete katılan anne babalara ''Sizce çocuğa cinsel eğitimi kimler vermelidir?'' sorusu yöneltilmiştir. Anne babaların çoğu aile, öğretmen ve uzmanların birlikte vermesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırma ve alan yazım bulguları değerlendirildiğinde Çankırı (2018) 3 ve 4 yaş grubu çocuklarda cinsellik ile ilgili soru yöneltilen ebeveynin cinsiyet farkının önemsiz olduğunu bulmuştur (Çankırı, 2018). İlteş (1990) yapmış olduğu araştırmada anne babalara göre cinsel eğitimin öğretmen ve uzmanlar tarafından verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Anne ve babalar cinsel eğitim vermesi gereken en son kişi olarak babayı düşünmüşlerdir (İlteş, 1990). Bu

bulgu bizim araştırmamız ile örtüşmemektedir. Aradan geçen zaman değişen yaşam koşulları ebeveynlerin düşüncelerini değiştirmiş demek doğru olacaktır.

Bugün toplumumuzda kültürel ve dini değerlerimize aykırı birçok mahremiyet ihlali bulunmaktadır. İnsanların özel hallerini araştırmak, laf taşımak, insanları gözetlemek, toplu taşıma araçlarında karşı cinslere kasıtlı temaslarda bulunmak gibi mahremiyet ihlallerinin örneklerini çoğaltmak mümkündür. Bu mahremiyet ihlallerini ortadan kaldırmak için yapılması gereken ilk şey ailede erken yaşta başlayacak olan mahremiyet eğitimidir. Bu eğitiminin temelden verilmesi en etkili ve doğru yol olduğu söylenebilir. Geleceğin yetişkinleri olacak çocukların bu yaşlarda kazandığı değerler daha kalıcı ve yapıcı olacaktır. Ailelerin mahremiyet eğitimini verirken sevgi temelli ve hoşgörülü olmaları gerekmektedir. Ayrıca Ailelerin mahremiyet algısı neyse çocukların mahremiyet algısı aynı olmaktadır. Bu noktada ailelelerin eğitimi de önemli olmaktadır. Çocukluk döneminde temeli atılan mahremiyet değeri, okullarda öğretmenler ve öğrenciler, toplumda bireyler tarafından desteklendiğinde, kendi özel alanını ve diğer insanların özel alanını bilen bireyler yetişecektir.

Araştırmamızda birçok yerde üzerinde durduğumuz gibi mahremiyet eğitiminin temelleri ailede atılmaktadır. Mahremiyet eğitiminin kazandırılmasında ebevenylerin çocuklara örnek olması, en etkili yoldur. Aileleri bu konuda bilgilendirmek için mahremiyet eğitimi ile ilgili konferanslar düzenlenmelidir. Aileler araştırmalı, okumalı ve mahremiyet değerini yaşamalıdır. TV ve internet yayınlarının yetkililerce denetlenmesi, çocukların ve gençlerin ahlakını bozacak içeriklerden arındırılması ve anne baba tarafından çocuklara izlettirilen programlar konusunda seçici olunması mahremiyet eğitimi açısından yerinde bir davranış olacaktır.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, N. (1999). *3-6 Yaş çocuklar için hazırlanan bir cinsel eğitim programı ve etkileri.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.

Akyüz, İ. (2014). Türkiye'de gençlik, din ve değerler konusunda yapılan ampirik araştırmaların yöntem ve içerik analizi. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (SAUIFD)*, 16(30), 183-202.

Altaytaş, M. (2015). Mahremiyetin ölümünden ölümün mahremiyetine. *Din Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu*. cilt: I, 375-393

Aybek, A., vd. (haz). (2019). *Çocuklara mahremiyet eğtimi nasıl vermeli?* Erişim: 16.12.2020. http://tip.kocaeli.edu.tr/docs/todup/todup18-19/E1-BirFikrimVar.pdf

Aydın, B. (2014). Sosyal medya mecralarında mahremiyet anlayışının dönüşümü. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 3(5), 131-146.

Aydın, N. (2015). Hz. Peygamberin sünnetinde mesken mahremiyetinin korunmasın yönelik esaslar. *Din Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu*. cilt: II, 287-319

Aydın, N. (2015). Hadislerde mesken mahremiyetini tehdit eden unsurlara karşı alınan önlemler. *EKEV Akademi Dergisi*, 63(63), 287-314.

Bağlı, M. (2011). *Modern bilinç ve mahremiyet*. İstanbul: Düşünce Yayınları.

Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.

Berkup, B.S. (2015). *Sosyal ağlarda bireysel mahremiyet paylaşımı: x ve y kuşakları arasında karşılaştırmalı bir analiz.* Basılmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Bostancı, M. (2018). Dijital ebeveynlerin sosyal medyada mahremiyet algısı. AJIT-e: *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 10(38), 115-128.

Böke, E. G. (2016). İslâm hukuk ve ahlak ilkeleri ışığında özel hayatın gizliliği (mahremiyet). *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(9), 247-250.

Büyüköztürk, Ş. vd., (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri.* Pegem Akademi: Ankara

Can, İ. (2013). Ailenin tarihsel gelişimi: dünü, bugünü ve yarını. *Sistematik Aile Sosyolojisi*, 65-91

Canatan, K. ve S. A. Avşar. (2018). Anne-baba ve ergen çocukların mahremiyet algısındaki farklılıkların sosyal medya üzerinden okunması. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(15), 93-125.

Çakır, S. (2015). *4-6 Yaş arasındaki çocuklara mahremiyet eğitimi verilmesinde din eğitiminin rolü.* Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Sivas.

Çalışkan, H. (2019). O*kul öncesi dönemde çalışan öğretmenlerin mahremiyet eğitimi konusunda bilgi düzeylerini belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, Konya.

Çankırı, A. (2018). O*kul öncesi dönem çocuklarının cinsel eğitimi ile ilgili anne baba görüşlerinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Çanakkale.

Çelikoğlu, N. (2007). *Türkiye'de üniversite gençliğinin mahremiyetinin dönüşümü*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlahiyat Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Çelikoğlu, N. (2008). *Mahremiyet kişiye ait özel alan tartışmaları.* İstanbul: İskenderiye Yayınları.

Çın, A. (2019). İlk çocukluk döneminde çocuğun din eğitimi ve ailenin din eğitimine etkisii (diyarbakır örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(74), 692-709.

Çocukta mahremiyet eğitimi (2013). İstanbul: Pedagoji Derneği.

Dedeoğlu, G. (2004). Gözetleme, mahremiyet ve insan onuru. *TBD Bilişim Dergisi*, 89. sayı

Diler, R. (2014). Mahremiyet eğitimi ve önemi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 69-98.

Diler, R. (2020). *4*-6 Yaş kur'ân kursu öğreticilerine göre mahremiyet eğitimi ve önemi. *Eskiyeni*, (41), 623-652.

Duran, H.E. (2018). *Değerler eğitimi bağlamında mahremiyet eğitimi*. Yüksek LisansTezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Samsun.

Duygulu, S. (2019). Sosyal medyada çocuk fotoğrafları paylaşmanın mahremiyet ihlali ve çocuk istismarı açısından değerlendirilmesi.*TRT Akademi*, 4(8), 428-487

Eliküçük, A., ve Sönmez, S. (2011). 6 yaş çocuklarının cinsel gelişim ve eğitimiyle ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(25), 45-62.

Er, H. (2018). *Aile eğitim çalışmalarının ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin düşüncelerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Kütahya.

Eroğlu, Ş. (2018). Dijital yaşamda mahremiyet (gizlilik) kavramı ve kişisel veriler: hacettepe üniversitesi bilgi ve belge yönetimi bölümü öğrencilerinin mahremiyet ve kişisel veri algılarının analizi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 35(2), 130-153.

Eser, M. (2008). *Ana babaların cinsel kimlik gelişimiyle ilgili tutumlarının çocuğun cinsel kimlik kazanmasına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Konya.

Giddens, A. (1992). *Mahremiyetin dönüşümü.* İdris Şahin (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Gökdeniz, Ş. (2008). *İlköğretimde cinsel bilgiler eğitimi konusunda öğretmen ve veli görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Bursa.

Göle, N. (2001). *Modern mahrem*. 7. Basım, İstanbul: Metis Yayınları.

Gümrükçüoğlu, S. (2017). Çocuğun din eğitiminde ailenin rolü. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 39-60

Gündoğdu, Y. B. (2015). İnsanlık onuru ve ailede mahremiyet eğitimi. Din Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu. cilt: II, 321-328

Gündoğdu, Y.B. (2017). Mahremiyet eğitiminin temeli insanlık şerefi: ailenin mesuliyetleri. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7.(2), 387-394.

Gündüz, O. (2015). Toplumsal değişme ve mahremiyet algısı. *Din Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu*. cilt: I, 307-319.

Güneş, A. (2014). *Mahremiyet eğitimi*. İstanbul: Selis Kitaplar.

Güneş, A. (2015). *Nezaket ve zarafet için mahremiyet eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Güneş, A. (2017). Cinsel istismar olgusu ve mahremiyet eğitimi. *İnsan ve Toplum, 7(2), 45.*

Gürsoy, E. ve Gençalp, N.S. (2010). Cinsel sağlık eğitiminin önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(23), 29-36.

Güzelyurt, T. (2020). Okul öncesi dönemde cinsel eğitim ve istismar: Çocuk kitaplarına yönelik bir inceleme. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 4(1), 54-69.

Hekimoğlu, H. (2019). *Sosyal ağlarda mahremiyetin dönüşümü: Instagram örneği.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Kayseri.

İbiş, F. (2015). Kadına indirgenen mahremiyetten insan merkezli mahremiyet algısına. *Din, Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu*, 205-212.

İder, S. (2019). Yetişkinlerde mahremiyet algısının kaynağına ilişkin nitel bir araştırma. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 19(1), 109-122.

İldeş, N. (1990). *Okul öncesi dönemdeki (3-6 yaş) çocukların anne-babalarının cinsellik ve cinsel eğitim konusundaki inanış ve uygulamaları ile çocukların cinselliğe ilişkin meraklarına karşı, genel tutum, davranış ve tepkilerinin incelemesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.

İpek, N. (2020). *İslam'ın mahremiyet algısı ışığında mahremiyet eğitiminin çocuk cinsel istismarındaki rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Erzincan.

İşler, S. (2017). *Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara.

İşler, S. ve Gürşimşek. A.I. (2018). 3-6 yaş çocuklarının cinsel eğitiminin gerekliliği ile ilgili ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38.(3), 845-867.

Kaplan, C. (2019). *Türkiye'de mahremiyetin dönüşümünün aileye etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Karagülle, A. E. (2015). *Günümüzde değişen mahremiyet algısının sosyal ağlar bağlamında incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Medya ve İletişim Sistemleri Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Karaman, A. (2015). Mahremiyetin tanımı ve sınırı. *Din Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu*. cilt: I, 29-52.

Kardeş, S. ve Karaman, N. (2018). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuğun cinsel eğitimine ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1554-1570.

Karslı, İ.H. (2018). *Sorularla mahremiyet bilinci.* Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Kaymakcan, R. ve Meydan, H. (2014). Ahlak, değerler ve eğitimi. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 167-174.

Kılıç, E. (2018). Aile ve din bağlamında kur'an'da mahremiyet tasavvuru. *Journal of Analytic Divinity* 2(1). 54-81.

Mahremiyet eğitimi (2020). Köln: Uluslararası Akademisyenler Birliği (ILM).

''Mahremiyet eğitimi'' ile ilgili öğretmen ve aileler için bilgilendirme kılavuzu (2018). Ankara: Keçiören Rehberlik ve Araştırma Merkezi (KRAM).

Mahremiyet eğitimi çalıştay sonuç raporu (2017). Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB).

Öz, N. (2019). Modern-seküler süreçte ailenin çözülmesi. *Kilis Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6(11), 795-835.

Özaslan, H., ve Akduman, G.G. (2018). Ailelerin mahremiyet eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *International Symposium on Innovative Approach in Scientific Studies*.

Özel, C. (2015). Piyasa ekonomisi ve mahremiyet: 1980'lerden günümüze değişen toplum ve mahremiyet algısı. *Din Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu*. cilt: I, 267-285.

Özen, R. (2015). *Türk toplumundaki üç kuşak annelerin çocuklarında olmasını istedikleri değerler ve değer sınıflaması*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Bursa.

Öztekin, H., ve Öztekin A. (2010). Modernleşme-mahremiyet ilişkisi ve siber mekânda mahremiyetin aleniyete dönüşmesi. *Yeni Dünya Bilimleri Akademisi Dergisi*. 5(4), 526-540.

Pekdemir, Ş. (2015). Mahremiyet algısı hak olgusu. *Din Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu*. cilt: I, 129-139.

Sarıkaya, M. E. (2020). Olumluluktan arındırılmış toplum tipolojisi bağlamında mahremiyet: tesettürlü olmak. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 841-858.

Sepetçi, N. (2017). *Sosyal medyada mahremiyet algısının çöküşü: İnstagram örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Serinsu, M.E. (2019). *Ailede değerler eğitiminde modelleme*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara.

Sezen, A., ve Erden, M. (2018). Mahremiyetin psiko-sosyal yansımaları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 83-92.

Şen, R.B. (2008). Aile mahremiyeti ve mahremiyetin korunması. *Diyanet Dergisi*. Erişim: 28.01.2021. https://dergi.diyanet.gov.tr/makaledetay.php?ID=10101

Şimşek, E. (2019). *Sosya-kültürel açıdan çocuk gelinler ve sesin mahremiyet*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta.

Şimşek, T. (2019). Sosyal medyada mahremiyetin ifşası: instagram örneği. *Sosyolojik Düşün*, 4(1), 10-24.

Tuğrul, B., ve Artan İ. (2001). Çocukların cinsel eğitimi ile ilgili anne görüşlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(20).

Turan, Y. (2015). İletişim araçlarının mahremiyeti şekillendirmedeki rolü. *Din Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu*. cilt: II, 11-33.

Tuzcu, Y. (2016). Mahremiyet ilişkilerinin dönüşümü: Geleneksel çekirdek ailelerde kadın erkek ilişkileri. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Mersin.

Türkyılmaz, Z. (2019). *3-6 Yaş grubu çocuğu olan ebeveynlerin mahremiyet eğitimine dair bilgilerinin incelenmesi (Üsküdar örneği).* Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmetler Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Ünal, F. (2019). *Çocuk cinsel istismarında cinsel kimlik ve mahremiyet eğitiminde rehber öğretmenlerinin rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Yalova.

Yıldırım, M. (2015). Mekân, ortam ve çevre faktörleri bağlamında sosyolojik açıdan mahremiyet. *Din Gelenek ve Ahlak Bağlamında Mahremiyet Algıları Sempozyumu*. cilt: II, 409-433.

Yıldız, F. (1990). *Ortaokul öğrencilerinin anne-babalarının cinsellik ve cinsel eğitim konusundaki tutum davranış ve beklentileri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yıldız, Z. (2015). Aile eğitim programları ve "din/değer merkezli" aile eğitimi ihtiyacı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 159-184.

Yüksel, M. (2003). Mahremiyet hakkı ve sosyo-tarihsl gelişimi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 58(01).

Yüksel, M. (2009). Mahremiyet hakkında ve bireysel özgürlük felsefesi yaklaşımları. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(01), 275-2

EKLER

Ek 1: Anket Soruları

Sayın Katılımcı; Bu araç ‘’Mahremiyet Eğitiminde Ailelerin Düşünceleri’’ adlı yüksek lisans tezi için gerekli verileri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Veri toplama aracı olan anketimiz 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik bilgiler, ikinci bölümde ebeveynlerin mahremiyet eğitimi ile ilgili düşüncelerini belirlemek amaçlı mahremiyet eğitimi soruları, üçünce bölümde ebeveynlerin cinsellik eğitimi ile ilgili düşüncelerini belirlemek amaçlı cinsellik eğitimi soruları yer almaktadır.

Araçta yer alan her bir maddeyi okuduktan sonra sizin için uygun olan seçeneği veya bazı sorularda seçenekleri ilgili yerlere (X) koyarak belirtiniz. Vereceğiniz cevaplar sadece araştırma kapsamında bilimsel amaçlar için kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır. Ankette isim belirtmenize gerek yoktur. Cevaplarınızı içtenlikle belirtmeniz araştırmanın amacına ulaşmasına katkıda bulunacaktır. Teşekkürler.

Sevde YÜKSEL

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

BÖLÜM I - DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Açıklama: Demografik bilgiler ile ilgili seçeneklerden lütfen sizin için uygun olanı seçeneklerin başında yer alan boşluğa (X) koyarak belirtiniz.

1- Cinsiyet

( ) Kadın ( ) Erkek

2- Yaş

( ) 20’li ( ) 30’lu ( ) 40’lı

3- Eğitim durumu

( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü

4- Meslek _____

5- Çocuk sayısı

( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ve üstü

6- Çocuğunuzun cinsiyeti _____

BÖLÜM II – MAHREMİYET EĞİTİMİ İLE İLGİLİ SORULAR

Açıklama: Aşağıda ki sorular mahremiyet eğitimi ile ilgili düşüncelerinizi analiz etmeye yöneliktir. Lütfen düşüncenizi seçeneklerin başın da yer alan boşluğa (X) koyarak belirtiniz.

1- Sizce mahremiyet eğitimi nedir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz.)

( ) Özel bölgelerin öğrenilmesi

( ) Cinsiyet ve cinsellik eğitimi

( ) Bedensel ve fiziksel olarak özel alanların ve sınırların öğretilmesi

( ) Kişisel hakların ve bedeninin korunması eğitimi

2- Size mahremiyet eğitimi neden önemlidir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz.)

( ) Bedensel mahremiyetin korunması

( ) Mahremiyet içeren konularda çocuğun kendini ifade etmesi

( ) Çocuğun bedensel ve fiziksel olarak özel alanlarının korunması

( ) Sağlıklı bir cinsel gelişim için

( ) Kişisel hakların korunması için

( ) Çocuğun mahremiyetine doğru ve sağlıklı bir yaklaşım sağlanması

( ) Toplum tarafından kabul görülmesi için

3- Sizce mahremiyet eğitiminin amacı nedir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz.)

( ) Çocuğun kendini korumasını sağlamak

( ) Özel bölgeleri öğretmek

( ) Çocuğa haklarını öğretmek

( ) Cinsiyete göre toplumsal rolleri öğretmek

( ) Çocuğa doğru ve etkili bir yaklaşım kazandırmak

( ) Çocuğun vücudunu tanımasını sağlamak

( ) Çocuğun toplumsal ve duyusal gelişimini sağlamak

4- Sizce mahremiyet eğitimine ne zaman başlanmalıdır?

( ) Bebeklik döneminden itibaren

( ) Okul öncesi dönemde

( ) Çocuk mahremiyet içeren sorular sormaya başladığında

5- Sizce mahremiyet eğitimini kimler vermelidir?

( ) Aile ve öğretmen

( ) Uzmanlar

( ) Sadece aile

( ) Uzman ve aile

( ) Aile, öğretmen ve uzmanlar birlikte vermeli

6- Aile içerisinde çocuğunuza mahremiyet eğitimi verirken çocuğun cinsiyetine göre eğitimi veren ebeveyn değişir mi?

( ) Evet değişir. Kız çocuğu ise anne verir. Evet değişir. Erkek çocuğu ise baba verir.

( ) Hayır. Fark etmez.

7- Mahremiyet eğitimi verirken dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz)

( ) Söylemlere ve yaklaşım tarzına dikkat etmek

( ) Kız ve erkeğe eşit yaklaşımda bulunmak

( ) Yaşa uygunluk

( ) Çocuğuma doğru bir model olmak

( ) Somut ve yüzeysel anlatım

8- Sizce mahremiyet eğitiminde cinsiyet açısından fark var mıdır?

( ) Evet vardır. Kızların daha çok ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.

( ) Evet vardır. Erkeklerin daha çok ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.

( ) Hayır yoktur. Her çocuk mahremiyet eğitimine eşit ihtiyaç duymaktadır

9- Çocuğunuza mahremiyet eğitimi verirken inandığınız din sizi etkiliyor mu?

( ) Evet

( ) Hayır

( ) Bazen

10- Çocuğunuz kontrol mekanizmalarından (ailesinden) uzaklaştıkça davranış değişikliği gösteriyor mu?

( ) Evet

( ) Hayır

11- Toplumsal normlar ve mahalle baskısı çocuğunuza verdiğiniz mahremiyet eğitiminde etkili mi?

( ) Evet

( ) Hayır

12- Çocuğunuzun kendine ait özel alanı var mı? (Kişisel bir oda)

( ) Evet

( ) Hayır

13- Eğer var ise özel alana girerken izin alıyor musunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

14- Cinsiyetleri farklı olan çocuklarınızın ayrı odaları var mı?

( ) Evet

( ) Hayır

15- Çocuğunuz sizin odanıza girerken izin alarak mı giriyor?

( ) Evet

( ) Hayır

16- Evin içerisinde çocuk tuvalet-banyo kapısını kapalı tutar mı?

( ) Evet

( ) Hayır

17- Çocuğunuz kardeş- anne-baba ile banyo yapar mı?

( ) Evet. _____

( ) Hayır

18- Çocuğunuzun çamaşırlarını başkalarının yanında değiştiriyor musunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

19- Siz çocuğunuzun yanında kıyafetlerinizi değiştirir misiniz?

( ) Evet

( ) Hayır

20- Ev içerisin de giydiğiniz kıyafetlerin mahremiyet ölçütlerine dikkat eder misiniz?

( ) Evet

( ) Hayır

21- Çocuğunuz flört ettiği kişiyi eve getirebilir mi?

( ) Evet ( ) Hayır

22- Çocuğunuzun kıyafet tercihlerine karışır mısınız?

( ) Evet

( ) Hayır

23- Sizce kitle iletişim araçları geleneksel değerlerimizin otoritesini ve mahremiyet algımızı zayıflattı mı?

( ) Evet zayıflattı.

( ) Hayır zayıflatmadı.

24- Kitle iletişim araçlarında (televizyon-internet vb.) çocuğunuz yanınızda iken karşılaştığınız mahremiyet algınıza aykırı olan görüntülere tepkiniz ne olur?

( ) Sinirlenirim ve kapatırım.

( ) Yanlış bir şey olduğunu sesli bir şekilde söylerim ve hoşgörülü davranırım.

( ) Hiçbir şey yokmuş gibi yaparım.

25- Sosyal medya kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız çocuğunuzun fotoğraflarını paylaşır mısınız?

( ) Evet paylaşırım.

( ) Hayır paylaşmam.

26- Çocuğunuzun fotoğrafını paylaşırken ondan izin alır mısınız?

( ) Evet

( ) Hayır

BÖLÜM III. CİNSELLİK EĞİTİMİ İLE İLGİLİ SORULAR

Açıklama: Aşağıda ki sorular cinsellik eğitimi ile ilgili düşüncelerinizi analiz etmeye yöneliktir. Lütfen düşüncenizi seçeneklerin başın da yer alan boşluğa (X) koyarak belirtiniz.

1- Sizce cinsel eğitim nedir? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz.)

( ) Üreme ve doğum olaylarını açıklamak

( ) Kız ve erkek ilişkileri, evlilik gibi konularda aydınlatmak

( ) Büyüme, gelişme ve olgunlaşma ile ilgili bilgi vermek

( ) Çocuğun yaşayarak öğrenebileceği bir kavramdır.

2- Mahremiyet eğitimi içerisinde çocuğunuza cinsel eğitim de veriyor musunuz?

( ) Evet verdim. Çocuğumla cinsellik ile ilgili rahatlıkla konuşurum.

( ) Hayır vermedim. Bu durum ahlaki değerlerimize aykırıdır.

( ) Veremedim ama verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

3- Çocuğunuza cinsel eğitim verirken hangi tutumu sergiliyorsunuz?

( ) Baskılı ve yasaklayıcı tutum

( ) Cezalandırıcı tutum

( ) Hoşgörülü ve güven verici destekleyici tutum

( ) Dengesiz ve kararsız tutum

4- Çocuğunuzla cinsellikle alakalı hangi konuları konuşursunuz? (Birden fazla seçenek seçebilirsiniz.)

( ) Cinsiyetler arasındaki vücut farklılıkları

( ) Hamilelik ve doğum

( ) Üreme

( ) Argo kelimeler ve küfürler

( ) Sağlık ve temizlik kuralları

( ) Cinsel merak ve oyunlar (evcilik, doktorculuk vb.)

5- Çocuğa cinsel eğitimi kim vermelidir?

( ) Kız çocuğuna anne erkek çocuğuna baba vermelidir.

( ) Sadece aile

( ) Öğretmen ve aile

( ) Uzman ve aile

( ) Aile, öğretmen ve uzmanlar birlikte vermeli

6- Çocuğunuzu öperken, severken veya bedeni ile alakalı şaka yaparken izin alıyor musunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

7- Çocuğunuz küçükken cinsel organını sevgi objesi yapar mıydınız?

( ) Evet

( ) Hayır

8- Çocuğunuza tanımadığı insanlar tarafından iyi dokunulma ve kötü dokunulmayı istismara karşı koyabilmek için öğretiyor musunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

9- Çocuğunuz cinsel istismara uğrama durumunda bu konuyu size söyleyebilir mi?

( ) Evet

( ) Hayır

10- Çocuğunuzun evlilik öncesi ilişki yaşamasını nasıl karşılarsınız? (bekaret)

( ) Evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamak kız çocuğu için ahlaksızlık olduğunu düşünüyorum.

( ) Evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamak erkek çocuğu için de yanlıştır. Ancak kız çocuğu kadar değil.

( ) Evlilik öncesi cinsel ilişki yaşamak kız ve erkek cinsiyet fark etmeksizin ikisi içinde ahlaksızlık olduğunu düşünüyorum.

( ) Kendi özgür iradeleri karışmaya hakkım yok

Ek 2: Etik Kurul Kararı

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
29.01.2021	**01**	**2021/63**

KARAR NO:

2021/63

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Sevde YÜKSEL' in Prof. Dr. Niyazi USTA danışmanlığında "Mahremiyet ve Mahremiyet Eğitiminde Ailelerin Tutumları" isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin anket çalışmasını içeren 42800 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Sevde YÜKSEL' in Prof. Dr. Niyazi USTA danışmanlığında "Mahremiyet ve Mahremiyet Eğitiminde Ailelerin Tutumları" isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin anket çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

PP5.1.FR.0011, R0, Mayıs 2019
*Sayfa **1** / **1***

ÖZ GEÇMİŞ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nden 2017 yılında mezun oldum. 2018 yılında OMÜ LEE Eğitimin Felsefi Sosyal ve Tarihi Temelleri yüksek lisans programına girdim.

İletişim Bilgileri

Öğrenci NO : 17250112

ORCID ID : 0000-0002-3908-9183

Yayınlar: